

ARGIA

1986 otsaila 16 – XLIX. urtea – 1.091. zenbakia – 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

**KOLDO
AMEZKETA:**

**“ Ez dakit
ETB eta PNVri
Nafarroa
interesatzen
zaien**

Elkarrizketak:

Eusebio Erkiaga, Xabi Otero, Antton Azkona

Zalduendoko Ihauteriak, Arabako famatuenak

**«Plan Cuerda», babes zibilaren zerbitzua sortu da
Gasteizen**

**138
BULEGO**

**500.000
BEZERO**

**75.000
MILIOI**

**AURREZKIA, BAKARRIK
21urtetan**

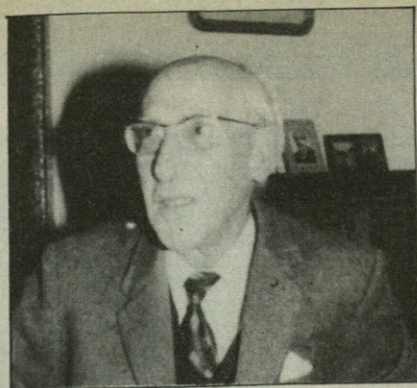
Eskerrikasko!

GAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

Aste honetako elkarrizketa egitera Eusebio Erkiaga idazle zahar eta ezagunaren etxera jo dugu. Lino Akesolo, Telesforo Monzon eta Imanol Berriatuaren adinekoa, gertutik ikusi du euskal kulturaren eta literaturaren mugimendua hazten eta hedatzen. Gerra aurreko bere gorabeheraz bezala gaur egungo kultur arazoez hainbat gauza interesgarri kontatu dio Laura Mintegiri. **27.ean.**

Kultur sailean, eta ohizkoak diren beste sailen eta artikulu motzagoen artean, bi ditugu azpimarratzeko. Batetik gure arteko argazkigintzan hain ezaguna den eta horretan bezala kartelgintzan hainbeste lan egiten duen Xabi Oteroren berri aurkituko da **40. orrialdean**. Eta gazteen artean hainbesterainoko zirrara duen rockandrollaren alorrean sekulako indarrez datorren talde bizi batekin edukitako solasa dakargu berri: **42.ean**, 'Baldin-bada' talde Irundarrarekin eginda koa.

4.— Aste giroa.

POLITIKA

13.— Ttanttaka. Esteban Galar.

14.— Koldo Amezketarekin elkarrizketa: «Ez dakit ETB eta PNVri Nafarroa interesatzen zaien». **I.Zubiondo.**

18.— Nazioartekoa. **P.Sastre.**

ERREPORTAIK

20.— Zalduondoko ihauteiak, Arabako famatuena. **Txotxe.**

22.— «Plan Cuerdo»: Babes zibilarren zerbitzua sortu da Gasteizen. **I.Iriondo.**

24.— Antton Azkonarekin ingurugiro politikaz. **E.Jimenez.**

27.— Aste honetako elkarrizketa: Eusebio Erkiaga. **Laura Mintegi.**

33.— Oihal ontziak, haizearekin trebatzeko kirola. **Amaia Elo-segi.**

36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Xabi Otero eta bere azken liburua «Bernatenea». **Joxe Mollarri.**

40.— Bertsolari txapelketa. Sarako saioa. **Zaldubi.**

41.— «Petit Casino» laburmetraia errodatzen ari dira Hondarribian.

42.— «Baldin-bada»: Irungo historiariak penari garbi eman nahi zaizkionean.

44.— Kultur Aste Borraatea.

ETA BESTE

47.— Bertsoak.

48.— Denbora pasa.

50.— Azkena: Gastu militarrek eta ekonomia. **Baleren Bakaikoa.**

Arabatik aspaldiko partez bi erreportai dakartzagu gure orriotara. Batetik, Euskal Herrian bizirik dirauten ihauteirik interesgarrienetako baten kontakizuna, Zalduondoko ihauteiak, eta bestetik Gasteizen hainbeste entzuten den «Plan Cuerdo» delakoari buruzko xehetasunak eskaintzen dizkigute. **32.ean.**

Duela ia bi urte ekarri genuen orriotara Koldo Amezketak, eta geroztik hamaika ikusitako dira bera eta Nafarroako jeltxak kanporatuak. Beti ere bizirik jarraitzen duen PNVko krisiaz berarekin mintzatzeko gogo bagenuen, baina batik bat ETB dela eta Gorordo jaunarekin daukan polemikari lotu gatzazkio, **I. Zubiondok** egin dion elkarrizketan. **14.ean.**

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Iñaki Camino, Ostaiska Irastortza, Gorka Izeta, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, (Anaitasuna taldea).

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga Zaldubi, Gure Irratikoak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, Irulegi Irratiakoak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan Beltza, Alfontso Martinez, F.J.Mendiguren, Mikel Nabarro Trikuharri, Eneko Olasagañi, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi Murumendi, Joseba Sarriñandia, Txillardegi, Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña, 19, 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas Semi.

Ale bakarra: 130 pezeta / 7 libera

1986. urteko harpidetza-sariak

Hego Euskal Herria	4.800 pezeta
Ipar Euskal Herria	330 libera
Estatu espainola	4.800 pezeta
Beste atzerriak	6.600 pezeta
Airez	10.000 pezeta

OTSAILA 15 OTSAILA 21

otsailaren 16an ilgora

mareak: (otsailaren 16an)
gora: 08.10 eta 20.34
behera: 01.55 eta 14.19

eguzkia: (otsailaren 16an)
irten: 07.07
sartu: 17.51

(ordulariaren ordutan)

liburuak

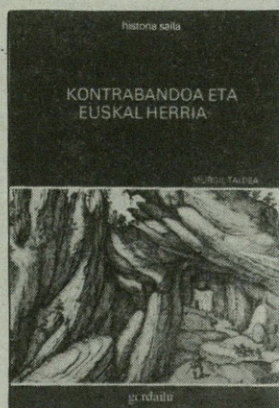

Egilea: Rafa Egiguren.
Titulua: Mugarrien garraioan.

Argitaletxea: Susa saila 24.a
Ezaugarriak: 40 orrialde.

Ez da Rafa Egigurenen lehen poesi-liburua, lehendik ere badu gehiago. Irakurketaren ondoren, hauek dira esatekoak: oso liburu motza dela, apenas dauzkala 32 bat olerki. Gaiaren aldetik, ispilu eta pelotarienganako grina erakutsi duela poetak, be-

rauek baitira makina olerkitan azaltzen diren konstanteak. Zenbaitetan poesia hotz eta mentalaren aldeko apustua egiten du idazleak, adimenezko saio bilakatzeraino. Jakina da poesiak ere badituela bere mugak, baita edozer gauza izan daitekeela poesia, baina ez dago hain garbi edozein gauza argitara eman daitekeenik. Rafa Egigurenen azken lan hau poesiari asko nahi dion jendearentzat dela iruditzen zait, irakurle asko ez baitu beteko, ni bete ez nauen bezala. Dena den, azkeneko partean ageri diren olerkiek besteek baino gehiago merezi dute.

Egileak: Murgil taldea.
Titulua: Kontrabandoa eta Euskal Herria.

Argitaletxea: Gordailu.
Ezaugarriak: 92 orrialde.

Talde honek «Malores Etxeberria, Iñaki Glez, de Garay, Begoña Mendigutxia eta Alizia Stnurtze» argitara eman duen laugarren liburua dugu. Besteak bezala, laburra, gaian zuzen eta garbi sartzen gaituen liburu interesgarria, hein nagusi batez bide txigorrak bazerterra utzita kontrabandoaren kamio nagusitik gidatzen gaituena.

Nazioarteko merkatal-egituretan Euskal Herriak jotzen zuen rola nahiz botere zentralarekiko harremanen eragina aztertuz, gizatalde bazertertuen baliabidez atzeri zaigu kontrabandoa, Euskal Herriaren Ipar eta Hegoa politika erdirakoi eta bateratzailearen erasotik babesteko sortua. Pentsa behar litzateke XVIII. mendean

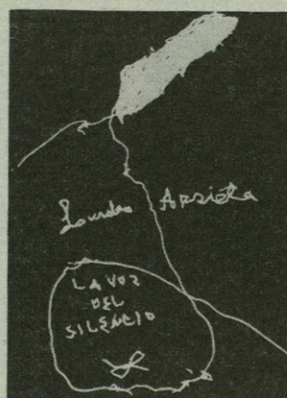
Koroak kontrabandoaren aurkako salaketak ugaltzen dituenan, salaketak baduela foruen kontrako saiortik zerbait ere.

Nazioarteko testuinguruan kokatzen digute Euskal Herria, Ingalaterra, Portugal eta Gaztelaren iharduera ekonomikoen garrantzia, Bilbo Donostia eta Baionaren papera, Iruñea eta Gasteizko burgesen sare-kontrola, saldu eta erosten diren gaiak...

Euskal Herri barneko merkatalgoari dagokionez, Euskal Herriko eredu politiko-ekonomiko desberdinak ikusten dira, merkatalgorako askatasuna eta mugak, adunak non eta zertarako erabiltzen ziren, arantzel politikak nolakoak zen, oligarken oparotasun ekonomikoak e.a.

Nekazal sektorearen ahuleziak kontrabandora bultzatu zuen Euskal Herriko kostaldea. Nola Gaztelan kontrabando zena Gipuzkoan ez zen eta Nafarroan aldiz bai; Euskal kostatik Gaztelara tabakoa nola eramaten zen kontrabandoan han lau aldiz garestiago saltzeko; mineralaren kontrabandoa; Lapurdiko merkatarien kontrabando indartsua; muga inguruko herrietan zabaldu zen herri kontrabandoa; Hendaia, Lesaka eta Urdazubiko kontrabandoak; mandazaiak e.a.

Azken atalean Estatu lurralde guztiak bateratzen nola saiatzen den adierazten zaigu. Alkateak nola arduratzen ziren kontrabandoaren aurka; Estatuaren partetik heldu ziren erasoak; Bourbondarren dinastia agintera igotzerakoan egoera nola okertu zen eta halako beste hamaika kontu dakartza liburuxkak.

Egilea: Lourdes Arrieta.
Titulua: La voz del silencio.
Argitaletxea: ?

Ezaugarriak: 62 orrialde.

Ordubete luzea poesiaren gozatzeko aukera eman digu Lourdes Arrietaren liburu honek. Bide eta gai tradizionalen eskutik, poesia oso erreala eta zuzena egin du Lourdesek, indartsua, samina askotan, bizia, oldarrez betea, eta oso fatikoa. Ihes egindako maitaleari zuzendutako agurra, bizitzaren etsiaren kantua, heriotzea ororen inguruan ikustea eta ezin erdietsi den zerbaiten negararen egotea da poesia hau. Maitasuna eta pesimismo dira gehientsu ageri direnak. Poesia egiati hau irakurtzeak hainbat gauzak zailantza egiten laguntzen digu.

Egilea: U.Z.E.I.
Titulua: Musika Hiztegia.
Argitaletxea: Elkar.
Ezaugarriak: 67 orrialde. 350 pta.

Beste hiztegi bat gehiago ateratu du UZEI taldeak. Musika-hiztegi hau dena den, ez da aurreko beste guztiak bezain lodia. Ez omen da ta behin betirakoa, solfeoko au-

rreneko lau urtetarako bai-
zik. Benetako musika-hizte-
gia ume hankagorria baino
ez da oraindik, baina ari dira
berarekin. Laburpen gisako
hau, Xanti Iruretagoiena,
Jose Inaz b Ansoarena, Alicia
Pinilla eta Lurxi Mancisido-
rren artean egina da. Euska-
ra-erdarak; gaztelania-eus-
kara eta frantsesa-euskara
eran moldatu dute.

gez, beste lan luzea eman du
argitara. Batetik, fonologia
eta fonetika mailako feno-
menoaren bilduma ageri da;
deklina bidea dator gero, bu-
kaera bokaliko diferentetako
hitzez baliaturik, fenomeno
fonetikoak nola gertatzen di-
ren garbi azalduz, mugagabe,
singular eta pluralen ema-
ten du dena. Erakusle eta
galdetzaileak ere azaltzen di-
ra. Ni, zu, gu eta abarren
deklina bidea ere badator.
Tokizko adberbioak, aditza
luze eta sintaxi apur bat dira
ondoren, eta azkenik esaldi
bilduma eta hiztegia. Ondo-
ren zerbaki honetako lanik

nagusiena dugu. Mitxelenak
izan zuen zaraitziera aztert-
zeko kontakto oso on bat
Otsagin, Zoilo Moso izene-
koa. Ondoren dirudienez,
Zoilo Moso honek gutun as-
ko bidali zion Jose Estornes
Lasari, orain honek kaleratu
dituenak. Fraseologiarekin
batera, eleen zerrenda ere
badu lanak. Kontaera barre-
garriak, artzai, zamari, zakur
eta jatena kontuak eta bi-
bliografia. Azkuek Mendi-
gatxarekin egin zuen lanaren
antzekoa dugu. Luis Cambr-
a ere laguntzen aritua da. Vla-
dimir Zytsar-ek numeralen
ikerketak etimologiaz dihar-

du, prekalkulo tartean. Eus-
kal «amar» zenbakia bu-
ruzko iruzkina egiten du. Pe-
llo Salaburuk, «Hizkuntza
eta Linguistika» artikulua
publikatu du, bide sortzaile-
tik, Chomsky eta Piagetek
azken urteetan dituzten tira-
birak komentatuz: sortzez-
kotasuna; gorputza eta go-
goaren garapena; uztardura
teoria; ezagutzaren garapena
eta antzeko kontu zailak
euskaraz aurreneko aldiz ai-
tatuz.

aste honetan nabarmen

Iturralde ipui tradizionalen bidean

Egilea: Joxemari Iturralde.
Titulua: PIC-NIC zuen ar-
basoekin.

Argitaletxea: Erein. Litera-
tura saila: 27.a.

Ezagutgarriak: 172 orrialde.

Lan handia egiten ari da
Joxemari Iturralde azken
honetan. «Dudular» atera
zuen duela bi urte, eta «Na-
farroako Artizarra» iaz.
Aurtengoan, ipui bilduma
jori hau dakarkigu. Narra-
dore gutxi ari dira egun Eus-
kal Herrian Iturralderen
abailean.

Halako ipui-bildumak
galdu samar uzten du bat ai-
pamena egin beharreko or-
duan hain izaki luzea gaien
zerrenda. Esan dezagun 19
direla ipuiak, gehienak 10
bat orrialdetakoak, baina

badira ere 30 ekoak bezala 2
koak.

«Arbaso» hitza aitatzen
du izenburuan Iturraldek,
eta honetaz zerbait esan li-
teke. Iturralderen ipuigint-
za, liburu honetan behinepe-
hin, arbasoek erakutsi le-
geen sarean ehundakoa da,
tradizionala, gaur egun hain
ohizko diren teknika narra-
tiba «kasikan zahartu» berri
horietatik urrun dagoena.
gauzak gure zaharrek kon-
tatzen zituzten bezala adie-
raziak, estruktura sikologis-
tetatik aldendurik, ahozko
literaturaren linealtasunean
emana. Beste ezagutgarri
bat, ipuiaren azkenak duen
garrantzi eskasa da, ezpaita-
tor kolperik azken orrial-
dean, ipui askotako buka-
rek ez dute tentsioaren bidea
goraka eramaten, momen-
tua gozatzen baita Iturral-
deren narrazioan, ez gauza
bukaeraren zai, ipuieko pa-
sarteetan ez dira gehiegi na-
barmentzen batzu besteen
gainetik. Pertsonaiak ere,
ipui tradizioaletan bezala,
ez dira askeak, idazlearen
eskutik doaz, ez dute nobela
modernoan duten askatasun
hori, ez dira berak istorioa
kontatzen digutenak. Nar-
razioaren gozamenak opalt-

zen digu Iturraldek, pertso-
naia batzu osatzen ditu,
deskribitu eta martxan jart-
zen ditu, eta pertsonaia ho-
riek ulertzera iristen gare-
nean, bukatu egiten da ipuia,
maiz irazkia bera atxakia
gertatuz, irazki faltsua as-
kotan, momentuko narra-
zioak baitu garrantzia, eta ez
bukaerak. Ipui tradizioale-
ko fabula ezinbestekoari
muzin egiten dio Iturraldek
behin baino gehiagotan.

Gaiak askotarikoak ditu-
gu: badira Erdi Aroan koka-
turikako zaldun-kontuak;
gerrara joan nahi ez duelako
ihesi egiten duen soldadua-
rena; gutunen atzerapen eta
nahastekatzeak ekarritako
egoera larria ageri digute-
nak, Mèlillan soldaduska
egiten ari diren esukaldun
batzu izaki protagonista;
muga pasatzen duen euskal-
dun iheslariarena; ilunpetan
sekulako gaiztakeriak egi-
ten dituen mutiko gupidaga-
beenak; itsasoan errati doa-
zen marinél madarikatuak;
Polonian barrendari dabil-
zan emakume ederrak; ofizi-
nista etsiak; Kattalin Erau-
soren eta bere maitalearen
jrratsen gibeletik dabilza-
nenak; Euskal Herriko ema-
kume burrukalari batzuren
egun pare batean gertatuta-
ko kontraesan eta larri-
uak Lebante aldera eginda
ko txangoan eta beste asko.

FONTES LINGVÆ VASCONVM

Fontes Lingvæ Vasconvm
Linguistika

Nº. 21
El período del
problema de la
lingüística de
los vascos

25

Jose Estornes Las-
ari
Zuñi y su
La vascos
de Zuñi

31

95

169

Estornes Las-
ari
Zuñi y su
La vascos
de Zuñi

175

183

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

195

Aldizkaria: Fontes Lingvæ
Vasconvm (Studia et
documenta).

Ezagutgarriak: XVII. urtea. 45.
zenbakia. Urtarrila-e-
kaina 1985.

Argitaletxea: Nafarroako
Gobernua. Hezkuntza
eta kultur saila. Princi-
pe de Viana.

Berriz ere Fontes kalean,
bere beharrezkotasuna no-
rainokoa den erakutsiz. Aur-
tengo lehen zenbakian, hain-
beste tinta isurera duen
«aizkora»-ren izenaren gai-
nean Michel Morvan; Etxa-
larko etxe eta baserrien ize-
nei buruz Pello Apezetxea,
ikaragarri lan ederra eginez.
Batetik herriko auzo guztien
mapak egiten ditu baserriak
non diren adieraziz. 328 ba-
serri-izen ematen dizkigu,
1625, 1700, 1800 eta 1900
ondoren baserriek zuten ize-
na idatziz. Jo dezagun: Ha-
sieran Lacaterena; gero La-
catena; Lacateria ondoren
eta azkenik Lakatenea. Ri-
cardo Zierbide, euskal an-
troponimia eta toponimiaren
biltze lanera deitzen du, oi-
narritzko bibliografia ema-
teaz gain Euskal Herriko ait-
zindariak aipatuz. Metodo-
logia gaiak dira. Iñaki Ga-
mindek ohituta gauzkan le-

zinema

■ Azpeitiko Zine Forumak antolatuturik otsailaren 21ean, arratsaldeko 8,30tan Soreasu antzokian Andrzej Zulawski-ren "Lo importante es amar" filma eskainiko da.

■ Bilboko Fas zine klubak otsailaren 17an Terry Gilliam-en "Brazil" filma emango du. Futurista, farregarria, fantastikoa. Iluntzeko 7,30tan, Bilboko San Vicente kalean, 2. zenbakian.

■ Donostiako Kresala-k otsailaren 17an "La regla del juego" filma aurkeztuko du. Jean Renoir frantsesarena, 1939an egina eta 1959an osatua, urte hartako Veneziako zinemaldirako. Aurrezki Kutxa Munizipalaren Aretoa (Arrasate, 12), iluntzeko 7,30tan.

■ Donostiako Groseko Zine Forumak otsailaren 15ean, larunbatarekin, iluntzeko 7,30tan eta auzo elkartearen egoitzan (Padre Larroca kalean) Pierre Melville zinegilearen "Un Flic" filma eskainiko du.

M.G.

Izena: Lola

Zuzendaria: Bigas Luna

Interpreteak: A. Molina, P. Bachau, F. Atkine, A. Serna

Su gaberik ez da kerik

Badu estilo berezko bat Bigas Luna-k zinemarako. Ambiente konkretu batekin ongi konektatzen du, Mediterraneoan ambientarekin. "Lola"n barrena errespiratzen dena. Angela Molinak ez du gutxi laguntzen horretarako. Aktoreetan, bera dago sobresaliente, gainontzekoek aparteko aipamenik merezi ez dutelarik. Bigas Barcelonan Estatu Batuetan baino hobeto aritzen da, eta hori nabaritzen zaio, oraingo zinta hau "Reborn" baino diferentziarekin hobea bait da.

Teknika menperatzen du. Fotografia ona du, oso onen bait momentutan. Zenbait irudi ederrek zorutzen zaituzte. Aldiz, dorpeki altxatutako argudio baten gainean eraikitzen da. Ahula da egitura, aldakorregia, simple eta pobreegia. Horregatik irudi politak zintzilik daude, eta sentitzen duzun gustoa oso azalean gelditzen dira.

Abesti filmatuaren III. lehiaketa

Arabako Foru Aldundiaren kultur batzordeak antolatuturik, maiatzean Gasteizen Abesti filmatuaren III. lehiaketa ospatuko da. Lehiaketa honetan zine amateurren zale guztiek parte har dezakete. Inskripzioa dohai-nik izango da, filmak Kultur Batzordearen zinema sailaren egoitzara bidali beharko direlarik, hots, Museo Pro-bintziala, Fray Francisco kalea, 8. Epea maiatzaren 6an amaituko da.

XVII. zinemaldi amateura

Arabako Foru Aldundiak zine amateurraren XVII. zinemaldia eratu du. Apirila-

ren 14tik 19ra arte izango da, San Prudentzio jaien barruan. Zinelanak aurkezteko epea martxoaren 20ean amaituko da. Informazio gehiago jasotzeko Arabako Foru Aldundiaren Kultur Sailaren zine kontseiluan lor dezakezue (Fray Francisco, 8, Gasteiz -Arabako Museoan).

arte

■ Getxoko Kultur Aretoa, otsailaren 17tik 28ra arte Alexander Van Hoey pintorearen aerografiari buruzko erakusketa ikusi ahaliko dugu.

■ Charo Iglesiasen erakusketa Oreretako Gaspar galerian. Erakusketa bitxia, kapelez monografikoa.

■ Algortako Lankide Aurrezki kutxan, laruru tailerra egongo da zabalik, hilaren 23ra bitartean, Mikel Mitxelena eta Maria Forondaren lane-kin.

■ Iruñeko udaletxe atzeko San Juan seminarioan, hirigintza erakusketa bat egongo da zabalik otsaila guztian, alde zaharreko plan partzialari buruz; etorkizunari begiratzen dion erakusketa honen lagungarri hitzaldiak eta debateak izango dira.

Vicentek eta Espinosak Donostian

J.M. Vicentek eta A.G. Espinosak Donostiako GAKPen erakusketa aretoa beren lan batzuei erakusten dituzte, otsailaren 23ra bitartean. Lehenak erretratoak erakusten dituen bitartean, Espinosak bodegoiak, paisaiak eta naturalezak hila. Bigarren hau "Kalabaza tripontzia" filman parte hartua da, margolari gisa.

Erakusketa karnabelesko bat

Otsailaren 17tik 25era bitartean ihauteriari buruzko erakusketa Donostiako Caja Postalaren aretoa. Francis-

co Lopez da erakuslea, zenbaitek pintore espresionista neofiguratibotzat daukana. Irudiak, maskarak eta kirkoari buruzko lanak dituzue ikusgarri.

□ Donostiako Galeria 16an, Melkiades Alvarez (pint. grab. marraz.), ots. 15 arte.

□ Donostiako GAKPen, J.M. Vicente eta A. Gómez, ots. zehar.

□ Azpeitiko GAKPen (Antxieta etxea) "Azpeitiari buruzko erakusketa", ots. zehar.

□ Donostiako Colchone-ran, Pello Villalba (pint.) ots. 15a arte.

□ Donostiako El Localen, Susana Alonso (pint.), ots. 22a arte.

□ Donostiako Posta Kut-xan, Francisco López (pint.), ots. 25a arte.

□ Oreretako Gaspar Are-toan Charo Iglesias (kape-lak).

□ Donostiako Altxerrin, Antonio Eslava (pint.), ots. zehar.

□ Bilboko Arte Ederre-tako Museoan, "Asociación de Artistas Vascos" (pint. esk.), ots. zehar.

□ Arabako San Prudent-zio aretoa Joan Miró, ots. 19a arte.

□ Durangoko udaletxe-ko kultur aretoa, Andres Nogel (grab. collag.), ots. 28a arte.

Laura Mintegi

Egileak: Ana Sanchez,
Ana Roda, Amaia
Subinas.
Non: Getxoko kultur
etxean.
Otsailaren 15a arte.

Merezi duen erakusketa bat

Oso estilo eta tematika desberdinez ihaz arte ederrak amaitu zituzten hiru emakume hauek elkarreko erakusketa burutu dute Getxon. Ana Sanchez-en koadroak formato handikoak dira, tela josiak, sareak eta akrilikoa, forma eta kolorez jolasean. Ez dago motibo figuratiborik, irudi gehienak abstraktoak dira, materiale eta formei garrantzi handiagoa emanez. Teknika mixtoekin batera, beltza edo beste kolore batzuren graduazioa ikasi nahi izan du Ana Sanchez-ek.

Ana Roda-ren jatorria eta Gaztelako estetikarekiko gustoa da hain zuzen gehien nabaritzen dena bere pinturretan. Zenbait oleo eta akuarela ugaritan zehar Salamanca-ko herrien berri puntuala ematen digu, teknika klasikoaz espresionista eta zehaztasunez beteak. Etxe, kale, leiho eta harriekin batera pertsonaia herritarrak agertzen dizkigu, bere ardura antropologikoa erakutsiz. Marrakzi landua da eta seguru aski naturaletik hartutako apuntetan oinarritua.

Amaia Subinas-en irudi handiak dira guri gehien gustatu zaizkigunak. Lientzo, paper eta zur gaineko akrilikoa erabiliz fondo errealista, plano eta plastikoen gainean giza figura etsiak eta matizez beteak agertzen dizkigu, txuri-beltzez. Fondo koloredunen kontra eraso garbian bailleuden gizakiak harrapaturik azaltzen dira, hiriak zapalduak. Paisaia bilbotarrak ditugu, bankuete handi eta tuberia ugari, irudi batzutan Juana Cima-ren antza hartu diogu Amaia-ren estetikari. Orohar ikustera joateak merezi duen erakusketa bat.

Jazza Izuran

Izurako kultur etxean, 21ean, ostiralez, jazz musikaldi bat izango da, filma batzuren laguntzarekin. Gaueko 9tan.

diskoa

THE STYLE COUNCIL / OUR FAVOURITE SHOP

Quino

Izena: The style council / our favourite shop.
Egileak: Paul Weller, Mick Talbot.

Paul Weller beltz bilakatu zenean

Bada denbora puska bat Jam-ak disolbitu zirela, eta ordudanik Paul Weller-ek Jam-en zaleok talde beltz bat izango balitz arreta gehiegirik eskainiko ez geniokeen musika bat aditzen ohituta gauzka. Style Council horrelakoa da, bere kantak pop ingeles klasikotik funk-soul-ik ilunenera doaz, eta 60. eta 70. urteko musika beltzaren instrumentazioa eta arregioak dauzka.

Style Council Paul Weller eta Mick Talbot dira funtsean, eta J.C. Lee deitzen den neskatala beltz baten laguntza atsegin dute. Berak kantatzen duen bakoitzean Paul Weller-ek bere protagonismoa galtzen du. Diskoa Weller-en arima atsekabetuan barrennnna dabil, zzeina alldakor azaltzen bait da, zeren bera ez bait da inoiz txuria izan (ala bai?); diskoa aski lineala da, nahiko momentutan igotzen den arren, hala nola "All gone away" bere brasildar haize beroarekin, "Internationalists", sool indartsu bat, eta batez ere "Walls come tumbling down!". Paul Weller-ek musikarekin pretenditzen duena ondo asko azaltzen duena. Labur esanda, oso disko zaindu bat, soinu garbia, eta, inportanteena dena, ongi osatua, gusto oneko kanta onez beterik.

musika

■ Otsailaren 16an
Gasteizko The End
salan, Alan Vegak kont-
zertu bat eskainiko du,
iluntzeko 8,30tan

■ Otsailaren 16an
Juan Carlos Iri-
zar-ek Oinatin kantatuko
du, iluntzeko 7,30tan.

■ Durangoko euskal
jaien barruan, otsai-
laren 21ean Amaia Zubiria
eta Pascal Gaignek eta
Imanollek errezital bat es-
kainiko dute Astarloa zi-
neman, gaueko 10etan.

■ Muskildi-ko erre-
bestatan, igande
16arekin, kantaldi bat
izango da, Maite Idirin eta
Pierre Paul Bersaitz-ekin.

■ Otsailaren 15ean
Donostiako Anoeta
polikiroldegian, Jotakie
eta Psychedolics Furs ari-
tuko dira. Gaueko 9tan,
1.200etik gora pezeta.

■ 21ean, 9 oronetatik
aitzina, Arrangoit-
zen, EMAK antolaturiko
kantaldi-mitina. Bertan
Kortatu eta Izan izanen di-
ra, halaber Baionako bi
txaranga, Polo eta Basusa-
ri.

ETB

otsailak

16
igande

11,00: Meza (Azpeititik zuzenean). 15,32: Pottokiak (m. bizidunak) 5. kapitulua. 16,00: Don Don Kikilikon (pailazoak). 17,00: Beldurgarriak barre-garri (m. bizidunak). 17,20: Hazzardeko dukeak (telesaila) 19. kapitulua. 18,30: Klasikoen Txokoa. 19,30: Emakume bionikoa (telesaila) 19. kapitulua. 20,30: Txoria' dut maite (egitarauaren aurrerapena). 21,00: Gaur egun. 21,15: Hemen bizi. 22,15: Kirolez kirol.

otsailak

17
astelehena

13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Pottokiak (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,30: Profesionalak (telesaila) 7. kapitulua. 19,00: Patri post @a (m. bizidunak) 1. kapitulua. 19,30: Gaur egun. 19,33: Hazzardeko dukeak (telesaila) 20. kapitulua. 21,30: Kirolez-kirol. 21,00: Gaur egun. 21,30: Plaza berri. 22,00: Dallas (telesaila) 94. kapitulua. 23,15: Gaur egun. 23,15: Amaiera.

otsailak

18
asteartea

13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Ferdy (m. bizidunak) 6. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,30: Profesionalak (telesaila) 8. kapitulua. 19,00: Patri postaria (m. bizidunak) 2. kapitulua. 19,30: Gaur egun (informatiboa). 19,35: Haizea sahatsetan eta Moineau (telepanpinak) 6. kapitulua. 20,00: Gezi beltza (telesaila) 20. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur Egun. 21,30: Gau herriko tangoa (luzemetraia). 23,00: Gaur Egun.

otsailak

19
asteazkena

13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Haizea sahatsetan eta Moineau (telepanpinak) 6. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,30: Profesionalak (telesaila) 9. kapitulua. 19,00: Patri postaria (m. bizidunak) 3. kapitulua. 19,20: Gaur egun. 19,35: Abere taldea (m. bizidunak) 1. kapitulua. 20,00: Traste zaharren kutxa (zine komikoa). 20,30: Dagoenean bonbon. 21,00: Gaur egun. 21,30: Mahai Ingurua (gai zehaztu gabea). 22,20: Kirolez kirol. 23,20: Gaur egun.

otsailak

20
osteguna

13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Dr. Slump (m. bizidunak) 6. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,30: Profesionalak (telesaila) 10. kapitulua. 19,00: Patri postaria (m. bizidunak) 4. kapitulua. 19,20: Gaur eGün (informatiboa). 19,33: Emakume bionikoa (telesaila) 20. kapitulua. 20,30: Munduko ipuin eta ele zaharrak: «Ameur zintzoa» (Algeria). 21,00: Gaur egun. 21,30: Aurrez aurre. 22,15: Zenbait gizon borondate onekoak (telesaila) 6. kapitulua. 23,15: Gaur egun (informatiboa). 23,25: Fede Giroan. 23,30: Amaiera.

otsailak

21
ostirala

13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Obere taldea (m. bizidunak) 1. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,30: Profesionalak (telesaila) 11. kapitulua. 19,00: Patri postaria (m. bizidunak) 5. kapitulua. 19,30: Gaur egun. 19,33: Ferdy (m. bizidunak) 7. kapitulua. 20,00: Popa Zoro. 20,30: Kirolez-Kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,30: Heriotz irudiak (luzemetraia). 23,10: Gaur egun (informatiboa). 23,20: Zinea ilargipean: Animal Farm (luzemetraia).

otsailak

22
larunbata

13,30: Haur Kirolak. 15,00: Teleberri. 15,30: Dr. Slump (m. bizidunak) 7. kapitulua. 16,00: Kirolak. 17,30: Francis zaldi lasterketan (luzemetraia). 19,00: Duke kaleko dukesa (telesaila). 20,00: Aristokrata (dokumentala). 21,00: Gaur egun. 21,15: Show txanpa. 22,15: Magnum (poliziakoa).

Oharra: programazio honetan egun daitekeen edozein huts edota azkez orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Claudia Cardinale eta Francis mandoa, aukera polita

Claudia Cardinale protagonista distirante duen komedia italiar baten ondoan «Francis» mandoaren beste abenturaxko bat ere eskaintzen digute lurretatik. aste honetako filme azpimarragarrien artean

otsaila

18

Bi bikoteren bizitzak ipintzen zaizkigu aurrez aurre komedia honetan («Gau herriko tangoa»). Gabriela Sansoni, indutrigizon aberats batekin ezkondua, juradu baten partaide izan beharrean aurkituko da, bere senarra putzu batera boteaz asesinatzeaz epaitzen duten emakume gazte baten auzian. Morala, klase diferentziak, bikote harremanak... eta Vittorio Gassman-en ondoan Claudia Cardinale eta Monica Vitti-ren lana ikusteko parada, komedia italiar honetan.

berriak

■ Filtrazio bereziak eman dira azken bi hilabeteetan ETB eta «Euzkadi» astekariaren artean, bi komunikabide horien artean entendimendu onik dagoela ikusten delarik. Alde horretatik, pasa den astean jakinerazi diren audientzia datuetan, «Euzkadi»k inork baino lehenago jakin zituen (eta zehaztasun guztiz, herrialdez herrialde eta egunez egun). Gorordok prentsaurrekoa eman baino lehenago «Euzkadi»n argitaratuak bait zeuden.

■ Otsailaren 6an, ostegunez, bigarren bilera izan zuen EITBko zuzendaritza berria RTVEkoarekin, lehena joan den abenduan izan zelarik. Hala eta guztiz ere, ez zen inongo akordiorik lortu baina Gorordo,aldiz, guztiz optimista irten zen bileratik. RTVEk proposamen alternatiboa eskaini zion EITBri, honako lau puntuotan: 1.— Prado del Reyko profesional batzuk ETBekin behin-behineko laguntza kontratatuak sinatu ahal izatea; 2.— Egunero, hamar minutuz, ETBk TVEren komunikazio sarea erabili ahal izatea; 3.— UERen sartu ahal izatea; eta 4.— TVEren telesailen erosketa. Hile bukaerarako espero da komenioa sinatu ahal izango dela, nahiz eta oso posible ez izan.

■ Juanjo Landa, «Txoria dut maite» programaren aurkezpen-lanetatik baztertua izango da laster, ETBko zuzendaritzak desgokitzat ikusi bait du bere lana. Ez dugu uste inork erabakia diskutituko duenik, argi bait zegoen bere desgokitasuna.

■ Aste honetan bertan bilduko da EITBko Kontseilu Nagusia eta bertan eztabaidatuko diren zenbait proposamenen artean, badirudi inportanteena bapateko itzulpenarena dagoela, eta inportantea diogu ez berez hala delako, onartu egingo dela nahikoa segurutzat eman daitekeelako baizik. Hori onartuko balitz, eta prolema teknikoak gaudituko balira, aarki ETBn erderaz egindako deklarazioak euskarara bapatean itzulitako gerta litezke.

otsaila
21 Suspentsea agintzen digu 1972an Lee Katzin-ek burututako **He-riotz irudiak** filmeak. Protagonistak trebetasun harrigarri bat dauka, zenbait gertakizun aurreikusten dituela. Hala abisatzen dio Denver Phil-eko polizia leherketa bat gertatzera doala. Mila froga egingo diote Monte Markham-ek jazten duen heroeari, eta bigarren eztanda bat aldeaz aurretik prebenitu dezakete. Asesinoak, ordea, aurkituko du poliziak gure gizona gordetzen duen zuloa eta bomba batekin hospitalera bidaliko du. Han berriro dauka beste leherketa baten ziurtasuna eta... Aipatu dugun heroearen aldamenean, beste bi pertsonai nagusiak Barbara Anderson eta Telly Savalas kaskasoila dira.

tuluak euskaraz irakurtzera behartuko gaituztelarik. Zailtasun honen gainetik, ordea, historia handi bat erakusten zaigu, baserri bateko animaliek «animaliarte» demokratiko bat antolatzeke duten erabakia. Baina han ere arau demokratikoen gainetik norbaitek berea ezarri nahiko du, zerriek hain zuzen. Jon Halas eta Joy Batchelor-en filme honen interesa garantizatua dago.

otsaila
22 «Francis mandoa zaldi lasterketan» ematen digute larunbatean, eta haurrak txoria baino alaiago ikusten dauden bitartean adin gehixeago dugunok guri ere mutikotan igande arratsaldeetan holakoak jartzen zizkigutela oroituko gara. Arthur Lubin-en filme hone-tan, Sekulako zeloak pasako ditu zaldi karreretan, hain adiskidea duen Peter alferrez baboaren aldamenean, eta honi lantegi atomiko baten desegitea lortzen lagunduko dio. Inondik ez dugu ezagutu ahal izan «Francis» mandoa-rena egiten duenaren beneta-ko izenik.

otsaila
21 Egun beran, eta ha-maikak pasata, marrazki bizidunetz egindako lu-zemetrai bat gozatzeko auke-ra eskaintzen digute ETBtik. George Orwell idazle apoka-liptikoak idatzitako «Animali baserria» eskainiko zaigu, be-re bertsio orijinean, azpiti-

ikusitakoak ikusita

Antxon URRESTARAZU

«Profesionalak», ezin jasanezko telesaila

Zutabe honexetatik aspertuak gaude telesail honi buruz hitzegiten. Hasteko —eta memoriak hutsegiten ez badigu— oraingo hau «Profesionalak» telesaila emititzen ari diren hirugarren aldia delako, eta bestetik, orduan esan genuen gauza bera esan genezake: hauxe duzue ETBtik inoiz bota den telesailik faszistena, telesail amerikarren artean nardagarriena. Zergatik ari diren bota eta bota ulertzeko, agian argigarria gerta daiteke honoko datua ematea: telesail hau debalde lortu zuten ETBkoek, beste batzu erosteagatik erregalia modura. Errealizazio aldetik hain txarto ez egotearren gidoia hain flojoa izateagatik ez omen inork erosi nahi. ETBn hirugarren aldiz ari gara iresten.

Sei orduak luzeegi irten zitzaizkien

Larunbatez, hilaren 8a, Anoetako Belodromotik egin zen «Euskadiko Sei Ordu» erretransmisioa benetan luzeegi gertatu zen, pentsatu baino hiru ordu gehiago iraun zuelarik, ETBk berri-laburpena eta ihauterien transmisio kaskar bat emateko baino ez zuen eten. Astunegiak gertatzen ziren tarteak, eta agian Migel Mari Lasa eraman zuten bezala beste lau edo bost pertsona eraman izan balituzte, dezente arinago gerta zatekeen. Bederatzi ordu ordu asko bait dira, eta norbere ahalmenak ezagutuz jakin beharra dago garaiz mozten.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Ongi pentsatu «Profesionalak» ikusi aurretik

ERREGALIAK begi-itsutan onartu eta profitatu behar direla eta inori ez zaio bururatu oraindik ETBtik «Profesionalak» telesaila kendu eta zerbait itxurosoagorik ipintzea. Aste honetan aurkituko duzu Alemanian terrorista izugarri batzuekin harremanetan dagoen neska gazte lirainaren kasua, Israelgo ministrari jator bat Londres bixitatzen ari dela bahitzen dutena, Kanbodiako kontzentrazio zelai batetik ihesi datorren neska-xa-polizontearen kasu negargarria, berriro Britainia Handira datorren espioi sobietar zaharra... Batzuetan badirudi britainiarrek edo yankien beren ordezkari-aholkularia dutela lurretan. Alde hemendik «profesionalak»!

«Patri postaria», marrazki bizidun ingelesak

HAMAHIRU kapitulu ditu aste arratsaldeko zazpietarako programatu duten «Patri Postaria» marrazki bizidun edo Koldo Izagirrek dioen bezala «irudi animatuen» serie berriak. Kapitulu bakoitza dozena bat minututakoa denez, egunero bi atal emango dira, eta horietan ikusi ahal izanen dituzte gure haurrek Patri postari sinpatikoaren andantzak eta mudantzak. BBC etxe britainiarrari erosi dio ETBk serie animatu hau, aste osoa beteko duena.

Munduko ipuinetan, «Ameur» aljeriarra

GURE telebista eta komunikabi-de guztiak itotzen dituen uholde yankiaren erdian (sekula baino gaiztoagoa, gainera, reaganismoarekin) eskertzen dira ostegun iluntzeetan eskaintzen zaizkigunak bezalako produktu freskoak. Aljeriako ipuin bat dakarkigute oraingoan, «Ameur zintzoa». Mont Chenou herrian bizi da Ameur, Ali gizon zakar eta alferraren semea. Aita Alik, gainera, zer egingo eta deabruarekin itun bat egiten du: deabruak Ali aberastuko du, eta honek bere seme gazteena emango dio, Achour. Sekulakoak egin beharko ditu Ameur txikitoak bere anaia bezala beste hainbat ume beren etxetara ekartzea erreusitzeko. Gustagarria gaia, eta errealizazioa freskoa.

irratia

Josune Atallo

Pottoka irratia
Eibar
FM 105,5

Segitzeko ahaleginaz

Bi urte zeramaten eibartarrek irrati hau entzuten, eta hitzetik hortzera, urteurrena ospatzeko jaialdi bat antolatu nahi zutenean izan ere, alkateak debekatu egin du jaialdi hori, eta bronka hasi da.

Ez du zuzenean ezertxo ere esan udaletxearen buruak; baina jakina da, emisora hau «antidemokratiko»tzat jo duela, zergatik eta, seguruaski, eta bere eritziak aipatzen jarraitzen dugu, «berarekin pertsonalki sartu delako».

Gero etorri ziren plenoko arraultzeak, eta lagun baten detentzioa, eta berorren prozesua.

Emisora itxi nahi dietela, beldur dira, Pottokakoak. Aparejadorerik edo norbait edo zerbait bidaliko dietela, aitzakiren bat bilatuz helburu horrekin.

Hala ere bertan aritzen diren lagunek (60 inguru, omen) lehen bezalatsu segitzen dute lanean. 50-60ren bat ordu asteroko. Musika askorekin (gehiegi, komentatzen digute). Astegunetan 6etatik ordubata arte, gauean. Larunbat-igandez, horrezaz gain, goizeko 10etatik eguerdiko ordubata arte. Egunero informatibo bat, 9,30tatik 10etara. Bertako bertsolari eskolakoek oso saio majo bat egiten dutela, bertsoak komentatzen eta berak ere sortzen.

Hilean behin asanblada bat egiten dute. Lanak banatu, pelak nondik lortu (kuotak, pegatak), nola aurrera segi. Herrian gauza gutxi funtzionatzen du, eta beroietako bat Pottoka duzue; Pottokak Festibal bat egin nahi zuen, eta besteek ez zieten utzi; susmo txarrak izan arren, beharrari uzteko asmotan ez ditugu ikusi irrati libre honetakoak.

■ Otsailaren 16an Txotxongilo taldeak bere lan berria estreinatuko da. Donostiako Printzipal Antzokian izango da, eguerdiko 12tan. Lan berri honek "Ipurtargi" du izena eta haur koskorrei da zuzendua; Tolo-sako Txotxongilo topaketetan aurkeztu zuten.

■ Iruñeko Gayarren —eta nonbait karnabaletara etortzeko zirela— fetxaz tronpatu direla—. Kataluniako Comediants izango dira; 16-17an hori, ordua zerorrek ikusi.

Ondarroako euskal antzerki jaiak

otsaila

21

Otsailaren 7an hasitako Ondarroako euskal antzerki jaien barruan, hilaren 21an gaueko 10etan, Hazparneko Bordaxurikoak izango dira "Itsas izar bat zen" antzezlanarekin. Steinbeck-en "Perla" nobela antzerkiratu dute hazpandarrek. Kultur Etxeak eratua da saioa, eta Pesca zinematokian ikusi ahalko da.

Antzerki astea Deban

Goaz taldeak antolaturik aste honetan Deban antzerki emanaldi batzu ikusteko aukera izango dugu. Hauxe duzue programa: otsailaren 19an, asteazkenez, Ostolaza ikastetxean eta ikastolan Nafarra taldeak bere obra antzeztuko du. Hilaren 20an, ostegunez, hitzaldi bat izango da, "Euskal antzerkia gaur eta aurrera begira" gaiaz eta bi hizlari hauekintxe: Daniel Landart eta Josune Barrena, iparraldekoa bata, EATBren ordezkaria bestea. Otsailaren 21an, ostiralez, Intxixuk "Pedro eta kapitaina" berremango du. Astea amaitzeko berriz Goazekoek Alfonso Sastre-ren "Ez da pale egiteko oldua" obra estreinatuko dute, bi emanalditan, bata arratsaldeko 7tan, gaueko 10,30tan bestea.

antzerkia

■ Torturaren kontrako kanpainaren barnean eta zenbait hizlariaren laguntzaz Karraka eta Kukubiltxo antzerki taldeek, Agoitzen, otsailaren 15ean, torturari buruzko obra txiki bat antzeztuko dute.

Maxkaradarik ez aurtan

Galdezka dabilzan guztiek jakin dezaten, aurtan ez da maxkaradarik izanen. Azkeneko urtetan segidan egin bazen ere, ez da beti horrela izaten eta aurtengöan inongo herri ez da horretaz arduratu. Bestalde pastoralak bai izanen da, uztailaren azkeneko igandearekin eta abuztuaren bigarrengoarekin ●

leihaketak

■ Bergarako Udalak Lankide Heziketa-ren Institutoaren laguntzaz Bergarako eleberririk lehiaketa konbokatuko du, lanak apirilaren 5ean baino lehen Bergarako udaletxera bidali behar direlarik. Informazio gehiagorako bertara jo.

■ Oinatik Udalen kultur sailak Korputzetako II. literatur lehiaketa konbokatuko du. Bi maila ditu sari honek: alde batetik, prosa, bestetik olerkia, euskaraz bata eta beste. Lanak udaleko Euskara zerbitzura bidali, martxoaren 27a baino lehen. Xehetasunak, udaletxe horretan.

■ Irungo Expo-2 taldeak Ihauteriko II. diapositibak lehiaketa konbokatuko du. Lanak 1986ko apirilaren 19a baino lehen igorri talde horren egoitzara (Foto Prisma, Juan Arana galeriak, beheak: 70. apartadorea bestela).

■ Gernikako Euskal Ikasturteak 'Gernika' II. **narrazio** lehiaketa antolatzen du, Gernika Lumoko udalaren babespean. Apirilaren 30a baino lehen bidali lanak, zuzenbide honetara: Gernikako Ikasturtea: Labayru ikastegia (156 apartadorea); Gernika Lumo.

■ Oartzungo Lagun taldeak Oretako 6tik 14 urte arteko ikasle guztiak konbokatzen ditu Oartzun ibaiari buruzko **marrakiz** eta **idatz** lehiaketan parte hartu dezaten. Lanak zuzenbide honetara bidali: Arantza Herriondoko, Olibetako Poligonoa, 9-9. Oretako, martxoaren 8a baino lehen. Informazio gehiagorako, 511380 telefonora jo.

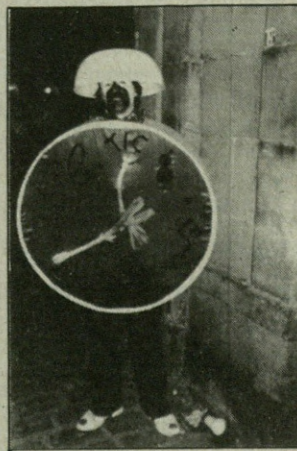
kanpainak

Iruñean gutunak euskaraz

Nafarroako Euskararen Aldeko Batzarreak (E.A.B.-k) eragindako "Euskara guztiona eta guztiontzat" kanpaina «Posta euskaraz - correspondencia en euskara» izeneko fasean sartu da. Gutun batzu zabaltzen hasi dira, gutun-azaleko izen-zuzenbideak euskaraz direlarik. Postariak behar den lekura eramaten asmatzen baldin badu, hartzaileak gutun horren kopia batzu egin eta beste lagun batzuri —ezagun nahiz ezezaguni— igortzea galdegiten da.

Torturaren aurkako kanpaina

Joseba Arregiren hilketa-ren boskarren urtea otsailaren 13an betetzen dela eta, amnistiaren aldeko batzordeek hamabost egunetako kanpaina antolatu dute, "Tortura, etengabeko tortura" izenarekin. Aste honetako ekintza batzu aipatzen ditugu. Alde batetik Mikel Arregi, Mikel Zabaltza eta Esteban Murutagioen oroimenean izango da zenbait ekitaldi. Otsailaren 15ean Mikel Zabaltzaren gogorapenezko ekintza izango da Agoitzen. Egun berean, Kruzesen, bilkura, monolitoa eta enkartalada. Algortan, manifestazioa, eta Ondarrun muntaia eta hitzaldia. Otsailaren 17an berriz, Zizurkilen Joseba Arregiren omenaldia, eta arrat-

saldean Tolosan mitin-kanaldi bat. Ondarrun eta Oartzunen Estaban Murutagioen omenaldiak. Bestaldek, Carabanchelko emakumeek gose-greban segitzen dutelarik, Gestorakoek haiei telegramak bidaltzea eskatzen dute, zuzenbide honetara: Prisión de Mujeres, Carabanchel, Apartado 27.007, Madrid 20.025.

ihardunaldiak

Hitzaldiak Getarian

otsaila
19 Getariako Euskal Kultur Taldeak antolatutako I. hitzaldi zikloaren barruan otsailaren 19an

Patxi Subijanak (E.H.N.E.ko lehendakaria eta baserritarra) "Europarako sarrera hemengo baserriari begira" gaiak hitzaldi bat emango du, arratsaldeko 9tan Getariako Udaletxeko Aretoan. Hitzaldi honekintxe amaitzen da zikloa.

Azpeitian zer?

otsaila
20 Lehengo urteko otsailaren 20an 675 urte bete ziren Azpeitiako herriak herri bezala sortzeko baimena hartu zuenetik. Hau dela eta, udalak urteurrena "Gure geroa hobeto jorratzeko ezagutu dezagun gure iragana" lemapean ospatuko du. Iharduketa horren barruan otsailaren 20an Ignacio Artetxek "Azpeitiako Enparantza Nagusiko konbentuak" gaiak hitz egingo du. Hitzaldi hau Antxieta Etxean izango da, gaueko 8tan.

ikastaroak

■ Bergarako UNE-Den, "Historiaren beste bideak" ikastaroaren barnean, otsailaren 15ean Jon Jauristik "Ahozko Historia" gaiari buruzko hitzaldia emango du. "Goiko zikloak" ikastaroan, berriz, leku berean. Asunción López, Bartzelonako IMIPAEkoa, "La enseñanza de las matemáticas" gaiak arituko da.

■ Deustuko Unibertsitateak antolatutako ikastaroetan, batetik, Euskal Herriko historiari dagokionean, otsailaren 17 eta 18an, Jean Claude Larronde-k "Corrientes nacionalistas del siglo XIX" gaiak hitz egingo du. Euskal Literaturari buruzko ikastaroari dagokionez, Otsailaren 19an Arantza Urretabizkaia, eta otsailaren 20an Andu Lertxundi arituko dira.

Euskal didaktikaz ikastaroa

Bigarren etapako irakasleei zuzendua. honako egitaraua edukiko du ikastaro honek: norabide didaktikoa, metodologia aktiboa, talde dinamikaren teknika batzu, programaketa, klaseko lanen antolakuntza, ariketa komunikatiboak lau trebetasunak lantzen, eta ikus-entzunezko baliabideak. Ikastaro honen irakaslea Jesus Lasa izango da, eta klaseak Ikasbide ikastolan emango dira, 6etatik 9tara; otsailaren 17an hasi eta apirilaren 14ean bukatuko dira.

Tokiko historiari buruzko ikastaroa

Eusko ikaskuntzak antolatutako otsailaren 15ean

Iruñean bost hitzaldi ospatuko da: A. Garcia Sanz, institutoren katedratikoa, eta J. Urrutikoetxea, EUTGko irakaslea, arazo demografikoei buruz ariuko dira. Beatriz Arizaga, Santander-eko Unibertsitatekoa, "Vida cotidiana en los núcleos de población durante la Edad Media" gaiaz mintzatuko da. Luis Castells, Euskal Herriko Unibertsitatekoa, "El proceso de modernización y su repercusión en la clase obrera: el caso guipuzcoano. 1890-1923" gaiaz mintzatuko da. J. M. Garmendiak, Euskal Herriko Unibertsitatekoa, "Langilearen kulturak eta mugimendua: Goiherriko adibidea" gaiaz hitz egingo du. Eta azkenean, I. Zumaldek, Eusko Ikaskuntzako, "Un ejemplo de historia local: La historia de Oñate" gaia erabiliko du. Hitzaldiak OHOko Irakaskuntzaren Unibertsitate Eskolan, San Jose enparantzan izango dira.

Bertsolari Txapelketak jarraitzen du

otsaila

16

Otsailaren 2an Gasteizen ikusi ahal izan genituen final-laurdeneko saioak Bergaran otsailaren 16an errepikatuko dira. A taldekoak, hots, Jon Sarasua (Gasteizko irabazle), G. Larrañaga 'Mañukorta', Josetxu Jantzi, Jose Fermin Argiñarena, Juan Mari Areitio, Loidi Saletxe, M. Martirikorena eta Jose Ramon Etxebarria, arratsaldeko 4.30tan ariuko dira. B taldekoak, berriz, Dominique Ezponda, Abel Enbeitia, Jesus Iribar 'Olaide', Iñaki Murua, Jose Eizagirre 'Attola', J. Mugerza 'Elgetzu', Eusebio Igarzabal eta Jose Luis Gorrotxategi (Gasteizen irabazle), goizeko 11tan.

Jaiak

□ Asteburu honetan Muskildin errebestak izanen dira.

Azpeitiako udalak aste honetarako

otsaila

16

Igande honetarako kirol saibak izango dira. Mendizaleak Elormen-dira irtengo dira, preferente-ko Lagun Onak eta Ondarru-k Garmendipe futbol zelaian partidua egingo dute, eta arratsaldeko 4.30tan ahari jokoak izango dira.

Ihauteri besta Bardozen

Otsailaren 15ean, Bardozen, ihauteri besta izanen da, egun guztiz, goizeko 9tatik aitzina. "Lagunekin" dantza taldea ariuko da, batetik bestera. Hurbiltzekotan, tenore ezin hobea arratsaldeko 5ak inguruan izanen da, besta plazaratzen delarik, ohi den bezala Zantantzarraren erretzeaz eta abar ●

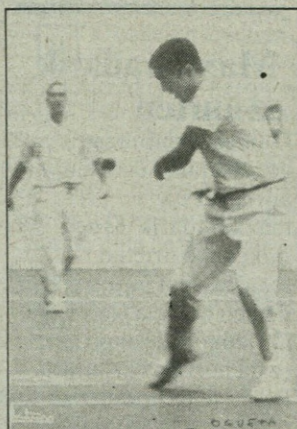
kirolak

Primerako manomanista

otsaila

15

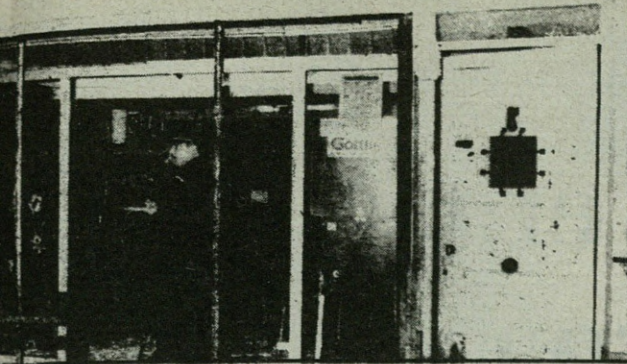
Primerako manomanista egun horretan hasiko da, Iruñean, Etxenagusia eta Martinikorenak elkarri buru egingo diotelarik; hortik irabazle aterako dena Alustizarekin ariuko da, hilaren 22an, Bergaran.

mendi ibilaldiak (otsailaren 23rako)

- **Lagun onak** (Azpeitia): Aralarra.
- **Sestao Alpino**: Sotube (663) eta Maiaga-ra (Bermeo - Ri-goitia), egun erdirako.
- **Iruñeako mendi taldeak**: Izaitzu - Orhi. Tf.251059. Ma-doz-etik Akier-era ere antolatu dute talde hauek ibilaldi bat, haurrentzakoak.
- **Gasteiz**: Ezkarai - San Lorenzo (2.262) - Ezkarai. Tf.250354.
- **Ganerantz** (Portugalete): San Lorenzo-ra, egun guztirako.
- **Añamendi** (Bidarra - Baiona): Haitzetan eskola (larun-bat-igandez).
- **Anaitasuna** (Azkoitia): Txindokira.
- **Mendikari** (Hazparne): Iratira eskiatzera. 8tan Eihartzea-tik aterako delarik. Tf.294336.
- **Tabira** (Durango): Mendi eskizko bigarren zeharbidea.

GALEN erasoa eta Baionako alkatearen deklarazio ikaragarriak

B IONAN eraso du oraingoan GALEk eta beti bere armaz hiri nahi dituen errefuxiatu eta beren adiskideekin batera beren haurrak ere eraso ditu. Inpotentzia izugarri bat nabaritu zuten Ipar Euskal Herriara babes bila joandako hegotar errefuxiatuek, konturatu zirenean, beste behin, GALEko hitzaiteak harrapatzen saiatzeko orde beren paperak kontrolatzen lan gehiago egin zutela polizia frantsesek. Biharamonean Baionako alkate Henry Grenet-ek adieraziko zuen agiri batean «ekintza penagarri bat da, baina ETak Espainian egiten dituen ekintzen erantzuna da». Ikaragarria Greneten hitzekin aditzera ematen dena: GALEk profitatzen du Estatu Espainoleko komunikabideek Beraunen bere aita poliziarekin zauritutako haurraren istilua (auzoan laurehun bat lagun bildu zituzten protestan sozialistek), eta bere erasoan GALEk ere haurrak harrapatzen dituen hau kondenatzeko orde ETari egozten zaio errua. Ba al da Estatu Espainolean bezala Frantsesean GAL geidieraztea interesatzen zaion inor?

Herri Batasunak publiko egin du erreferendumerako bere aukera

A ZKEN asteotan segurutzat jotzen zen arren, ofizialki orain artean HBk ez zuen bere jarrera azaldua. NATO jarraitzeaz martxoaren 12an egingo den erreferendumerako. Asteartean eskaintako prentsaurreko batean jakinerazi zuen publikoki bere aukera: EZEZkoa ematea gomendatuko dio euskal populuari, besteren artean erreferendumean abstenitzen diren guztiak ere NATOren aldekotzat kontatuko direlako gobernuaren zein oposizio eskuindarraren aldetik.

EZETZ bozkatzea (hola esatea hobeki izanen da, norbaitek «EZ bozkatzea» esan eta abstentziorako deia ulertu ez dezan) izango da ezkerreko indar guztiek proposatu eta bultzako dutena. EAJ-PNVk aldiz oraindik ez du bere asmoa ezagutarazi, baina askok uste dute bere militante eta botoemaileei nahi dutena egiteko esango diela. Nahiz eta aspalditik jeltkideen prentsa kanpaina atlantistan murgildua dagoela ezaguna izan.

Espero zen bezala, BBBrako hauteskundeetan jeltkideen aparatoa nagusi

G ARAIKOETXEaren figurak biltzen dituen jeltkide kritikoek bi estrategiaren artean aukeratu behar izan dute orain artean, edo alderdiaren aparatoari aurre oso direktoki eman, edo azpilanean gozoago saiatu. Azken denboretan erakutsi dutenez, kontu pittin batekin ibiltzea egokiago iruditu zaie, baina ez dirudi fruitu onegiak eman dizkienik jarrera horrek. Bizkaiko hauteskundeetan aurreko aldian baino ahulago ikusten dira kritikoak, eta Arzalluz eta bere gabinetek hain zorrotz kudeatzen duten aparatoak herri gehienetan irabazi du. Kritikoek herri inportanteak galdu dituzte, Zornotzaren tamainakoak, eta oso gutxitan egin dute aurrera. Egia esan, Gipuzkoan «eskaintza» garbiagoa egiten bazuten, Bizkaian Marcos Vizcaya bezalako pertsonak aurkeztu zituzte, eta kritikoen indarra ahuldu egin da, antza.

Alianza Popularren kongresoan Euskal Herriko delegatuak izenik gabe

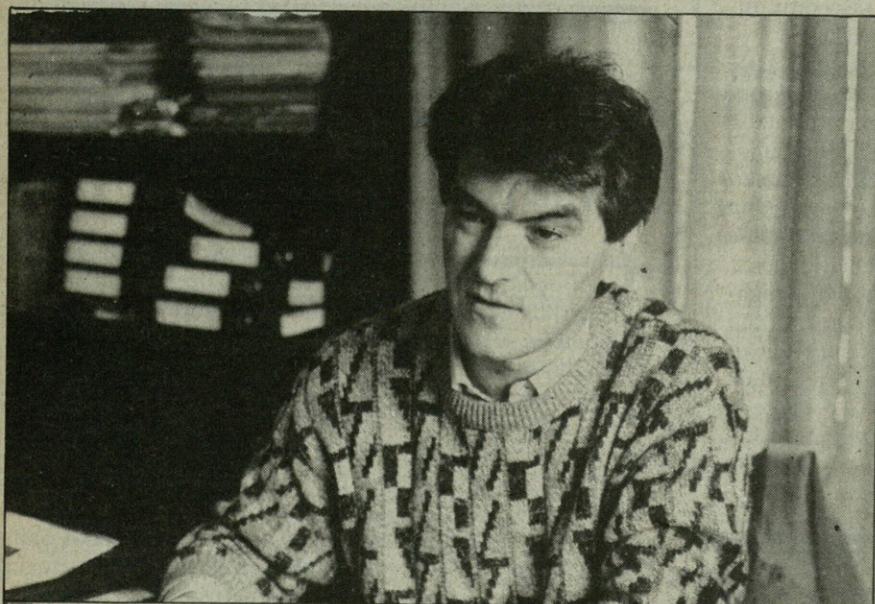
O IHARTZUN izugarria eman bazaio prentsan Alianza Popularren kongresoari, nahiko isilpean pasa da Euskal Herriko, edo gutxienik Komunitate Autonomoko (jadanik prentsak «Euskadi» zeri deitzen dion ongi aztertu behar izaten da) ordezkarien izenak ez direla azaldu delegazioen izen zerrendetan. «Por razones de seguridad» aipatu da, gure arteko aliantzista ospetsuak kaletik maskaraz ibiliko balira bezala. Agian, dena den, norbait izango zen ezkutatzeko motiboekin. Ezkutatu beharrik izan ez dutenak Luis Olarra eta Roque Aranbarri izan dira, APko zuzendaritzan sartzen direnak. Alderdi kontserbadore eta tolerante bat izan nahi omen dute, Herrero de Miñon-ek diseinatu duen estrategia berrian. Franco hilberria zenean antolatuta zuten «Guipuzcoa Unida» hartatik hasita ezagutu ez bagenitu...

Zabaltzaren heriotzearen auzia oso mantso, eta torturen kontrako ekintzak

A BOKATUEN saio guztiek lortzen dute Zabaltzaren herioetxeagatik zabalduko auziak aurrera jarraitzea, baina noraino iritsi ahal izango denik ez da ikusten. Guardia Civilek azkenean detentatuak apuntatzen direneko koaderno bat erakutsi dute, baina Miguel Castellsek salatu duenez egun haietan detentatutako 26 pertsonaren izenak falta dira, paperak egitazkoak ez direnaren seinale. Bitartean, aste honetan bukatzen dira Arregi, Muruetagoiena eta Zabaltzaren oroimenez eta torturaren erabilkera sistematikoa salatuz Amnistiaren Aldeko Batzordeek antolatutako ekintzak.

Koldo Amezketeta, jeltkide nafartar espuitsatua

«Ez dakit ETB eta PNVri Nafarroa interesatzen zaien»

Koldo Amezketarentzako, Gorordo bere deklarazioekin demagogia hutsa egiten ari da, edo bestela zertan ari den ez daki gizarajoak.

Ia bi urte pasa dira PNVtik espultsatu berria zen Koldo Amezketeta Iruñeko batzokian elkarrizketatu genuenetik. Telefono zenbakiaz NBB ofiziala jabetu zaie, baina oraindik Gaztelu plazako lokalean jarraitzen dute. Egia esan, orduko aldean etsipen punttu bat eta nolabaiteko garraztasuna nabaritu dugu bere hitzetan. Gorordorekin duen polemikaz mintzatu nahi genuen berarekin, funtsean, baina nola ez atera mahaira bere militante nafartar gehienak kanpora bota dituen alderdiaren egoera ere? Nafarroan abertzale izatea ez omen da erreza. Jeltkide izatea gutxiago, nonbait.

ARGIA.— Hasieran ETB Nafarroa osoan ikusiko zela esan zen, eta gero etorri dira merkealdiak.

Koldo Amezketeta.— Gorordo izan da horretan hasi dena, eta gero Nafar Buru Batzar ofizialekoak. «Ez ditugu programa puskak nahi, ETB osorik nahi dugu...» Berak dira hori aipatzen hasi diren lehenen-

goak. Baina Nafarroako Kontseiluak ez du oraindik esplikatu nolakoa izan daitekeen komenioa, bakarrik erabaki du komenio bat egin behar dela.

A.— Parlamentuan zaudenez, eta gauzak gertutik ezagutuko dituzunez, arazoan zure bertsioa jakitea interesatzen zaigu.

K.A.— Nik dakidana esango dizuet. Eta

esan behar da hasieratik gaudela ETB Nafarroan ikusteko posibilitateen gainean. ETB sortzeko lanetan ari ziren garaietatik. Asuntua da ETB martxan hasi zela, eta errez ulertzen den bezala, bere medio teknikoekin ezin da iritsi Nafarrora.

Eskualde batzuek harrapatzen ditu. Sakana, Errioxarekin muga egiten duten herriak, eta abar, baina gehienak ez. Eta Nafarroak tresneria teknikoa ipintzen ez bada, zereginik ez dago. Hori dela eta, geuk eskatuta, orain dela hiru urte hasi ginen Durangokoekin konponbide posibleak aztertzen, teknika aldetik bezala maila juridikotik.

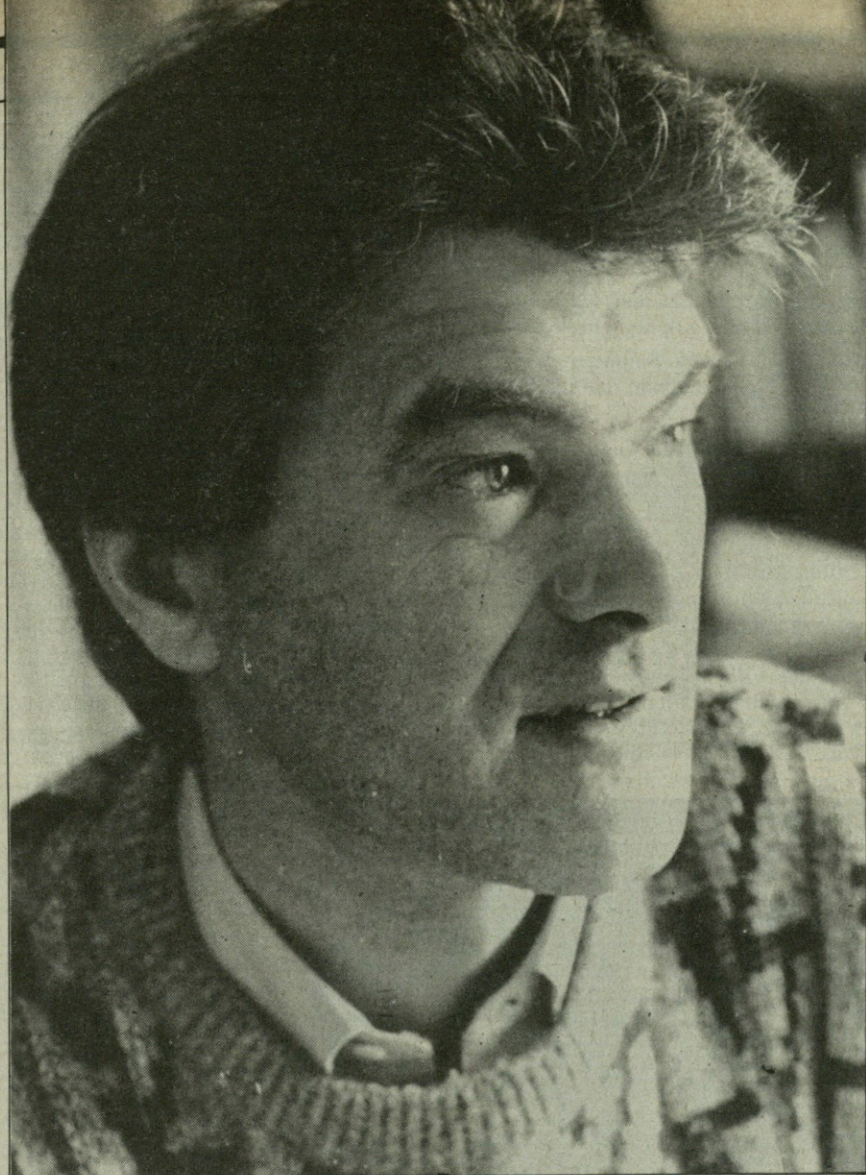
Neri egokitu zitzaidan gai honetan ibiltzea, eta hainbat bilkura egin nuen Areizagarekin bezala Luis Iriondorekin, hau zen-eta zuzendari teknikoa. Azterketak burutuak zeuden 1984eko otsailerako. Orduan gertatu berriak ziren hauteskundeak, eta Nafarroako gobernua eskuratzeko eskuinak bezala PSOEk ere lanak izango zituela ikusi zen, eta horrek nazionalistoi erreztasun batzuk ematen zizkigula nagoziazteko.

Dozena bat puntutako plataforma bat aurkezten genuen negoziaketarako, eskuinarekin nahiz sozialistekin hitzegiten genuenean: Nafarroa berriro Eusko Ikaskuntzan sartu zedila, euskara, ikastolak... eta gaietako bat Euskal Telebistarena zen.

A.— Eta azkenean sozialistek hartu zuten gobernua, hainbeste istilu ekarriko zuten nazionalisten jarrera erdian zela.

K.A.— Bai, eta ez dago zertan esplikaturik berriro ere orduko istilu guztiak. Gehiengo aurtu ezinik, azkenean legeak eman zien gobernua. Esan behar da, bestalde, Urralburuk presidente izan aurretik adierazia zuela bere ustez Nafarroan ETB hartzea gauza oso normalizat hartu behar dela.

A.— Gero segitu duzue lanean, eta aurkitzen gara gaur egun Nafarroako Irrati Telebista batekin, edo hirugarren kanale batekin. Zergatik hautatu duzue bide hori?

«Nafarroa eta Komunitate Autonomoaren artean orain arte komeniorik ez bada, PNVk eta Eusko Jaurlaritzak nahi ez dutelako da», dio Koldo Amezketak.

K.A.— Gai honek badu zenbait baldintza, eta batez ere 83ko abenduko lege bat. Hirugarren kanaleak arauzkutzen ditu lege horrek. Estatuak horrela badu hirugarren kanale bat, eta komunitate autonomoi emango dizkie hauek eskatuz gero, bakoitzaren autonomi estatutoaren arauera, hemen Amejoramiento del Fuero delakoaren arauera.

Komunitate autonomo bakoitzak badu bere telebista edukitzeko posibilitatea, baina ez da ikusten telebista horietako batek bere lurraldetik kanpo nola emititu dezakeen. Emisioak berez iristen diren lekuetan ez dago arazorik, Nafarroaren kasuan lehen aipatu ditugun eskualdeetan-eta, baina auzoko komunitatean emititu ahal izateko hartu behar duenaren baimena behar duzu, Nafarroarena alegia.

Pais Valencia-n ikusi da hori ederki. Tarragonako emisioek hartzen dira Castelló-ko herri batzuetan, prolemarik gabe. Baina beste herri batzuetan errepikagailuak ipini dituzte... gobernadorea etorri eta kendu erazi dizkien arte. Hori bera pasa daiteke Nafarroan ere holako tras-

teak ipini dituzten udaletan, Lizarran, Obanosen edo beste hainbestetan. Protesta egingo duzu, baina agintea duenak erabakitzen du luzarora.

Legeak berak uzten du irtenbidea ere, ordea. Telebista autonomikoek posible dute elkarren arteko tratua egitea. Jakina, tratu hori egiteko, Komunitate Autonomoan ETB duten bezala hemen gure telebista sortu beharra geneukan.

A.— Eta esan al dezakegu momentu honetan telebista nafartar hori sortua dela?

K.A.— Gobernu autonomo bati telebista kanale bat eman ahal izateko, baldintza batzuk bete behar dira: ente publikoa antolatu, Nafarroako Irrati-Telebista, bere administrazio kontseilu, zuzendari nagusi, aholku batzorde eta parlamentuak izendatutako kontrol-batzorde batekin, eta abar.

Jakina, holako ente bat sortzen baduzu pentsatu beharko da zuk zeure telebista egin nahi duzula. Baina Nafarroaren kasuan ezinezkoa ikusten da. ETBk erakutsi duen bezala, hasteko 3.000 milioi pezetak inbertsio bat egin behar duzu, urtero

beste 2.000 milioi, eta abar. Zifra horiek 500.000 nafartarrok geure telebista ikusi ahal izateko... ilusioa kentzeko modukoak dira.

Aipatu dizudan hori da ETB ikusteko modua. ETB ezin da sartu hemen, baina guk geure telebista egingo dugu haien programazioa entxufatu eta eman ahal izateko.

A.— Hala ere zerorrek aitortzen duzu jestioek oso luze jo dutela.

K.A.— Nafarroako parlamentuko gora-beherak ezagutu behar dira hori ulertzeko. Hasteko, guri ez zitzaigun gure parlamentari taldea osatzen uzten, hiru bakarrik ginelako. Talderik ezean, sortutako entean ez ginen egonen, eta beraz ezin genuen lortu nahi genuena garantizatu.

Azkenean erdietsi genuen talde parlamentarioa, baina horra non eskuina zati-katzen den. UPNtik Viguria eta abar eszinditu ziren, eta Coalición Popularretik Monge, Pegenante eta horiek. Total, talde gehiago, eta administrazio kontseilua berriro antolatu beharra. Eta finean panorama argitu da: kontseilu horretan 5 PSOE-renak dira, 2 UPNrenak eta beste bana gainerako lau taldeonak.

Ente sortzeko bidean dago, beraz, kontseilua ere martxan dago, eta zenbait akordio garantizatzeko gehiengoak badugu, 11 itatik guk eta PSOEk 6 osatzen ditugu eta.

A.— Gorordok Urralbururekin hitzegin behar omen du, eta zerbaitetarako izanen da.

K.A.— Oso ondo, Nafarroako sozialisten burua da, eta kontseiluan sozialistek esango dutenerako bere eragina izango du. Baina erabaki behar duena kontseilua da, eta bere zuzendari orokorra.

Orain ikusten den bezala, duela bi urte diseinatutako bidea burutzen ari gara. Eta bide hori da ETB ofizial eta legalki Nafarroan ikusi ahal izateko bide bakarra.

A.— Zeintzuk dira bide horretan hemendik aurrerako ikusten dituzun urratsak?

K.A.— Bueno, Madrilgo gobernuak eman behar du baimena, eta ez dauka ematea beste biderik, legeak agintzen duenez baldintza guztiak xuxen beteak badira. Denbora kontua da, beraz. Gehiegi luzatzen dela? Geuk hasi beharko dugu hemendik geure bidea egiten. Azken finean, ETBren seinalea hartu eta berriz banatzeko poste bat jartzea, diru gutxiren gorabehera da dena dela ere.

Baimen guztiakin aritzeak bere abantailak ditu, poste horren beharrik ere ez genuke-eta izango. «Higa de Monreal» deitzen den mendian dago Nafarroako berremisore nagusia, TVErena, eta oztoporik gabe ikusten da Arabako Kanpetzu ondoan, Ioar mendian, dagoen antena. ETBk han mikrouhin ekipo bat ipini beharko luke, eta Monrealen behar den tresna jarriarik, hortik orain arte bi seinale ateratzen beharrean, bi espainolak, hemendik aurrera hiru aterako lirateke.

Monrealgo seinalea hartu eta berriz emateko berremisore sarea lehendik ere martxan dago. Nafarroako gobernuarena da gainera, eta normalki hiru kanalerentzako kapazitatea edukitzen dute. Frekuentzia egokitzea litzateke, beraz, ia guztietan lan bakarra.

A.— Ekonomi aldetik numero batzuk eginak edukiko dituzue.

K.A.— Nafarroak ipini beharko lukeen tresneriaren kostua 300 bat milioitan kalkulatu den dugu, eta alor hori konpondua dago. Joan den urte bukaera aldean hitzegin zen ekipoak ekarri beharraz. Erdia jadanik joan den urteko presupostu soberrakinekin bildua dago, eta aurtengorako beste 150 milioi presupostatu dira. Tresnak enkargatuta daude, eta iristekotan egon behar dute. Borondate bat ere ikusten dela aitortu beharko da, tresna horiek beste ezertarako ez dute-eta balio.

Zer falta da? Komenioa egitea. Komenio hori da hemen ETB ikusi ahal izateko bide bakarra. Horren mamia ere garbi dago: bi parteak mahai batean eseri eta erabakitzen dute, bata halako emisorea jartzea eta besteak berari dagokion tresneria. Eta kitto, ez dago besterik.

A.— Zuk esandakoetatik, eta Nafarroari buruz ari garen guztietan agertzen den gisan, arazoa neurri handi batean PSOEren esku dago. Zein jarreratan ikusten duzu PSOE?

K.A.— PSOEek gauza hauetan zer pentsatzen duen berriro eztabaidatzen ez gara hasiko. Ezaguna da. Baina komenioari buruz Nafarroako Irrati Tebistaren administrazio kontseiluak hartu duen erabakia ere hor dago, irakurri nahi duenarentzako: «...para que se reciban las emisiones de ETB para su difusión por todo el territorio foral navarro...». Hori da funtsean erabakia, lehen puntuan. Beste bi artikuluetan eskatzen zaio Nafarroako Gobernuari zuzendari orokor bat izendatu dezala, eta horrek aurrera eramanez deza, aurreneko artikuluko erabakia.

Orain ETBren eztabaidatuko beharko da komenio hori nola egin daitekeen, eta egindakoan, tresnak hemen direla, juridiko aldetik gauzak lotuta, entxufatu eta listo. Baina aipatu dugun erabakia onartua dago, aldeko zazpi botorekin (bost sozialistenak, nerea eta talde mixtokoena) kontrako birekin, bat CPkoarena eta beste UPNko batena, eta beste bi abstentzioekin, bat Pegenauten taldekoena eta beste UPNko besteena.

A.— PSOEkoek Euskal Herri osoan daramaten politikarekin zilegi dirudi ez fidatzea etorkizunean egin nahiko dutenaz.

K.A.— Sozialisten artean jarrera ezberdinak daude, eta edonola ere karro honeztatik beraiek ez dutela tirako garbi dago. Baina guk tira dugunean orain artean behintzat etorri dira. Bat, legea onartu zuten. Bi, kontseilua lehen aipatu dizudan modu horretan onartu zuten. Hiru, komenioa egiteko proposamena onartu egin dute.

Lau, beharrezko gastuak egin egin dira.

Nik ere baditut nere zalantzak, saiaturko direla ETBren programazio osoa ez ematen. Baina hori ez da hain erreza. Behin entxufatua duzunean, zergatik moztu behar duzu beste ordu batzuetan. Kasu batean baluke zentzua: guk hemendik zer-bait produzituko bagenu. Baina zer, nola, ze modorekin, ze jenderekin, zein lokalekin?

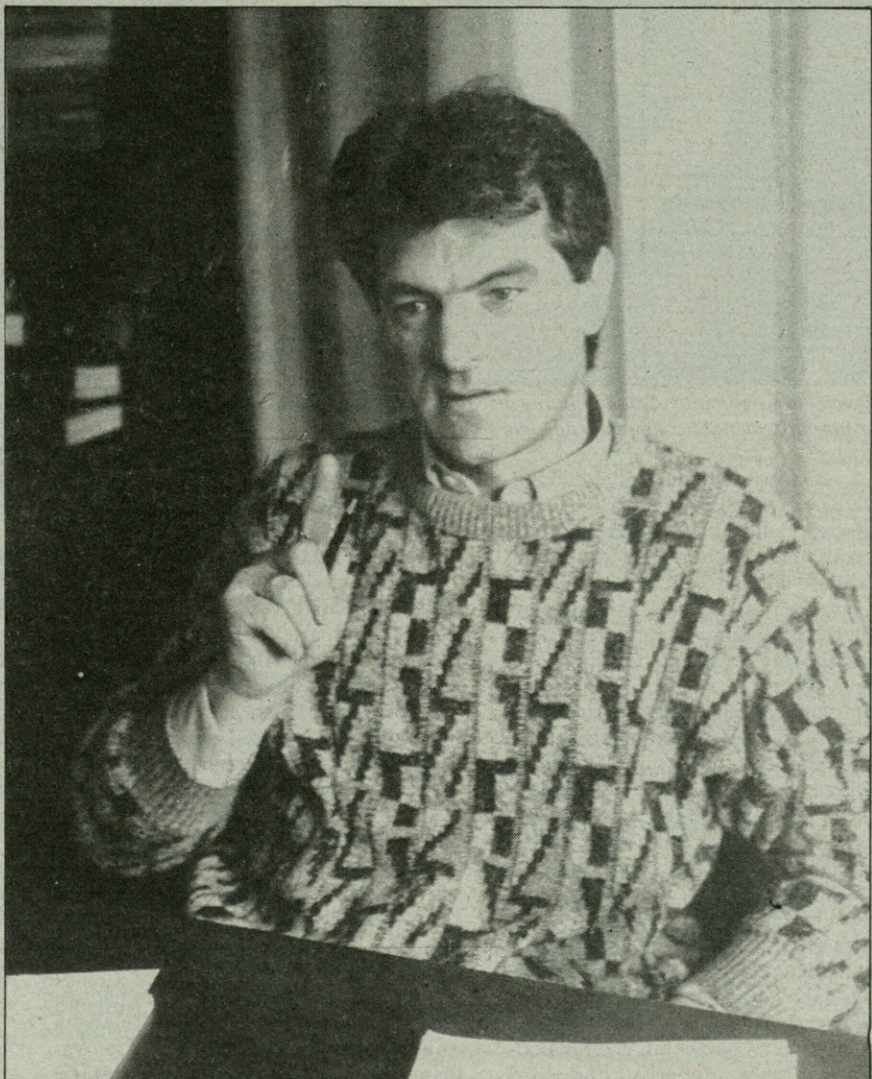
A.— ETB hartzearen aldeko koordinakunde bat ere lanean ari da, eta mobilizazio ederrik ere eragin dute.

K.A.— Beti haiekin harremanetan egon naiz, egiten genituen jestioen berri beti eman diegu, eta noiz mobilizatu edo noiz baketsuago egon erabakitzerakoan ere elkarren berri izan dugu. Elkar ongi ulertu dugu gure artean. Dena dela, beren lanean segitu dute. Zenbait herritan, jendea alde zegoen lekuetan, eta diruz ere oso garestia ez zenean, ETB hartzeko medio teknikoak

beren kasa antolatu dituzte, eta ikusten dute.

Baina beti ez da hain erreza. ETB beste tramankulu bat jarrita ikusi daiteke, baina horrek argindarra ere behar du, bateria gastatu egiten da, helize bat ipintzen diozu behar duen energia pittina edukitzeko eta lau egunen buruan aizkoraz ebakitzen ditzute... Legez ipinitako posteei, aldiz, dena primeran dute, bidea, argindarra, dena.

Nafarroan gainera berremisore pila bat dago, hirurogeitik gora. Antenek seinalea hartzeko moduan orientaturik egon behar dute. ETBrentzako beste antena bat jartzan duzu eta gauza ea nola konpontzen duzun: etxeetako antenak posizioz aldatu, eta orduan beste tebistarik ikusi gabe geratu zaitezke, edo beste antena bat erantsi beharko diozu. Etxe bakarrean bizi bazara, hala ere diru bat gastatzea besterik ez duzu. Eta bloke batean bizi bazara, antena kolektibo batekin, nola lortzen duzu bizilagun guztiak ETB ikusteko ados jartzea?

Legez, eta garrantia, ETB Nafarroan sartzeko komenioarena beste biderik ez du ikusten Amezketa.

A.— Zeuk aitortzen duzu komenioarekin oraindik bidea dagoela egiteko. Gorordok aldiz proposatzen du ETBk bere medioekin sartu behar duela Nafarroa, udal guztiek beren antenak jarri ditzatela eta abar.

K.A.— Begira. Gorordoren hitzak edo demagogia huts bat dira edo gizarajo horrek zer esaten ari den ere ez daki. Ausardia galanta, dena dela ere, telebista baten zuzendariaren ahotan. Nafarroaren populazio erdia Iruñean biltzen da, eta bere inguruko herrialdean. Leitzan ikustea oso inportantea-izango da, baina benetan inportantea Iruñealde harrapatzea da.

Eta nola ikusiko da Iruñean? Hitzegin izan da gastu gutxiarekin Perdon mendian poste bat ipintzeaz... eta bati botatzea bururatzea aski da (Nafarroan jadanik hola-koak ikusi dira) inbentua pikutara joan dadin. Hori gutxi balitz, Iruñeako auzo guztietan ez litzateke ikusiko ETB. antenak Monrealgo mendiari begira jarriak daudelako.

A.— Beraz, zuk diozunez komenioarena baldin bada legezko bide bakarra, zergatik dabil Gorordo zuei hola erasotzen?

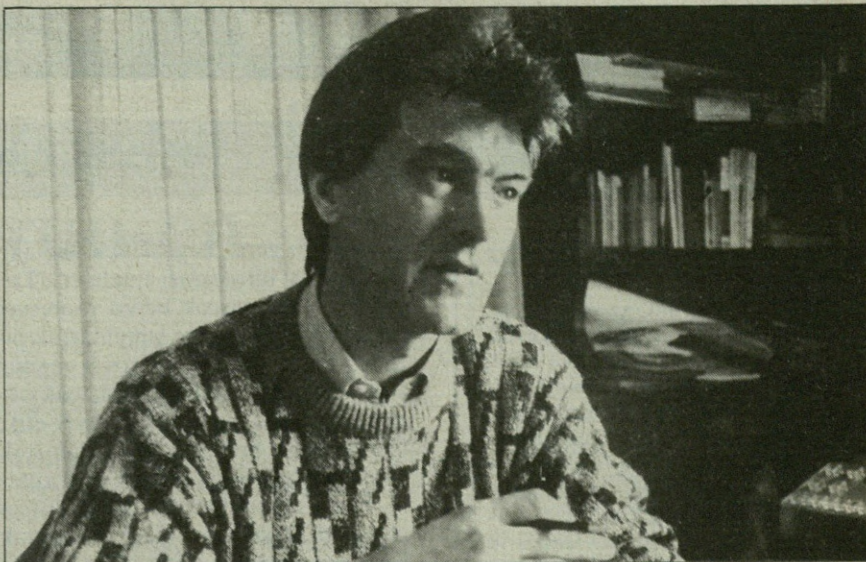
K.A.— Azaroaren 25ean eskatu nion el-karrizketa bat Gorordori, eta oraindik zain nago. Komenioaz ari gara hizketan, izan ere, eta bi parteetatik interesatuenak geu gara. PSOE eta besteak ez daude gu bezain interesatuak. ETBk interesatua egon behar du, eta hemen ematen ari garen urratsak ezagutu behar ditu, orain arte bezala.

Gorordok, dena dela, ez zidan erantzun oso zuzenik eman, eta egun gutxiaren buruan gutun bat bidali nion gure elkarrizketa gogoratu eratzeko, hemen daukazu. Egutero jarraitu nuen goiz eta arratsalde berari deika, alferrik. Baina azkenean deitu zidan.

Eta lur jota utzi ninduen. Badakizu bere arrazonaketa zein zen? «Eusko Jaurilaritzak bere planak baditu, PNVk ere bai. Ni ente publiko baten zuzendari orokorra naiz lurralde zehatz batean, zuk proposatzen didazuna nere lurraldetik kanpo geratzen da, eta zuzendari bezala baino alderdikide bezala jokatu behar dut. Beraz, PNVko kultur batzordearekin mintzatu behar duzu». Txomin Aurrekoetxea, Iñigo Agirre eta Rosa Miren Pagolarekin.

Baina zer pasatzen da hemen? Ahaztu ezazu Koldo Amezketa jeltkidea, alderdiaren aparatoarekin arazoak dituen, administrazio kontseiluaren partaide bezala ari natzaizu, eta komenioaren beste zatiarekin hitzegin nahi dut, ez PNVrekin. ETBekin. Hori esan nion. «Bai, baina zure atzean jarrera politikoa bat dago...» Jakina, eta ETB nafartarrok ikusi ahal izatea politika da, pentsa ze inportantea den Nafarroaren euskaltasunarentzat.

Egun haietan esana zuen gainera Gorordok Urralbururekin hitzegin behar zuela. Nola hitzegingo du orain arte egingakoaz aurretik gurekin mintzatu gabe, egindako guztia hartzen duen estrategia zehaztu gabe?

Koldo Amezketa hitzetan, orain Nafarroatik ETBri eskaintzen zaien komenioa ETBk berak eta Gasteizko Gobernuak egindako azterketen bidez doa.

A.— Zer dago, zure ustez, Gorordoren jarraitaren sustraian?

K.A.— Arrazoina oso sinplea da. Nafarroan egoera berezian gaude: batzuek espultsatuta, eta besteak kanpoan. Hola gaude duela bi urte PNV osatzen ginenok. Alderdiaren egitura ofizialak berriz ez du ez aginterik, ez dago inon, jende gutxi-gutxidute. Negoziatzeko ahalmenik ere ez dute, zer eskaini dezakete negoziatzeko? Eta onartu ezin dutena da ETB Nafarroa nolabait gure eskutik iristea gainera.

Gorordo ez da honetan bere kontura jokatzeko ari. «Granada» etxetik hartzen dituen aginduak betetzea baino ez du egin. Gorordok bezala NBB ofizialak esandakoak hankasartzeak dira. PSOErekin orain arte modu batean mintzatu gara, baina PNV bera baldin bada hasten dena hitzegiten «programa zatiez», «salduko dizkiegun programa batzuk» eta hola, gauzak hondatzen ari dira. Orain arte esan dugu: jarri ezazue entxufe hau han, guk erosiko dugu klubija entxufearen sartzeko, eta sartu egingo dugu. PSOEri gure etxe barrutik ari dira bidea zabaltzen, nazionalismoaren etxetik. Zu ari zara sozialistak konpromezu batean enbarkatu nahiean, eta ETBtik eta PNVtik ihesbidea eskaintzen.

A.— Zuek proposatzen duzuenaz kanpo beste biderik ba al da ETB Nafarroan ikusi dadin?

K.A.— Hiru urte daramagu hau aztertzen. ETBekin ikusi dugu, teknika aldetik, juridiko aldetik, hemengoekin ere bai, informeak xehe-xeheak dira. Eusko Jaurilaritzaren azterketa juridiko bat hemen daukazu... Etorri da Gorordo eta «guk nahi dugu ETB Nafarroa osoan ikusi dadila». Koño, baina hiru urte daramagula horretan. Beste biderik baduzu, erakutsi ezazu.

Baina ez dut uste besterik dagoenik, ez guk, ez ETBk eta ez sozialistek ez bait dute

aurkitu. Baina ezer eskaintzeko ordez, orain artekoa izorratu nahi dutela dirudi. Gu bide hobe bat onartzeko prest gaude. Baina horretarako interesik ba al da? Nik nere zalantzak ditut, ETBk eta PNVk esaten eta egiten dituztenak ikusita.

A.— Beste interpretazio sakonagoko batera ere ausartu gaitezke. PNVk Nafarroarekiko eduki zitzakeen interpretazioez asko hitzegin izan da.

K.A.— Baina zein da PNVren estrategia?

A.— Erantzuna zeure eskuetan dago. Baina hiru probintzien eta Nafarroaren arteko komenioak aipatu izan dira...

K.A.— PNVk beti errefusatu ditu. Bi komunitateen arteko organoak aipatu direnean beti ezetza eman du. Espultsatu gintuztenean hori jarri zen aitzakia gisa: «Huek 'Consejo Vasco-Navarro' egin nahi dute, eta nola hitzegin ahal izango du Nafarroa beste hiruen parez-pare, gehienez ere beste bat gehiago bezala...» Ni ez naiz sartzen nola izan behar duen juzgatzea, baina bai esan dezaket komeniorik izan ez bada PNV eta Eusko Jaurilaritza enpeinatu ez direlako izan dela.

Baina PNVk ba al du Nafarroarentzako estrategia bat? Ala badu bat, baina nazionalismoarekin zerikusirik batere ez duena? Hori argitu beharko genuke lehendabizi.

A.— Zuek kanpora bota zintuztenean askok pentsatu genuen: orain bota dizkiate, eta denbora baten buruan belarriak makurtuta datozenen onartuko dizkiate. Baina gero...

K.A.— Begira: arraultze bat hausten denean ez da hausten berriro zuringoa eta gorringoa hartu eta azalak erantsi eta batzeko. Hausten denean, arraultzea hautsirik nahi delako hausten da.

Joxe MOLLARRI
Iñaki ZUBIONDO

besteak beste

☐ Reaganek (nazioari buruzko bere diskurtsoan) SDIren (izarrerako gerraren) alde agertu zela eta, punta-puntako inbestigazio zentro batzuk bultzada ona hartuko dute. Materia gris ugari joango zaie, Europatik seguruena, hein batetan bederen. Baina proiektuari sinisgarritasuna ukatzen dioten zientifikoek artean atsekabea handituko da. Washington eta mendebaldeko Europako gobernuen artean dagoen diferentziarik handiena espazio defentsari dagokio. *El Pais*.

☐ Jordaniar-palestindar akordioa «etapa dehisiboa»tzat jotzen duten Egiptoko buruzagiak, Hussein-en proposamenetara lotu dira definitiboki. Proposamen horiek Israelekiko elkarrizketak prebenitzen dituzte, nazioarteko konferentzia baten barnean. Problema berriz ere, palestindarren aldean solaskide egoiak bilatzea izango da, Israelek ez bait du OLPekin hizketatu nahi (...) Yasser Arafat-en problema, gaurrengun, ez da bakarrik, gertakizunen presiopean, beti ukatu zuena onartu duela. Palestindar gazteen nazionalismo berria eutsi behar du orain, zeren eta horiek, suminez, etsipenez, estremismo fanatikoan erortzen dira. Badaki berak denbora kontra daukala.

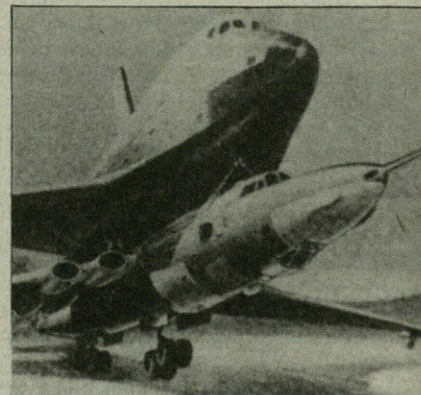
René Backmann, *Le nouvel observateur*.

☐ Modu honetan, OTANeko bilakapena ikusiz argi eta garbi antzeman daitezke bere asmo eta helburuak: batik bat, egitura sozio-politiko konkretu baten mantenua (edozein bide zilegi delarik eta edonori aplikatu dakiokeelarik). Aliantza Atlantiarren jarrera horrek ez du nazioarteko gudaren arrisku potentziala handitzen bakarrik, baizik eta Europa, Ipar Afrika edo Ekialde Hurbileko herrien askatasunaren eta aldaketaren aldeko borrokarentzat oztopo garrantzitsu bat da. *A.A., Aizu*.

mundua ez da borobila

Piratak eta terroristak

Israelgo bi gerra hegazkinek Libiako aparatu bat lurrerarazi zutela eta, Tripolik eta Damascok beren protestak fuertelaxatu dituzte. Israeldarrak piratak direla, diote, eta horrela segituz gero, ekialde hurbilean abiazioak berea egingo duela. Tel-Aviv-etik, baietz, abioi horretan palestindarrak zirela pentsatzearekin huts egin zutela, baina autodefenditu behar dutela zeren eta Siriak eta Libiak terroristak babesten dituzte. Estatu arabiarak nahiko beren kastakoein lerratu dira oraingo honetan.

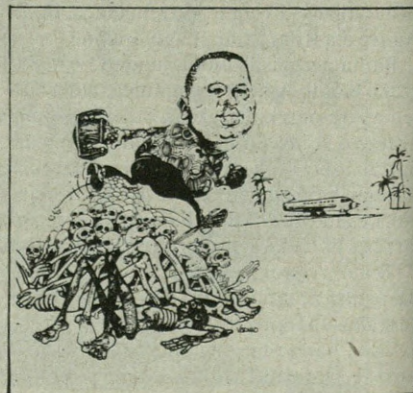
Corazonekin ez dago esperantzarik

Kurioso bada behintzat, hemengo prentsa agentziek Corazón Aquino-ri buruz halako ele gozo eta zuriak erabiltzea. Horrekin Marcos dekrepito (eta munduko bigarren gerran potro-jorran aritu zen!) batek ukatzen zuen libertatea etorriko da noski. Aurtengo *Newsweek* batek titulatzekoa zuen: «Filipinas: beste Iran bat?» Hori zen beldurra, eta ez Marcos-en errepresioa edo demokraziarik eza. Hango masa mugimendu boteretsuak orain itxura berriko etsai bat dauka.

Duvalier-ik gabe Haiti beti zuloan

Baby Doc-ek (tximinua, bigarren izengoitiz) aldegin, panorama hobegorik ez da inondik antzematen Karibeko irlan. Duvalier-tarrek —aita lehenik, semea gero— berena egin zuten, eta orain, bazterrek herri protestekin harrotzen hasten zirelarik, aldaketa bat komeni zen. Zibilek eta militarrez osatutako batzorde batek hartu du boterea; armadan eta gobernuan zeudenek beren horretan segitzen dute, eta beren lehenbiziko lana herriaren lasaitzen hartuko dute; horretarako tokedekeda ezarri dute.

Pigmeoak

«reinsertatu» nahian

Kamerun-en

KAMERUN-go gobernuak plan bat ezagutarazi du pigmeoak gizartearen «insertatu» daitezen. Lan zaila, alde batetik, eta ez beharbada erabat beharrezkoa, bestetik —nola egiten den ere.

Pigmeoak estatu desberdinetan bizi dira sakabanatuak (Kamerun, Ertafrika, Gabon, Kongo, Zaire-n), eta, gezurra badirudi ere, gaizki ezagunak dira oraindik. Independentzia eta gero Afrikan gertatu diren transformazioek

ez dute beren bizimodurik apenas ikutu. Auzo dituzten bantuek aurrera egin dute, honetan eta hartan, baina berek ez. Zenbat izango dira? Kamerunen 25.000, kalkulatzen da. Baztertuak bizi dira, miserian, bat ere zerbitzurik gabe.

Hirietara ailegatzea badute, txabola-auzoetan bizitzekotan. Askok ordea basorik baso segitzea nahiago dute, ehiza eginez, beren betiko moduan.

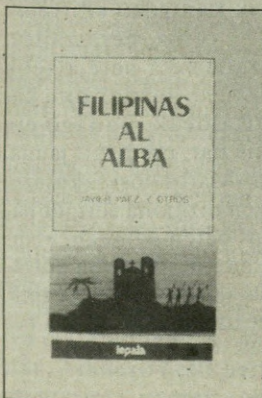
«Integratze» bidean, nekazaritza sarrerazten, zenbait gutieneko zerbitzu eramaten eta, noski, ebangelizatzen, aspaldidanik, misiolariak saiatu dira. Orain Kamerungo gobernuak eskuratu du zeregina. Nolatan ekin? Ez bait dago eredu onegirik munduan. «Gizarteratzea» erraza da, herriaren nortasuna errespetatzea, ez horrenbeste.

Orain artean gobernuak espezialistak eta igorri ditu beren lurraldeetara, problematika ezagutzeko asmoz. «Garrantzitsuena —esan du horretan ari den batek— indar produktiboak eragitea da». Prozesua, aldiz, pigmeoek bere kontrolatuko dutela, bestela gaizki dabilta.

Pigmeoak herri festa batetan.

largabistarekin

Filipinas al alba - Javier Paez eta bestek. Iepala, Madrid.

Guk Filipinas-i buruzko liburu honi ezin hobeto eritzi diogu. Datutan aberatsa bait da; datu minimoetatik has eta —historiari begirada bat emanik, eta gaurko egoeraren azterketa azal baina zehatz bat egin eta gero— oso datu konkretuetan buka, batez ere askatasunaren aldeko mugimenduei dagozkienetan.

150 orrialdeetan datu asko sartu nahi izateak eskematismora eraman dezake, baina liburu hau ez da horretan erortzen. Marcos eta bere kontrakoak —hauek garaitzekotan, atera daiteke, ez ote gehiegizko optimismoz?— zertan ari diren garbi azaltzen da. Gauzak asko kanbiatzen ari badira ere, liburuan esaten denak balioko du, puska baterako (1985ean argitaratua da).

Sarreran Espainiak Filipinasekin «kausa komun» bat daukala esaten da, zergatik eta denbora batean bere metropolia izan zelako. Hori, pse.

aparteko lerroan

Cabo Verde-ko bidea

Amílcar Cabral-ekin batera —eta beste batzuekin— P.A.I.G.C. sortu zuen, Ginea Bissau eta Cabo Verde-ko independentziaren alde borrokatu zena. Leaderra hilda —asesinatua, 1973ko urtarrilez—, Aristides haren pentsamentuari leialki jarraitzen ahalegindu zen. Zailtasun handiak dituzte Cabo Verde irletan; urik eza, larriena, errekarik ez dutelarik; ura lurpeko putzuetatik atera beharra daukate, kosto gaitzarekin. Baina horren eta horrekin lotuta doan lehortearen gainetik salto eginik —ez bait da arinkeria; Aristides-ek berak esan duenez, «populazioak badu behar-beharrezkoena; inongo capverdiarra ez da gosez hiltzen orain; edozeinek ezin esan dezakeena»—, guzti horren gainetik, beraz, iraultzak aurrera egiten du.

Hegoaldeko Afrika eta hegoaldeko Amerikako unti askok bertan parada egin behar dutelarik, Cabo Verde ez da garrantzi estrategikorik gabe. Hala ere, badute beren txikitasunaren konzientzia, eta beren erreferentzi puntua Afrika da; mendebaldeko Afrika, noski, baina baita beste estatu aurrerakoiak, Portugalpeko koloniak izan direnak bereziki. Edozein laguntza onartzen dute —eta badute, proportzioan, Afrikan beste inork ez bezala—, «baldin eta —esan du Aristides-ek— baldintzarik ipini gabe ematen badigute».

Gainerantzean uneoro ahalegindu behar dute, laxatu gabe, kokapen geoeonomiko gaitza bait dute. Eta aritu, ari direlako, Afrikako beste nazioen errespetua berenganatu dute. Ala? —han zaudetenoi galdera.

P.S.

«Marquitos» pertsonaiaren inguruan

Zalduendoko Ihauteriak, Arabako famatuenak

XVIII mendera doaz Zalduendoko ihauteriak, paper zahar batzuk erakutsi digutenez. Orain dela hamabi urte, eta denboraldi latzak pasa ondoren (Francoren garaia, alegia), 1975. urtean, berragertu ziren Blas Arratibel eta Martiniano Aseginolaza, bi herriko zahar bultzatzaileak izanik. Ordutik, Zalduendon «Celedon»en herria, Arabako ihauteri xelebreenak egiten dira.

«Marquitos» dugu Zalduendoko ihauterietan pertsonaia nagusia; berari leporatzen zaizkio kalte guztiak eta aurten BEZA tokatu zaio.

«Marquitos», kalte guztien erruduna

«Marquitos» da jai honen pertsonaia inportanteena. Igandea, herrikoek hil egingo dute, urte osoan gertatu diren kalte guztien erruduna izateagatik.

Baina jaia, bezperan hasten da, larunbatean herriko gazte guztiek postulazio bat egiten dutelako, ihauteriei hasiera emanez: etxe guztiak bisitatzen dituzte janari eta dirua eskatzen txistulariekin, gero sekulako paranda egiteko.

Nahiz eta tradizional ihauterien egun garrantzitsuena asteartea izan, Zalduendon igandean egin behar dute, modak eta hirietan egiten diren ekintzek behartu bait dituzte.

Lastoz eginiko giz ona da «Marquitos». Bera eta: bi «porrero» lasto sakuetan sarturik Lantzeko «Ziripot» antzera, ardi bi, otsoa, bezatzailea, errauts botatzailea eta bere atzetik errauts garbitzailea, guztiok dira komitibaren partaideak. Badago ere beste pertsonaia bat: predikari jauna. Bera izango da «Marquitos»i akusazio guztiak botatzen dizkiona sermoi baten bidez gurdi baten gainean, «Nasa»n sarturik; hau pulpitoaren antzeko ontzi bat da, lastoz eta sasiz egina, garua gordetzeko erabiltzen zena bezalakoa.

Ihauteriak

«Marquitos» mutilen etxean prestatua izan da orain arte, baina aurten Lazarraga jauregian izango da berri-

kuntza bat izanez. Hamabi t'erdietan, asto baten gainean eta herriko gazteekin buelta bat ematen hasten da kale-tatik, jende guztiak ikus dezan. Buelta bukatzerakoan makila batetan enbaltua izango da, zeremonia hasi arte, bazkaldu ondoren.

Arratsaldean, eta prestakuntza luze bat egin ondoren gurdia agertzen da nasa, predikari ta guztiz bere gainean. Komitiba hasten da «Marquitos» bere salatiarekin eramanez, frontoira heldu arte.

Han predikariak sermoia irakurtzen dio «Marquitos»i (aurten IV Arena botako omen diote), herriak kondentatu egiten du eta sua eman errautsa izan arte, jende guztiak bere inguruan dantza eginez, askatasuna ospatzeko. Izpiritu gaiztoen askatasuna ospatuz.

Aldaketak

Nahiz eta oinarritzko tradizioak gorde, aldaketa batzuk ere izan behar dute. Lehen aipatu dugu bat: asteartetik igandera pasa egin behar zutela jai zentrala.

Aintzinan eta asteartean, «Marquitos» erre ondoren, dantzak zortzirak arte jarraitzen zuen. Gero, afaria ondoren berriz dantzatzera, baina bakarrrik hamabiak arte, asteazkenean Garizuma hasiez gero, dantzatzea pekatua bait zen.

Dantzaldi hau argitzeko, otez, belarrez eta sastraka pilo txiki batzuk pizten ziren, pixkanaka pixkanaka, beste munduko argi bat emanez.

Orain berriz, dantzaldia ez da egiten, gazteek hirira joaten bait dira.

Beste aldaketa, hotza kentzeko negu gogor honetan, dena elurrez beterik dagoenean aurten bezala: herriko zaharrek ardo beroa ematen dute zeremonia bukatzerakoan.

Azken garai honetan Zalduendoko ihauteriak leku guztietatik erakutsi dira. 1982. urtean Zalduendon Euskal Herri mailako ihauteriak ospatu ziren, Lanz, Donostia, Gasteiz, Tolosa, Baiona eta herrikoek parte harturik. Ikusgarria izan zen jai hura. Aurten antolatzen ari dira berriz, maiatzan egiteko. Lautadako herri txiki honetan.

Bukatzeko esan beharra dugu, nahiz eta Zalduendokoak famatuenak izan, Arabako beste herri batzuek ere ihauteriak zituztela, gehienetan ere galdu direla tamalez, eliza eta estatuko kontuei esker.

TXOTXE

«Plan Cuerda» bezala ezagutzen delarik

Udaltzainak eta suhiltzaileak batu ditu Gasteizko Udalak plan honen bidez.

Babes zibilaren zerbitzua sortu da Gasteizen

Udaltzaingo eta suhiltzaileen aginte, hezkuntza akademia eta zerbitzu administratiboen batasuna dira Gasteizko udaletxeak, EAJ-PNV eta Coalición Popular talde politikoei esker, Babes Zibilaren sortzearekin, jazarri duen birmoldaketaren puntu adierazgarrienak. Suhiltzaileen diskonformetasunak batez ere, istilu handiak sortu izan ditu, arazoa konpondu gabe aurkitzen delarik gaur egun.

«Plan Cuerda» deritzona sortzen da

1985ko maiatzaren 17an, Gasteizko udaletxeak, EAJ-PNV eta Coalición Popular talde politikoen botoei esker, Babes Zibila edo «Plan Cuerda» deiturikoaren proiektua onartu zuen. Ordurarte udaltzaingoaren nagusi izandakoa, Alfredo Piris, orain Babes Zibilaren zuzendari izatera pasatuko da José Angel Cuerda alkateak adierazi duenez.

Babes Zibilaren muina horrela definitu zuen Cuerda alkateak urriaren 5an «El Correo Español» egunkarian:

«laguntza, hiritarrak askatasun eta eskubideen erabilpen librea egin dezan; inguru giroa, osasuna, heziketa eta kontsumo bezalako gaietan babes-kuntza; eta laguntza ez bakarrik katastrofe egoera berezietan, baizik eta laguntasuna eta babesa behar duen edozein momentutan ere».

Heziketa batu eta bakar bat

Horrela, ikastetxe bakar bat sortzen da, udaltzaingoek eta suhiltzaileek beraien heziketa elkar jaso dezaten. Baina zerbitzu hauen arteko koordinazio honek, ez du inolako arrakasta-

Argazkian, duela bost bat urte Eusko Jaurlaritzaren kontrako eraso-simulakro bat egin zen. Kezka aspalditik dator, itxura denez.

rik lortzen bi kidego hauen artean. Udaltzaingoen beldurra, beste kide batzuk beteko ote dituzten bere funtzioak da, esate baterako Ertzantzak. Suhiltzaileak berriz, beldur dira polizi funtzioak bete beharko dutenaren us-tez; eta Babes Zibilaren zuzendaritzaren kreazio hitzarmenaren kontra, birjarpen errekurso bat aurkezten

dute. Hala ere, Babes Zibilak, suhiltzaileen boikot eta banaketa giro bate-tan, irailaren erdi aldera bere lehen urratsak ematen ditu.

Kritika gogorrak etengabe

Egoera hau ikusirik, Gasteizko udaletxeko bozeramalea den Fernan-

do Buesak zera azaldu zuen «El Co-rreo Español» egunkarian urriaren lan: «*Cuerdaren politika, polizi arteko koordinazio ezara doa*». Baina gauzak ez dira aldatzen; suhiltzaileek boiko-teatzen jarraitzeko asmoa azaltzen dute, polizi lanak egiterik ez dutelako nahi.

Bitartean, «Plan Cuerda» izeneko honek kritika gogorrak jasotzen ja-rraitzen du. Urriaren 5an, Herri Bata-sunak Cuerdaren jarrera eta Babes Zibilaren egitamuak salatzen ditu, «Egin» egunkarian agertu zen azalpen hau emanaz: «*gure talde politikoaren oposizio konsekuentea, ez bait gaude udaltzaingo errepresibo baten alde, ezta ere Euskal Herriko eta Gasteizko interes herrikoi eta langileriaren kontra indar errepresibo gehiago gehitzea-rren*».

Erregelamendua bukatzen da

Ertzantzak, udaltzaingoaren lan konplementarioak egin beharko lituz-ke. Lan hauek, hiriartekoa zaintzea edo udaltzaingoei, jende arteko orden egoera berezietan laguntza ematea izango litzatekeelarik; hori da Cuer-daren eritzia. Horrela, ertzantza eta udaltzaingoaren lanak guztiz konpati-bleak izan daitezke.

Beraz, eta oposizio gogorrak egon arren, urriaren 12an Babes Zibilaren Zuzendaritzaren erregelamendua bu-katuta dago. Honen ondoren, suhilt-

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

HELBIDEA Telefonoa

Herria Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala Zenbakia

SINADURA

zaileek hainbat batzar debekatuak izan dituztela baieztatzen dute, eta urpean ibiltzeko ekipoak kendu egin dizkietela ere. Sozialistek ere plana berriz kritikatzeko dute. Zinegotzi sozialistek Gasteizko udaletxean bere gestioa azaltzeko egiten ari diren kanpaina barruan, «Después de 2 años—2 urte igaro ondoren» izeneko hain zuzen, Fernando Buesa bozeramaleak EAJ eta Coalición Popularren gehengoarengandik onartua izan zen plana kritikatzeko du.

Erregelamenduaren azterketa

Erregelamendua bukatuta dagoenez gero, Babes Zibilaren Zuzendaritzak, Gasteizko udaletxeko ordezkari diren talde politiko ezberdinei, funtzionalgoaren artean presentzia duten sindikatuak eta Euskal Herriko Polizi Elkarteak, zerbitzu honetako erregelamendua ematen die, Udal korporazioaren instantziaz sortua.

Normatiba hau, funtzionarioen eskubide eta beharrak, sarrera eta promozio kuestioak, funtzionamenduaren erregimena eta antolaketa eta zuzenketari buruz hitzegiten duten 193 artikulutan agertzen da.

Guzti hau sakonki aztertu ondoren, suhiltzaileek zera diote urriaren 24an «Egin» en agertu zenez: «*orokorki, suhiltzaileak eta udaltzaingoak elkartze- ra destinatua dago osoki*». Eta Euskal Herriko suhiltzaileen manifestazio batetarako deialdia egin zuten, azaroaren 16an Gasteizen ospatu zelarik.

Eta lehenengo urratsen barruan, Gurutze Gorria eta DYAkoe, eskola trafikoa zuzenduko dute ordu kritikoetan. Boluntario hauek, udaltzaingoaren ordezkari egingo dute lan hau, Babes Zibilaren Zerbitzuko zuzendaria den Anton Sáenz de Santamariak, azaroa osoan emango duen ikastaroaren bukaeraren ondoren.

Aurrekontuak eta manifestazioak

«Plan Cuerda»ren aurrekontuak hitzegiterakoan, halaxe dio azaroak 7ko «El Correo Español»ek: «*suhiltzaile eta poliziak, 800 milioitako gastoa suposatuko dute 1985an, aurrekontu komunean 6845 milioi daudelarik. Pertsonal gastuetan bakarrik, Babes Zibilak 730 milioi pezetatako gastu prebisio bati aurre egin beharko dio 1986an*».

Plangintza bereziak ere osatu dira zerbitzu honen barnean. «Alde zaharreko plangintza berezia»ren barruan, suhiltzaileek parte zaharreko etxeak bisitatuko dituzte.

Plangintza hau hiru fasez osaturik dago: informazioa jaso, arrisku fokoein bukatu eta hiriko parte honetan suhiltzaileen retan iraunkor bat eraikitzea.

Azaroaren 13an, eta suhiltzaile eta udaltzaingo taldeek, zentral sindikalak UGT, CC.OO. eta LABekin, eta udaltzaingoaren Elkartearen laguntzarekin, Babes Zibilaren sortzearen akordioa suspentzitzeko aurkeztu zen mozio bat. Coalición Popular taldeak berriz, ez du mozio honen alde egiten, maiatzaren 17an Babes Zibilaren proiektuari baietz esan ziotelako, eta ona dela izaten jarraitzen omen du.

Cuerda alkatearen eritziz ez dago boikotik

Aurrez eginiko deialdiari jarraituz, Euskal Herri guztiko 300 bat suhiltzailek «Plan Cuerda»ren aurka manifestatzen dira Gasteizen, azaroaren 13ko mozioa errefusatu.

Orain arte istiluak eta kritikak ugarriak izan badira ere, José Angel Cuerda alkateak Babes Zibilaren plangintza ez duela inork boikoteatzen segurtatu du. Azaroaren 16ko «Deia» egunkariak horrela dio: «*ez dago suhiltzaile eta udaltzaingoaren partez kolaboratzeko ukapen bat. Gehiengoa lanean ari da eta lana oso ondo betetzen. Egon badago suhiltzaile talde txiki bat, eritzi ezberdin bat duena, eta nik ez dudana konpartitzen, baina lege barnean dagoen bitartean errespetatu egingo dut; eta ez dut inola ere onartuko, suhiltzaile batek bere suhiltzaile funtzioari ezetz esatea*».

Gaur egungo egoera

Gauza guztiz konpondu ez bada ere, badirudi azkenaldi honetan egoera nahiko lasaitu dela. Aurrez sortutako istilu eta manifestazioak ez dira gaur egun ikusten, behintzat horrenbesteko indarrez. Beraz, eta dirudieenez, elkarriketa bide batetan edota konponbide batetara heldu dira zuzenki interesatutako parteak.

Orain arte lehen urratsak besterik ez ditu eman plangintza honek. Gaurtik aurrera, hiritar bakoitzak aztertu beharko du zerbitzu berri hau.

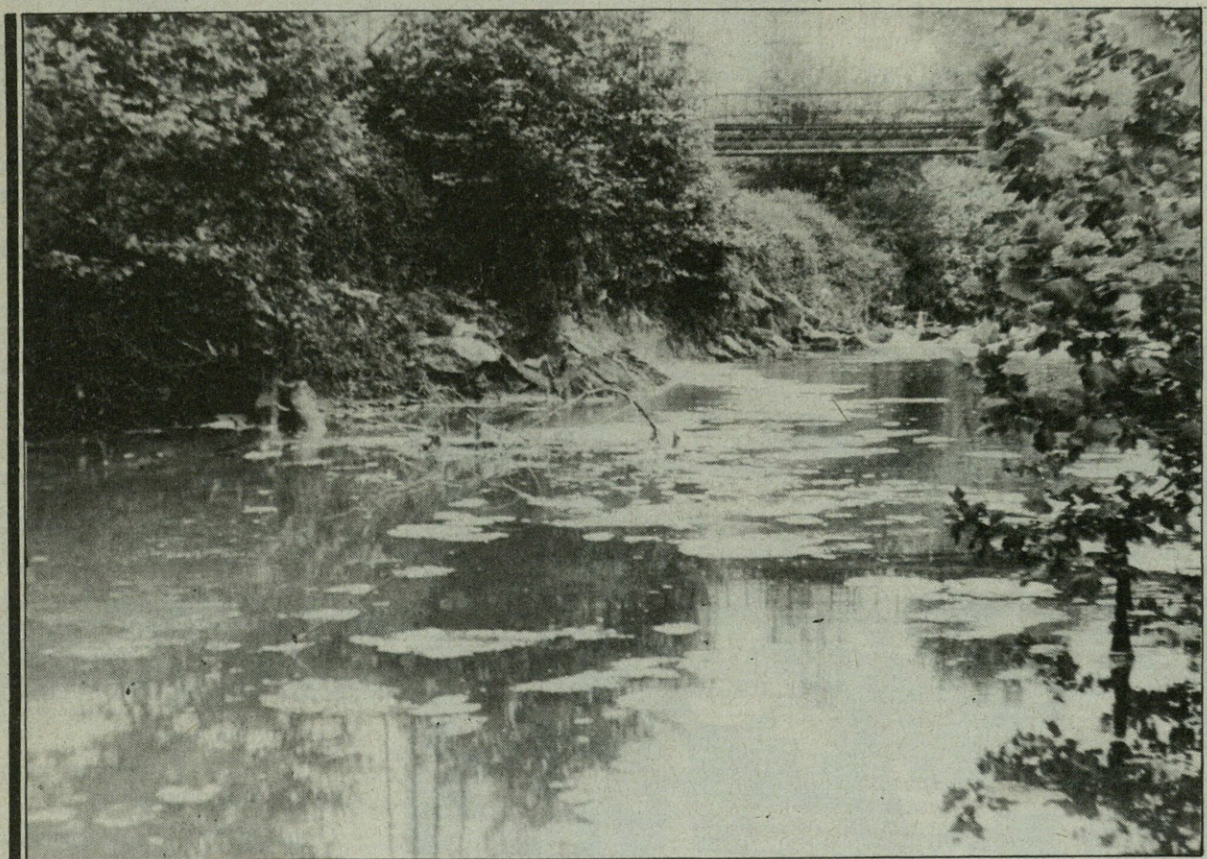
I. IRIONDO

Sindikatu guztiek eta suhiltzaile nahiz udaltzainguz guztiek ere Babes Zibil honen sortzearen kontra agertu dira behin eta birritan.

Antton Azkonarekin ingurugiroaren politikaz

EEEan sartzeak ingurunearekiko arauak aldaraziko ote?

Anttonek Bilboko Maria Diaz De Haro kalean dagoen Inpolusa enterpresaren gela batetan hartu gaitu, Aitor argazkilari laguna eta biok. Berton lan egiten du Antton Azkonak injiniariak. Ezaguna dugu hainbat ekitaldi herritarretan esku hartu eta hartzen bait du, hala nola IPESen ikastaroetan, UEUen, e.a. Ez digu oztoporik jarri zeri buruz hitz egin nahi dugun azaldu diogunean. Ingurunearekiko arauetan E.E.E.an sartzeak ekar ditzakeen aldaketeei buruz mintzatu gara, azken ARGIAtan zabaldutako hildoan aurrera eginez.

A.— Zuzenki egiten dizugu galde; E.E.E.an sartzeak ze aldaketa eragin du ingurunearekiko politikan?

— Hainbat aldaketa etorriko dira. Hala erdipurdiko industrializazioa izan duen estatu batetan —korruptzio handia eta administrazio ustel batekin— barneko akatsak ikusten direnean beti uste izaten da kanpokoek, estraterrestreak edo jainkoak bezalakoak izaten diren horiek konponduko dituztela akatsok. Beraz, sarrera legez beharrezkoa dela uste dut European ingurunearekiko dagoen legedia eta politika nondik nora dozean aztertzea, ezta?

A.— Ondo, horrela baderitzozu hasi zaitez berori azaltzen. Guk egia esateko zeu entzun arte ez dugu gauza handirik jakingo eta.

A.A.— 1985.ean sortzen da E.E.E. eta Roma hitzarmenaren ondorioz. Ekonomi elkarteko gorabeherak arautzen ditu tratatu horrek. Tratatu hori merkantilista da, ekonomi trukaketak norabideratzea eta konpententzia ahal den libreenari eustea dituelarik helburutzat, bai langileen eta bai merkatugaien garraio librea ziurtatuz. Azpimarratzeko lehen puntua dugu tratatu horretan ez dagoela hitzik ere ingurugiroari buruz, bat ere ez. Lehen urteetako lan haundiena mugetako arantzel edo zergak kentzearen alde egiten da *elkartean*.

A.— Noiz hasi ziren bada ingurunearekiko arauak erabakitzen eta zer zela eta?

A.A.— 1972an lehendabizikoz estatu nagusien arteko bileran ikusten da ingurunearekiko zerbait egin behar dela. Orduan *elkarteko* batzordeari, nola-baiteko *ejekutiboari*, tratatuaren artikulok guztiak arakatzeko eta guztiak erabiliz ea nola zaindu ingurunearen gai agintzen zaio, Europako politikaren barnean egin behar delarik berau.

A.— Zer gertatu zen eta zer izan zen funtsezkoena hor?

A.A.— European Ipar Amerikan eta Japonen, hau da, mendebaldeko mundu industrializatu horretan, sasoi honetarako, bigarren gerraosterako, etxe txukunketa, etxeak txukun edukitzea, errekek ahal den garbien edukitzea, ur depuratzeak eta abar, izugarritzko industria sortzen du. Herri guztiek, hola edo hala esaten dute *beno, nire herrian zehar doan erreka hau lohi dago eta kiratsa dario eta honela ezin gara bizi* eta zein bere aldetik arauak sortzen hasiten dira, kontzientzia sortzen, dirua gastatzen, eta horren inguruan, depu-

ragailu fabrikanteen artean eta, izugarritzko industria sortzen da. Ideia bat izan dezazuen, gaur egun Frantzian *barne produktò gordinaren* 1'7 gastatzen da holako gaietan. Nahikoa inportantea da industrigintza hori.

Herri ezberdinek kantidade ezberdinak gastatzen dituzte eta gorakada ekonomikodun momento batetan bizi garenez ba, bueno, saldu egiten dira depuragailuak, herri eta hiri handiak depuragailuak sartzen hasten dira, industriak heurak ere depuragailuak erosten eta ezartzen hasten direlarik. Baina urte horretarako garbi ikusten da nola segun eta nolako indarrez industriari, oro har hartuz, esijitzen zaion depuratzea, bada, produkzio kostuak gorantza doaz. Kostuok gorantza ezberdinki badoaz erresuma ezberdinetan konpententzia ja ez da leiala. Beraz horixe da, ia ia soilik, indar egiten dion eragin nagusia inguruneari buruz zerbait egin dezan *elkartek*.

Kontuan hartzekoa dugu guzti hau Romako tratatuak ez bait du beste motibaziorik onartzen. Hala ere baliteke komisio horretara presio popularra heldu eta zerbait mogitzea, baina hori, buff!.

A.— Orain hemen arazo berbera gertatuko da, ezta? Elkartean badago partaide guztientzat derrigorrezkoa den ingurunearekiko legerik?

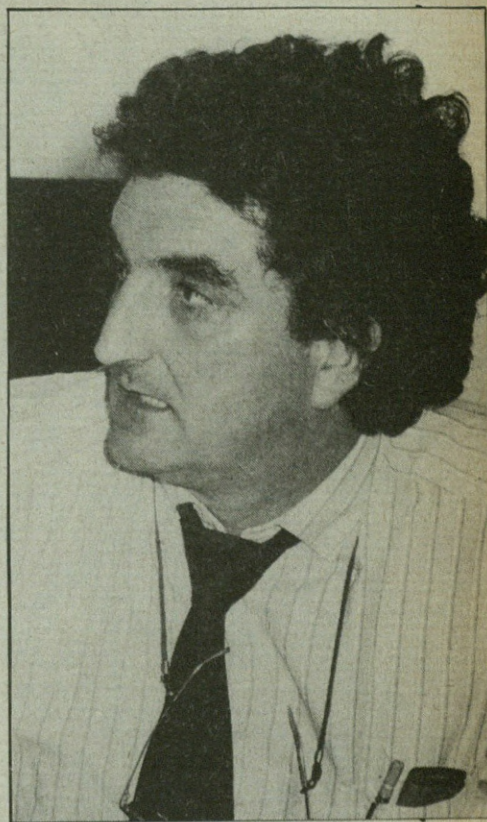
A.A.— Aipatu dugun 1972.eko agindu hori hartu ondoren hasi zen lanean batzordea. Lan hori oso zaila izan da, oso astuna, zeren eta azpimarratzekoa den beste gauza bat, ingurunearekiko hartzen diren erabaki guztiak aho batez izan behar bait dira. Nahikoa da estatu batek ezetza ematea agindua gelarazteko. Beraz, astiro astiro doaz erabakiak.

A.— Nola prestatzen du ingurunearekiko bere politika elkartek?

A.A.— Elkartek ingurunearekiko bere politika *direktiba* deitzen zaion dokumento edo tresna batzuren bidez arautzen du. *Direktibok* berauen helburuetan derrigorrez hartu behar dituzte estatuak. Helburuak, kasu!, Medioak, helburuok nola bete, hori ja librea da estatu bakoitzean.

A.— Zeintzu gai ikutzen dira direktibotan, gaur egungoetan behintzat?

A.A.— Beno, nahikoa mugatuak dira. Direktiba asko daude baina benetan garrantzitsuak uren kutsadurari buruzkoak dira, beharrezkoak direlarik berauek. Zeintzu diren? Bat, elikadurarako erabiltzen diren uren kalita-

Antton Azkona.

tea. Direktiba honek uren hiru kalitate ezartzen ditu: A-1, A-2 eta A-3, aintzat uren konposaketan elementu kimikoen konzentrapena zein den.

A.— Interesgarria dateke sailkapen hori zertan den apur bat ssakonago ikustea, ondoren Euskal Herriari buruzko ondoriak ateratzeko edo.

A.A.— Uren kalitatea A-1 da depurazio oso txiarekin eman daitekenean edaten. A-2 bada ura, depurazio normala behar du. A-3 bada depurazio nahikoa korapilotsua eskatzen du, teknologia aldetik eta sofistikutuagoa. A-3 baino kalitate txarragokoa bada ezin ur hori hartu elikadurarako. Beno, salbuespen bat egiten du, zera, baimen berezia eskatu behar dela Bruselasea guzti hori egiteko.

A.— Ze eragin izango du guzti honek Estatu Espainolean eta E.H.an bereziki?

A.A.— Estatu espainoletik hasiko naiz badaudelako kasu batzu nahikoa

Europako Elkarte Ekonomikoak Estatu bakoitzari hau baino ez dio eskatzen: ur sistemen azterketak egin daitezzen hainbat puntu finkatzea.

klaru daudenak. Bartzelonak ez du betetzen horietariwo bat ere ez. A-3 bera ere ez. E.H.an gehien batek bete egiten dituelakoan nago. A-3 saileko urek baino kalitate hobekoak ditugu.

Bada beste *direktiba* oso inportantea, zera, elkartekoek arazookiko informazioa eman behar diotela elkarri. Estatu guztiak behartuta daude Bruselaseran halako gauzei buruzko informazioa pasatzera, azterketak egin eta gauzak nola dauden ikusteko bertan.

Nik uste, herri txiki batzuren kasuan ezik, edateko uren kalitatearen aldetik ez dugu arazorik izango Bruselasekin.

A.— Ez dago bestelako urei buruzko direktibarik?

A.A.— Bai, badago ur *laketgarriei* buruzko direktiba ere. Horretan estatu bakoitzak azterketarako hainbat puntu finkatu behar ditu, baina estatuak berak finkatzen ditu puntuok, esate baterako hondartzak, esate baterako urtegiak; eta hor *direktiba* horrek finkatzen ditu bi klase, bat erabilgarriak diren urak eta, bi, erabilgarriak ez direnak. Estatu espainolean nahiko kezka sortu da bada, segun zenbat puntutan finkatzen diren kontrol horiek, ze badago Holandaren kasua. Hainbat puntu finakatu ziren han, ur *laketgarriei* buruz, ez dituelarik arauak bete eta hainbat problema izan du. Gero esango dugu elkartek nola kontrolatzen dituen arauok beteak izan daitezzen.

Hirugarren *direktiba* garrantzitsua dago, arrainen ureei buruzkoa bera. Bi klasetan banatzen da, salmonidoen bizitzari eusteko moduko urak eta ziprinidoen bizitzari eusteko gai direnak. Lehen kasuan amuarrainak sartzen dira eta bigarrenetan karpak, lupiak, e.a. Beno hirugarren klasea ere badago, bizitzarik gabeko ura.

Direktiba honi buruz Elkartek eskatu duena estatu bakoitzak zera egitea da, (bueno, beti esaten dut *estatu*, ze Elkartek estatuei eskatzen dizkio *direktibo*i buruzko guztia eta inolaz ere ez, *heurek* esaten duten moduan, *erregioiei*) hainbat puntu finkatzea ur sisteman azterketak egin daitezzen. Ingalaterran esate baterako, hamasei puntu direlakoan nago eta Italian beste hamalau edo. Estatu espainolari beste hamaseiren bat tokatuko zaizkio.

A.— Frogak beti izango dira hamasei puntuotan?

A.A.— Oraingoz bai; eta urte pila baterako. Estatu espainolak Bruselaren presentatu behar du «nik puntu hauexek aukeratu ditut».

A.— Hoberenak aukeratuko ditu, ezta?

A.A.— Bueno. Elkartean presioa nola egiten den ikustera sartu beharko ginatke. Noski, tranpa egitea posible da. Ez dituzte punturik garbienak aukeratu, ze bestela elkartean, hola edo hala, muturra okertuko dute. Hau negoziazio etengabea legez ulertu

behar da. Hau ez da guardia civilen bidez inposatzen den gauza. Askoz ere sutilagoa da. Hamasei puntuok finkatzen badira guri bat tokatu zaigu eta seguruen Nerbioian izango da. Ulertu egin behar da Europarrek itxaroten dutela estatu bakoitzak borondate onez jokatu duela. Europarren zentzuan hau oso sakon sartuta dago. Engainatzea gaizki ikusita dago. Hau ez da elkartek finkatu behar duena, geuk egin behar dugu presioa benetan bete dadun guzti hau.

A.— Bilbori puntuotarikoren bat tokatz gero bete egin beharko dira arauak?

A.A.— Horrexetara goaz. Estatuak puntuak finkatu eta zera esaten du, «puntu hauetan gaurko egoera hau da», esate baterako, La Peña hartuko bagenu hor ez dago ez arrainik ez edateko urik ez beste ezer ere ez. Beraz, puntu hori finkatzeaz gain estatu espainolak esan beharko luke «gainera nire helburuak puntu hoietarako dira hemendik hamar urtera hemen, piskanka piskanaka, uren kalitatea hobetzea eta, esate baterako, arrain klase bi izatea, ziprinidora heltzera eta hemendik hamabost urtertera salmonidora heltzea; edo bat ere ez. Eta berdin Tajoran zein beste edozeinetan. Behin helburuok finkatuta, helburuok betetzeko atzean dagoen kutsadura guztia kendu egin behar da. Hori kendu behar bada, noski, industriak kostua jasaten du eta Europako herri guztietan honela egiten bada konpetentzia orekatu egiten da. Zuk behin puntua finkatuta duzunean zu behartuta zauderterto urtero hor hileroko egiten diren azterketen berri Bruselaseran bildaltzera. Bruselaren zer begiratzen dute? Ea ba ote zoazen zeure programaren arabera hobetzen ala ez. Hobetzen ez bazoaz abisoa hartzen duzu; hurrengo urtean gaizki bazabiltza bigarren abisua eta elkarriketa datoz; hirugarrenez hartutakoan elkarteko auzitegira eramaten zaituzte. Bertan, zure arrazoiak entzun eta epaia ematen da. Epaia hori elkartearen agerkari ofizialean agertzen da. Ez dago zigorrik, ez dago multarik. Epaia morala besterik ez da.

A.— Amaitzeko Antton, zure ustez ondorio onik ekarriko ote guzti honek?

A.B.— Borroka eginez gero bai. Badugu presioa egiteko argudio berria eta protxua ateratzen jakin behar dugu.

E.Jimenez

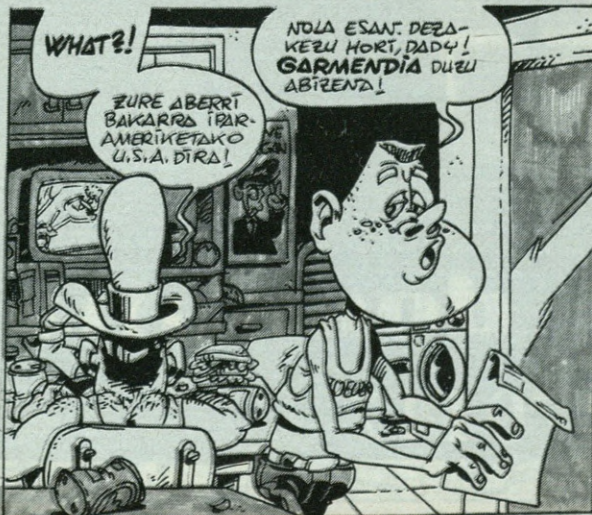
ARGIA

K O M I K I A

4. zenbakia

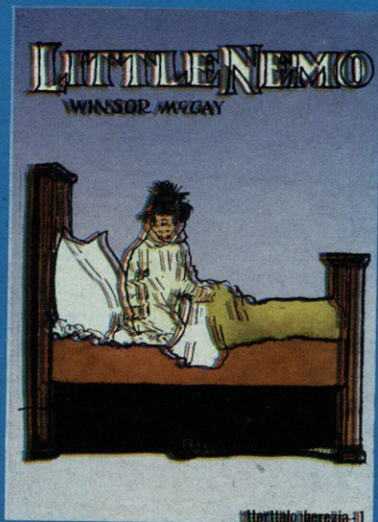
WALTER GARMENDIA JR.

Lepetegi &
Varela 86.

Lepetegi & Varela 86.

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKIaren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

Aurrekoaren laburpena: «Ras» eta Cortok untzi alemaniar batekin egin dute zita. Horretarako, berriz, haiekin daramatzaten bi gazteak ezkutuan mantendu behar dituzte.

CORTO!
RASPUTIN KAPITAINAK DEITZEN DIZU.

BENO.
BANOA.

LASTER HELDUKO
GAITUK KAISERIN-
EKO IBAIAHORA.

NOLA
ZEUDEK
GAZTEAK?

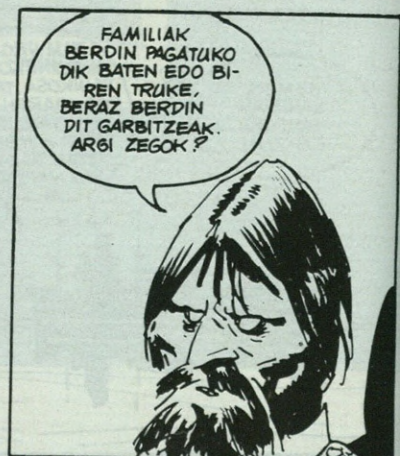
ONDO,
MUTILAK
ADOREA
BADIK,
EZ DUK
BELDUR-
TZEN.

HORI HI-
RE KONTUA
DUK.

KOSTATUKO DIK GELDI EDU-
KITZEAK. ARGIA DUK.

BA, LASAI
DADILA EDO NEU
ARDURATUKO NAUK
BERATAZ. BADA-
KIK ZER ESAN NAHI
DUDAN.

FAMILIAK
BERDIN PAGATUKO
DIK BATEN EDO BI-
REN TRUKE,
BERAZ BERDIN
DIT GARBITZEAK.
ARGI ZEGOK?

BERARI
ERE ULERTARAZI...
ALDATUKO
DUK ORDUAN.

HIK EZ
DUK EZER
EGINGO.

MUTILA DAGOEN
BEZALA ONDO
ZEGOK.

EDERTO,
EGIN EZAK NAHI
BEZALA...

BESTE GAUZA BAT: NESKAZ ERE
NI ARDURATZEN NAUK. BIAK ENTRE-
GATU NAHI DIZKIAT ONDO ETA BIZI-
RIK...

EH RAS,
HIREKIN ARI
NAUK ENTZU-
TEN?

BAI, BAI-
NA NI...

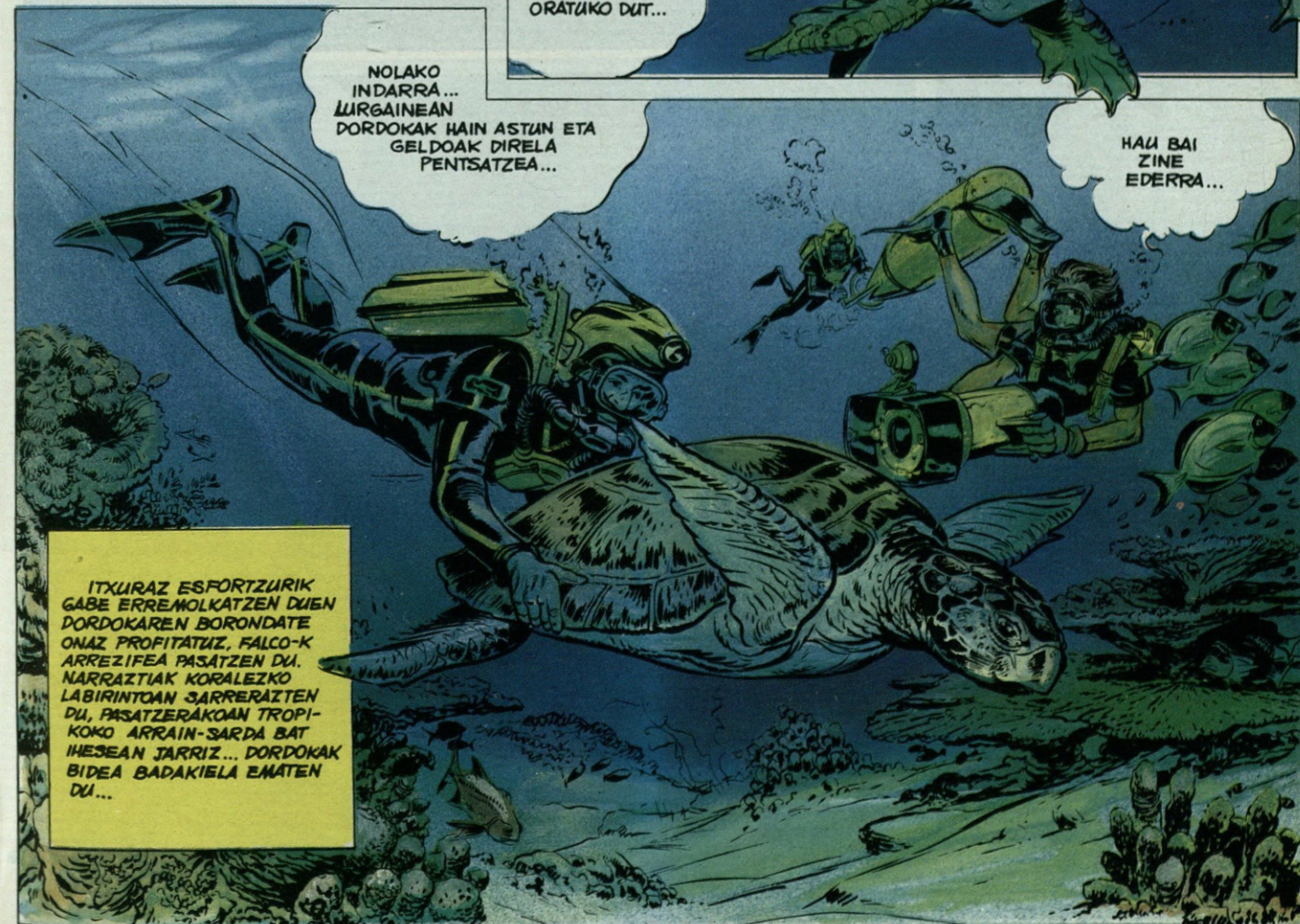
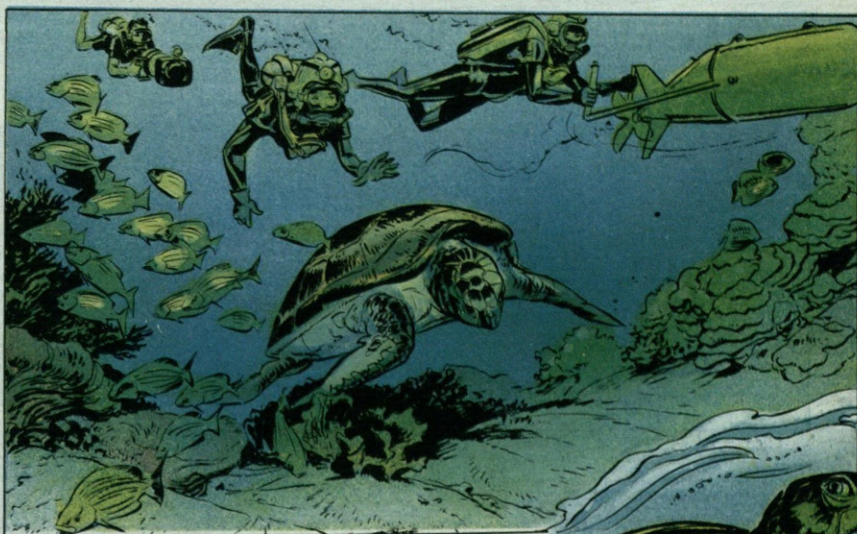
HIK EZ DUK EZER EGINGO. EDO
ORAINXE BUKATZEN DIAGU...
ORAINXE BERTAN.

NOSKI, NOSKI... HIK
ESATEN DUANA?

GOGORA
EZAK. ETA EZ
AHAZTU KONTUZ IBI-
LIKO NAIZELA ETA
BIZKARRA
ZAINDUK.

Aurrekoaren laburpena: Ursule, Europa atoloian hiltorian zegoen dortoka, Calypsora eraman zuten bertako marinelek eta sendatu ondoren berriro ere uretara jauzi. Oraingoan, berarekin batera paseiatzera abiatu dira Calypsotarrak.

ABIADURA
HONETAN
EZIN DITUT
JARRAITU./

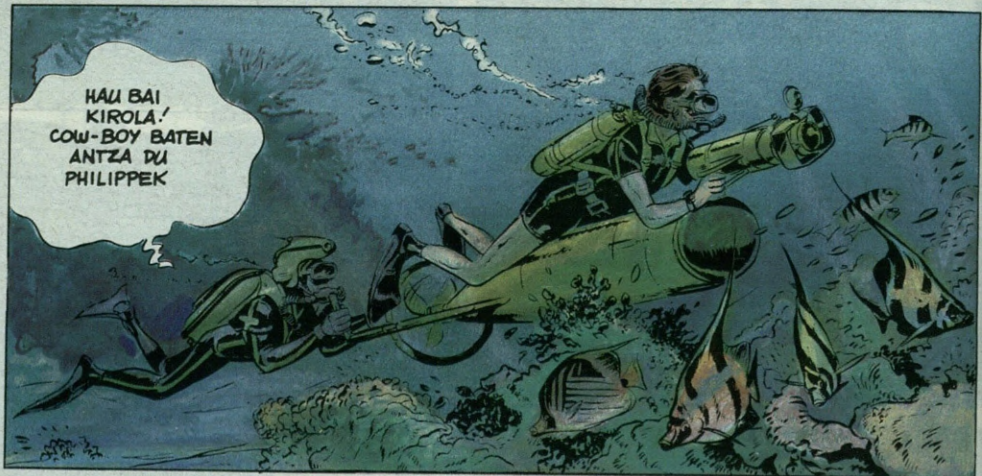
RAYMOND-EK
LAGUNTZA EMAN
BEHARKO DIT...
TAXI./

URRAZPIKO KAMARA ASTUNARE-
KIN FALCO ETA URSULE HARRAPATU
AHAL IZATEKO, RAYMON COLL-EN
SCOOTER GAINERA IGOTZEA BESTE
ERREMEDIORIK EZ ZAIO GELDITZEN
PHILIPPERI... KONBOIA MARTXAN DA...

HAU BAI
KIROLA!
COW-BOY BATEN
ANTZA DU
PHILIPPEK

URAZPITAN PHILIPPE ETA COLL ARRAIN TROPIKALEN
BEGIRATU HARRITUPEAN KORALEN ARTEAN MUGITZEN
DIREN BITARTEAN...

ALO... CALYPSO...
ORAINGOZ BEREN
BURBUILAK IKUSTEN
DITUT, AINTZIRAREN
HEGOALDERUNTZ
DOAZ...

SAIA
GINTEZKE
HAIENGANA
HURBILTZEN,
KOMANDANTEA...

EZ, ARRISKUTSUA
LITZATEKE:
KORALEZKO
MARRA PASATU
DUTE...

AH!
AZKENIK...
HEMEN DIRA!
ZELAKO
LASTERKETA...

DORDOKA
URDURITZEN ARI DA.
AIRE BILA
JOAN BEHAR DU
KANPORA!

ONDO! ONDO!
BADAGO!...
ULERTU
DUT...

DORDOKAK FALCO BAZTER-
TZEN DU ETA UREZ BETE-
TZEN DA HONEN MASKARA.
DORDOKA BERDE BATEK
GIZAKI BATEN ZANGOA APUR
DEZAKE MOKOKADA BAKAR
BATEZ...

GALDU
EGIN DUT DORDO-
KA! DENOK
SCOOTERRERA!

TOPATUKO
DUGU
BERANDUAGO...
HALA
ESPERO DUT!

KOMANDANTEA!
BADATOZ
URPEKARIAK...
URSULEK BAZTER
UTZI DITU...

CALYPSO KO PASA-
RELA GAINEAN, COUS-
TEAU KOMANDANTEAK
IRRI PAR MALTZURREZ
AGURTZEN DU URPE-
KARI TALDEA

ZER MODUZ
DETEKTIBEA? ARTE
ZAILA DA JARRAITZEARENA,
DESPIATATU EGIN
ZAITUZTE

IKUSIKO NUKE
BAI GUSTURA
SHERLOCK
HOLMES ESKA-
FANDRAREKIN.

ZER MODUZ
JOAN DA KABAIGATA
FANTASTIKO
HORI, FALCO?

IKERKETA ZIENTIFIKOAK
PAZIENTZIA HANDIA ESKA-
TZEN DU. LASAI EGON,
DORDOKAK EZ DIRA ERRI-
TZE TOKIETATIK IA
URRUNTZEN ERRE-
PRODUKZIO GARAIAIN.

DENA DEN,
PAREGABEKO
DORDOKA
RODEOA
FILMATU
DUGU.

MOZKORTZEKOA!
AZKENEAN PIRUETA
BATEZ BOTA EGIN
NAU URSULEK...
BAINA
EZ DA INOIZ
SAIATU HOZKA
EGITEN.

JENDEA
FALTA DA
HEMEN...
NON DIRA
BESTEAK?

BIGARREN TALDE BAT
ANTOLATU DUT:
IKERKETA
BASEA ARI DIRA
INSTALATZEN
EUROPAN...

HAU BAI
ZORIONA,
OPORRETAN.
EGUZKIA, HAREA,
ETA KOLOREA
HARTZERA?

HEMEN EZ
DAGO BARKUKO
MUGIMENDURIK,
BUFFF!

ZALDI
BEGIBAKAR BAT
BAINO SUSMAGA-
ARRIAGOA HAIZ
CORTO.

BAI,
BEREZIKI
ALDAMENEAN
HI BEZALAKO
ESKORPIOI
BAT DUDA-
NEAN.

GEHIEGI EZTABAIDATU DIAGU. HARTU
KATAMARANA ETA JOAN OTTILIENFLUSS-
BERA ITXAROTERA. ADI EGON, SENIK
BASATI LAPURETA KANIBALAK DAUDE
HANDIK ETA. NIRE ALDETIK HIRUZ-
PALAU EGUNETAN DENA KON-
PONDUKO DIAT VON
SPEEKE-REKIN.

SEGURUA60 EGOTEKO KASKEZUR
ERAMANGO DIAT NIREKIN, HORREIA
LIBRE IZANGO HAIZ NAHI DUAN
GUZTIA ESATEKO...
BAINA HONEZ GERO EZ ZERITZOAT
BEHARREZKO JOATEARI.
BEGIRA TXALUPA BAT
ZETORREK.

BEGIRA
PANDORA
TXALUPA
ALEMAN BAT.

BAI CAIN...
BAINA KASKEZU-
RREK EZ DIGU
IRITZEN
UZTEN.

VON SPEEKE MADA-
RIKATU HORREK EZ
DIGU EZ ETA AINGU-
RA BOTATZEKO
DENBORARIK
EMAN.

KATAMA-
RANERA NOA
GAZTEAK
ZAITZE-
RA.

IZAN ERE, TXALUPA BAT HURBILTZEN DA
UNTZIRANTZ BANDERA ALEMANAREKIN.

ACH! RASPUTIN
KAPITAINAK ONDO EGIN
DITU GAUZAK.
PIRATEK EGITEN DAKITEN
BEZALA.

PIRATEK
JAUNA?

BAI, PIRATAK SLÜTTER JAUNA. RASPUTINEK IKA-
TZA ETA HORNIDURA-BASEAK EMANGO DIKIGU.
GUK ORDAINDU EGIN BEHAR DIOGU, LORTZEKO
ERABILTZEN DUEN MODU ZIKINAZ ARDURATU
GABE. SEGURUEN BERA BAINO ARGIA GOREN
BAT EGONGO DA ATZEAN... EZAGUTARAZI
NAHI EZ DUEN BAT.

AGIAN
"MONTE" A BERA
IZANGO DA NAHASTE
HONEN ATZEAN DAGOENA...
ENTZUN AL DUZU
"MONTE" AZ
HITZ EGITEN
SLÜTTER?

EZ, GALLAND JAUNA.
BAINA ARRAROA DERI-
TZOT ALEMANIAK
HORRELAKO ALIA-
TUAK HARTZEARI.

GERRA
BUKATU BAINO
LEHEN EZER
EZ ZAIZU
ARRARO IRU-
DITUKO,
SLÜTTER JA-
NA

GAU HORRETAN, KAISERIN AUGUSTA FLUSS-EN KOKATURIKO KOMANDANTZIA ALEMANEAN...

EGINGO DUGU RASPUTIN JAUNA. EGINGO DUGU ETA ZUK GUREKIN EGINGO DUZU. BI TORPEDUNTZI TXIKI ETA ARIN ETA SUBMARINO BAT UTZIKO DIZUGU, INORK EZ DAKI EZER HORRETAZ, ALMIRANTEGOKO HANDIKI BAT EZIK. EZ DA GERRA LEGALA IZANGO ETA ONDORIOZ EZ DUZU ALEMANIAKO BANDERA ERAMANGO. BAINA OFIZIALE PARE BAT ETA MARINEL BATZU EMANGO DIZKIZUT INSTRUKTORE MODUAN. URRETAN PAGATUKO DIZKIZUGU ZERBITZUAK...

GAUR GAUEAN, NOSKI, KARGUNTZI HOLANDARRA ETA IKATZA ORDAINDUKO DIZUGU... AH. SLÜTTER JAUNA OFIZIALE INSTRUKTOREE-TAKO BAT IZANGODA.

1 ZARRINGA HARK EZ ZION IO EGITEN UZTEN.

2 SEKULAKO LEHOI BAT ZEGOEN OHE AZPIAN.

3 NEMOK, SUTAN, JOATEKO AGINDU ZION.

4 BERE AGINDUAK HORREN ERRAZ OBEDITZEN.

5 ANIMALIEN ERREGEAK INTERESGARRI IRUDITU...

6 ZITZAION. JOIAKIDE APARTA IZAN LITEKE!

7 BRIDA BAT EZARRI ZION, ETA GERO...

8 ...AMAK ETXETIK IRTETEN IKUSI ZUEN.

9 NEMO LARRITU EGIN ZEN LEHOIAK...

10 ...BERE BIZILEKUA ZEN BASAMORTURA ZERAMALA IKUSI ZUENEAN.

11 PIZTIA, NEKATUTA, EZ ZEN MUGITZEN. NEMO BELDURREZ ZEGOEN, ETA LAGUNTZA ESKATU ZUENEAN...

12 ...MUNDUKO GIZONIK KEMENTSUENA AGERTU ZEN.

13 HARI ESKER IRTEN ZEN SASITATIK.

14 LEO BERE KATUAREN MIAOK ESNATU ZUTE.

Eusebio Erkiaga: Berrogei- tamabost urtez idazle

Eusebio Erkiaga dugu euskal literaturan, belaunaldi askoren zubi. L. Akesolo, I. Berriatua eta T. Monzon-en adinekoa, hurrengo belaunaldiak nola sortu ziren ikusi zuen: Mitxelena, Villasante, San Martin, Irigarai, Aresti eta hainbeste. Berarekin berba egitean nabarien agertzen zaiguna, gizon apalaren indarra da, bai eta berak duen ideia gaztetasuna ere. Gauza guztien gainetik, hizkuntzari, eta bereziki bizkaierari, dion maitasuna nabaritzen zaio. Elkarriaketaren une batzutan serio jartzen da, ia haserre, sintaxi okerra edo jatortasuna falta duen liburu batetaz mintzatzen garenean. Baina berehala lasaitu egiten da, gauza asko eta asko ikusi duenaren jarrera pausatuz. Kemena da aldiz, oraindik galdu ez duen tasuna. Idatzi dituen bost nobeletatik, lauk ikusi dute argia, baina beste berri bat egitekotan dago. Horrez gain, milaka poema, artikulu eta beste idatzita ditu.

“1937an hasi eta bost hilabetez EGUNA egunkaria atera genuen. Bilbon eta frentean zabaltzen zen.

GALDERA: Gaur egun 73 urte duzu. Idazten hasi baina, 18rekin hasi zinen, orain dela 55 urte. Zelan ba hasi zinen idazten 1930 urte haietan?

Euzkadi

ERANTZUNA: Ni orduan poesiak, poesia txikiak, egiten hasi nintzen, eta «Euzkadi»rako artikuluak. «Euzkadi» egunkariaren zuzendaria Lauaxeta zen, nire lagun kuttuna, eta nik bidaltzen nuen guztia berak argitaratzen zuen, gazteei argitaratu behar zitzaielakoan. Bera zazpi urte zaharragoa zen. Bera Urkiaga eta ni Erkiaga. Honekin Anbroso Zatarraín-ek jotzen zigun adarra.

Nik orduan ez nuen nire izena jartzen, Endaitz baino. Orduan gehienek ez genuen izena erabiltzen, beti izenordea. Jende apala. Gero, guda ostean, sartu behar izan ziren izena eta abizena. Edo ezizena, gauza zantarrak esateko.

Beste batzu ere ba zebiltzan orduan idazten: Lino Akesolo, neu baino urtebete zaharragoa; Agustín Zubikarai, bi urte gazteagoa; Imanol Berriatua bi edo hiru gazteagoa... Honela hasi ginen denak.

EKIN

EKINen idazten genuen, astero ateratzen zena, eta Donostian ARGIA ateratzen zen, baina nik han gutxi idatzi nuen. Gero, Aitzol-ekin YAKINTZA, eta olerki sariketak. EUZKO GOGO Arena beranduago etorri zen, Zaitegirekin.

GALDERA: Urte haietan hainbat aldizkari eta argitarapen atera ziren. Gero baina, gerra heldu zen, eta gauzak aldatu.

Eguna

ERANTZUNA: Bai, guk guzti hura euskara laguntzearren idazten genuen. Gero, gero etorri da aldakuntza, nik ez dakit zelan, dotorea. Gerra heldu zenean guk egunkari bat ateratzen genuen, EGUNA, jende askok ez dakien kontua da. 1937an hasi eta bost hilabeteetan segidan, euskara hutsean. Zubikarai zen erredaktore nagusia; gero Arizmendi, Arrasatekoa, kooperatibista; Mendizabal, mutrikoarra, neu eta besteren bat egon ginen. EUZKADI egiten zen lekuan egiten genuen, eta berarekin batera banatu. Egunean 10-12 ordu aritzen ginen; bata anteojuduna, bestea ere anteojuduna, hirugarrena gaixorik... gu ez ginen mendira joan, baina han geunden, lanean. Kuartelean lo egiten genuen, eta gudarien soldataz. Jaurlaritzak eta alderdiak ere lagundu egiten zuten. Lau

orrialde, eta igandeetan sei orrialde ateratzen genuen. Gero Bilbon eta frentean zabaltzen genuen. Talde osoa gero gartzelara joan zen, ni izan ezik. Libratu egin nintzen.

GALDERA: Gerra amaitu ondoren, egoera desberdina zen, baina oraindik egiten ziren gauzak, eta Euskaltzaindiak berak lanean ziharduen. Zelako urteak izan ziren haiek?

ERANTZUNA: Hamar edo hamalau urtetan isilik egon ginen. Gero Euskaltzaindia inguruan talde bat hasi zen batzen, Federico Krutwig, aita Lino, Imanol Berriatua, neu, Villasante ere, baina bera ez zen etortzen, eta besteren bat. Azkue gazteagoa zen. Aldi hartan Aingeru Irigarai ezagutu nuen, eta behin esan zidan poesia lar zegoela, eta prosa egin behar zela, Bizkaiko prosa hain zuzen, Txomin Agirre eta Kirikiñoren moduan. Eta besterik ez bazen, ipuinak. Ipuin errazak eta herria zaletzeko modukoak. Eta hori izan zen nire lehenengo nobela egiteko oinarria edo indarra, «Arranegi».

Euskaltzaindia

“Denboraz ikasi egiten da, eta ikusten da egileak ez duela honetaz eta hartaz pentsatzen duena esan behar.

GALDERA: Zure nobela hark kritika onak jaso izan ditu beti, eta besteekin gertatu den bezala, tradizio zaharra eta teknika berria batzen dituela esan ohi da. Zuk zer uste duzu?

ERANTZUNA: Oraindik ez da ehun urte lehenengo nobela agertu zena. Nik 22 urte neukala, gerra aurrean, Txomin Agirreren liburua ez zeukan inork. 1934an, edo 1935an izango zen, hitzaldi batera joan nintzen, abertzale nintzenez gero, eta han, Txomin Agirrek egin zuen lana egin behar zela esan zuen hizlariak, eta gero niri Agirreren hiru liburukak bidali zizkidan. «Kresala», «Garroa» eta «Añamendiko Lorea». Horiek niri barruan egin zidatena itzela izan zen. Zein euskara ederra! Nire «Arranegi» horien senide lez hartu daiteke, horiek eraginda. Beranduago nirea Agirreren lanarekin gonbaratua izan da, eta Koldo Mitxelenak berak goraipatu egin du. Gauza piloa esan zuen, lar; nobela bera makala zela, indarbakoa, baina hizkera mailan ez duela Txomin Agirreren bildurrik eduki behar.

GALDERA: Zuk zeuk eman diozu beti garrantzia handia hizkuntzari, zein hizkuntza mota eta zelan erabili behar den arazoari. Puntu honek asko arduratzen zaituela ematen du.

ERANTZUNA: Nire amamak ez zekien erdararik, eskolarik ere ez. Euskalduna zen. Aita eta ama berdin. Guk erdara eskolan ikasi genuen, baina etxean, elizan, kalean... euskaldunak ginen. Hortik izan da euskaraz ondo idaztea, edo behintzat ahalegina egitea. Zeren batzuk ez dute ahalegina ere egiten. Erdaraz ere ez. Periodista zatarrak daude, idazkeran honelako gogorkeriak egiten dituztenak.

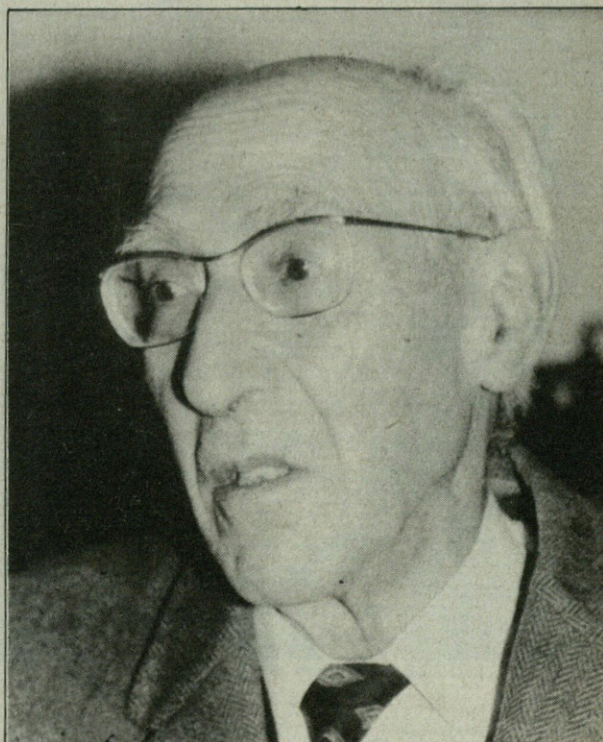
Ba daude onak direnak izan. Mitxelena, idazteko kontuan, bikaina da, Villasante ere bai. Imanol ere bikaina zen, batez ere sintaxi kontuan, sintaxi ederra zeukan. Gero beste batzu, euskararen aldetik, makalagoak dira. Hitzak heurak izanda, leku baten edo bestean imini, indar txikiagoa dauka, eta ez dira konturatzen. Gero eta gehiago erdarazkoa egiten da. Ni haserretu egiten naiz.

GALDERA: Zeu idazten hasi zineneko garaian, hizkuntza zela eta, bi arazo nagusi zeuden, garbizaletasuna alde batetik, eta

euskalkien erabilera bestetik. Zu zeu, beti, garbizaletasunetik alde egiten saiatu zinen, Etxaide, Irazusta eta Loidirekin batera. Bestalde, bigarren nobela («Araibar Zalduna»), gipuzkeraz idatzi zenuen, eta beste artikulua batzu lapurteraz. Zelan zen posible garai hartan oreka mantentzea?

ERANTZUNA: Bai, lapurtera klasikoan egiteko joera egon da inoiz, baina hori oso zaila da. Krutwig-ek bai segitu du hortik. Gurea erdiko bidetik jotzea izan zen. Orduan, zelanbait, batasunerako idazten dute, «herriya» eta honelakoak, baina gehienek ez. Bakoitzak bere bidetik jotzen zuen, EKINen bizkaieraz, eta ARGIAN gipuzkeraz. Egia da ere orduan gutxiago erabiltzen zela. Zenbat izango ginen denetara?, 200 edo 500 bat izango ginen barruan sartuta geundenak? Orain milaka daude, beste indar bat dator...

batua

Txomin Agirre

Mitxelena

“Ni orain nobelan gehiago nago poesian baino.

GALDERA: Eta gaurko egoera zelan ikusten duzu, alde batetik eta bestetik begiratuta?

ERANTZUNA: Ba gaurkoa ez dakit zelan ikusten dudan. Egin egin behar da, eta egin egiten da. Baina indarrez egiten dena behar-bada ez da ondo egiten. Hori da kontua. Gainera Bizkaian bizkaiera galtzen bada, euskara ere galduko da. Etxean modu batera, eskolan bestera, eta kalean erdaraz. Derrepentean sartu nahi izatea ez dakit ona den. Lana ondo egiteko, barrutik ateratzen den moduan imini behar da. Amurizak «Emea» bizkaieraz eginez gero, indar handiagoa edukiko zuen.

Lana ondo egin behar da, hitzaldi eta leku

publikoetan ere bai. Jendeak hain txarto egiten du!. Abadeak edo politikoak, esaterako, besteak baino txartoago egitea, herriari zaplata ematea da.

GALDERA: Urteak aurrera doaz, gauzak aldatu egiten dira, eta zeuk idazten segitzen duzu, etenik gabe.

ERANTZUNA: Bai, ahal denean bai, baina tarte handiak direla. Lehenengo liburua hogeita zortzi nuela atera nuen, eta gero hamar edo hamabost urtetan ez nuen ezer argitaratu. Nobela batetik bestera beti tarte handiak egon dira, nahiz eta 1962an bi batera argitaratu zidaten Zarauzkoek. Beranduago, gultzurrun bat kendu zidaten eta hiltzorian egon nintzen, buru hutsik. Tarte horietan, Bizkaiko Batzar Nagusietako aktak edo agiriak itzuli egin nituen, lan luzea eta mardula, liburu batetan argitaratuta dagoena. Hiru edo lau urte pasatu eta gero, lan hori laga eta gogotsu nengoenez, nobelatxo bat idaztea bururatu zitzaidan, gerra garaian oinarritutakoa, «Jaioko dira». Maitasun kontuan eta, makalagoa da, baina bestela ondo dagoela uste dut.

nobelak

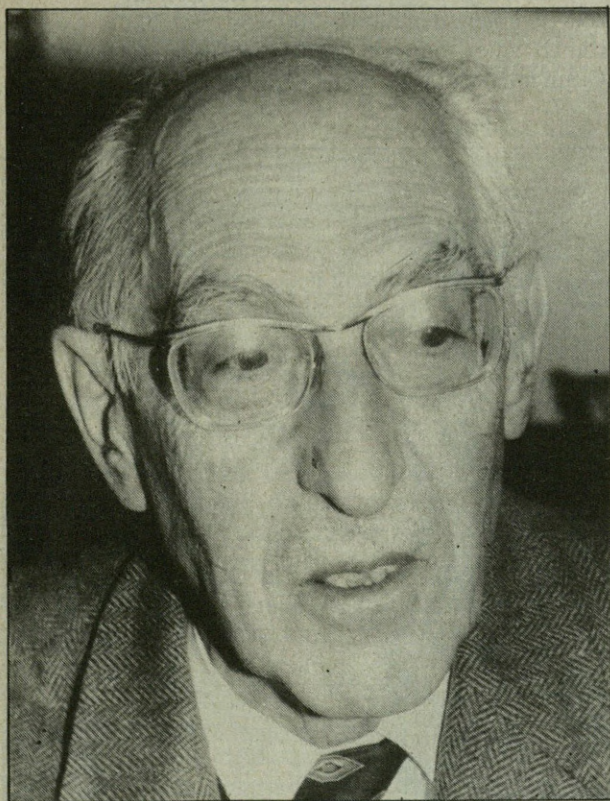
GALDERA: Zuk noizbait Agirreren eragina aitortu izan duzu zure nobelagintzan, baina tradizio eskasaz ere mintzatu zara. Euskal literaturan oraindik egiteko gauza asko falta dela, itzulpenak eta beste. Zer beste literaturara irakurtzen duzu gustora?

ERANTZUNA: Ba da egia azken urteetan liburu asko agertzen dela, gazteenak, baina horiek gutxiago irakurri izan ditut (tituluak aipatzen hasi denean, ia dena irakurrita daukala ikusi dugu). 1950 urteetan abenturaren kontaketa eta kontaketa abenturaz mintzatzen ginen, eta hori alde batera utzi omen dute. Hori da interesgarria. Baita ere kanpoko beste gauzak irakurtzea. Komeni da. Orain gutxi Clarin-en «La Regenta» irakurri dut, eta Umberto Eco-ren «El nombre de la rosa».

Ba daude beste batzu «obra abiarta» direnak; entzunda neukan nik «obra abiarta» rena, irakurri nuen, eta oso interesantea da. Forster-ek ere esaten zuen gauza bera.

Denboraz ikasi egiten da, eta zera ikusten da, egileak ez duela honetaz eta hartaz pentsatzen duena esan behar. Lehen horrela egiten zen, sermoi modura eritziak eman. Nire

kontakete

“*Lan onak egiteko txar asko egin behar da, baina egin, egin eta egin.*”

bigarren nobelan «Araibar zalduna», honela egin nuen. Apurtxu bat «berdea» zen, pikantea. Gizon bat emakume desberdinekin joaten zen, eta amaieran honelako sermoia imini nuen. Gero ikusi izan dut hobe dela gauzak esatea, eta irakurleak pentsa dezala nahi duena.

GALDERA: Jendeak poetatzat hartu izan zaitu beti, eta poema liburu bat ere ez duzu argitaraturik, eta aldiz, lau nobela, laster bost, daukazu kalean. Ez duzu inoiz pent-satu sakabanaturik daukazun poema guzti horiek liburu batetan argitaratzea?

ERANTZUNA: Ni orain nobelan gehiago nago poesian baino. Poemak hemen eta han argitaratu dira, eta sariren bat ere ba daukat eduki, Lizardi Saria esaterako, «Hilobi izen gabea» poemarekin. Baina poema horiek ez ditut argitaratuko, ez dute merezi; «naif» modukoak dira. Ez dut egingo Gabriel Ares-tik egin zuen hura: poema argitaratu eta imini «hau da saritua izan ez zen poema». Edo beste behin idatzi izan zuena: «Santi Onaindia, Nemesio Etxaniz eta Urkiaga. Horiek epigono dira. Gero ni etorri nintzen». Aresti nortasun handikoa zen, bai, baina hori ez zuen berak esan behar. Hori besteek esan behar dute. Gazterik hil zen. Ez dakigu ba. Jenio bizia zuen, eta erraz haserretzen zen, baina lan itzela egin zuen. Ez nekien nik hō-renbeste lan egin zuenik.

Mikel Zarate ere gazterik hil zen; eta guk esperantza handiak geneuzkan berarengan. Hura ere gero hobe izango zen.

GALDERA: Amaitzeko beste ezer esango zenuke?

ERANTZUNA: Manuel Lekuonak esaten ziguna: lan egizue gazteok, lan egin, eta idatzi idatzi, honela lan onak txarren artean agertuko dira. Lan onak egiteko txar asko egin behar da, baina egin, egin eta egin. Eta euskararen musikotasuna ez galdu.

Euskarak musika dauka, eta ez gaur egun telebista horretan entzun egiten dena, dena berdin berdin ahozkatuta. Horietariko asko ez dira natiboak. Bueno, denboraz egingo da, baina gauza asko galtzeko arriskua dago, eta pena da.

poemak

tele-bista

Laura MINTEGI

ELHUYAR

ZIENTZI-TEKNIKETAKO ALDIZKARIA HIRUHILABETEROKOA

Helbidea: Urbietta, 7-3.a
Posta Kutxa, 361
Telf. 42.99.45
20006-DONOSTIA

ELHUYAR

aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izena

Nombre

Bizilekua

Domicilio

Herria

Población

Bazkuna

Entidad

Bulegoa

Sucursal

Herria

Población

k/k Z^a

Nº cta./cte.

Harpide saria

Precio suscripción 1.750 pta.

Oihai ontziak, haizearen indarrez trebatzeko kirola

Gaztetxoenak ere marinel

Oihai ontzia, haizearen indarrez itsasoan arrastoa uzten doana da. Ez du indar artifizialik behar. Haizea eta ontziburu trebe bat baino ez. Aldi berean kirola dugu oihai ontziena. Gero eta eskura errazago bilakatzen ari den kirola. Erreportaia honetan gazteei begira aztertzen dira kirol hau egin ahal izateko behar diren minimoak. Ontzia bera, ontzi klaseak, tripulazioa, jantziak, haizeak... Kontseilu ugari aurkituko duzu itsasoan zeure arrastoa uzteko asmotan baldin bazabiltz.

kor eta lerdena behar da izan, agian bizitzako esperientziak bakarrik era-kutsiko digu itsasorako bidea. Baina arrantzara baino, nork ez du amets egin piraten garaiko karabela baten kapitain izatearekin?

«Aita, nik bikingoek bezalako itsas ontzi bat eduki nahi dut».

Eta makina bat gaztetxok ere bere irudimena martxan jarri izan du, Asterix eta Obelix-en borroketako bar-kuetan jaun eta jabe izan nahirik, edo Jules Verne-ren fantasiako munduan bizi nahirik.

Eskoletan ere irakatsi digute itsas-ontzi desberdinen historia: aintzi-nako tribuen enbor huts xume bat izatetik, egungo transatlantiko sofistika-tuetaraino. Hainbat galdera, hainbat historia... Eta nork pentsatuko zukeen, gaztetxoenak ere epe laburrean marinel izan zitezkeenik?

Ez natzaizue itsas ontzien historia-rik egitera etorri, horretarako bai bait dago makina bat pertsona trebeago-rik, ez eta arrantzari buruzko konturik kontatzera, horretarako bait daude arrantzaleak. Gaurkoan haizearen in-darrez mugitzen diren oihai ontziei buruzko ideia batzuk ematen saiatuko naiz.

Haizearen indarrez mugitzen dira haize errotak, haize orratzak, haizeak eramaten ditu batetik bestera landare eta zuhaitzen haizak, haize korronteei esker hega egiten dute hegazti eta he-gazkinek, eta Eolo indartsuaren biri-ketako haizeaz mugitzen dira oihai

«Aita, zergatik ez nauzu zurekin eramaten itsasora?» galdetzen dio aita arrantzaleari bere semeak. «Gaztetxoa

zara oraindik, seme, handitzen zare-nean joango zara».

Agian arrantzara joateko gazte biz-

ontziak ere; handiak batzuk, txikitxoak besteak, eta azken hauetan kokatuko naiz.

Oihal ontzia inongo indar artifizialik gabe mugitzen den ontzia da. Badira mila mota eta neurri, baina txikienetik hasita, lehen lau mota bakenetaz arituko naiz: optimist, beaurien, 4,20 eta 4,70 (azken bien izena neurrietatik datorkie).

Optimistean pertsona bakarra izaten da gidatzaile eta kapitain, eta beste hiruretan bikote bat beharrezkoa izango da.

Ontziaren zatiak

Funtsean, lau ontzi hauen zatiak berdinak dira, nahiz zenbat eta handiagoa izan, hainbat eta zati eta xehetasun izango dituen.

Eta hasteko, abestia jarraituz: «aurrean branka, atzean txopa eta erdi erdian masta bat zorrotza». Ontziak txapala da beste ontzi motekin gonbaratuz, eta forma borobildua hartzen du, erdian zorrotzagoa bihurtzen delarik.

Ontzigainak aurrekaldean eta aldeetan material arinez eginiko flotagarri batzuk izango ditu, flotagarritasuna gehitu dezaten eta iraulketa kasu batetan ontzia urpera ez dadin. 4,20 eta 4,70 motetako ontzietan, alboetan

esertzeko lekuguneak egongo dira eta kasu batzutan zeharkako eserleku bat ere. Ontziaren erdian aurtzaren kaxa eta aurtza bera aurkituko ditugu: egurrezko, plastikozko edo metalezko den xafila honen ontzia noragabea joan dadin galeraziko du, beti ere aurretantzago zuzenbide eta norabidea mantenduz. Eta ontzigainaren zati nagusienekin bukatzeko ezin lema ahaztu; lema eta jarraian daraman kainaberak gidatuko bait du ontzia ontziburuak nahi duen aldera.

Noski, aipaturiko zatiak garrantzitsu eta beharrezkoak badira ere, benetan ontzia mugituko duena oihala edo oihalak izango dira.

Optimistaren kasuan oihala bakarra da eta trapezio forma egokia du, behar bezala mugi dadin.

Beaurien izenekoaren kasuan bi izango dira dituen oihalak, bata nagusia, handiena eta fokea bestea.

4,20 eta 4,70.eko kasuetan 3. oihal bat ere izango dute aurrekoek gain: spinaker-a (ingeles izenez erabiltzen da), nahiz azken hau gabe ere nabigatzerik izan.

Oinarri oinarrian hauetxek dira oihaltzaren txikien zatirik nagusiak, baina ezin ahaztuko ditugu, beharrezko euskarri, soka-polea eta gainontzeko xehetasunak. Baina ez noa azalpen teknikoegi bat egitera.

Tripulazioa

Esan dudanez Optimistean ezik, beste hiruretan tripulazioa bi lagunek osatuko dute eta ontziburu eta proel izenez ezagutuko dira.

Ontziburuaren egitekoa, lemaz ontzia gidatzea eta oihal Nagusia behar bezala eramatea izango da. Proel-arena, orde, Fokea behar bezala eramatea eta ontzia orekatzea.

Ontzi orekatze hau behar beharrezkoa da, haizeak gogor jotzen duenean zurkaiztu ez dadin.

Jazkera

Urtearoen arabera desberdina izango bada ere, gauza berezi bakarria salbajakia izango da. Negu partean azpitik nahi hainbat arropa jantzita ere, euritako kapusai eta galtza iragazkaitzak gomendatzen dira, eta oinetarako katuska edo gomazko botak. Nahi izanez gero, bada oihal ontzigintzarako arropa berezirik baina ez da beharrezkoa.

Oinarritzko ezagupen hauen ondo-

ren, ontzian sartu eta itsas otsoen moduan olatuen gaindi abiatzea gelditzen da soilik. Halere-aurrez beste gauzatxo batzuk ikasi behar dira.

1.— Batetik, ontzitresnatzen, hau da, ontzia bere zati guztiak atondu eta uretara jaurtitzeko prestatzen.

2.— Bestetik, haizeak jotzen duen norabidearen arabera, ontzia nola gidatu eta mugitu ahal izango den jakiten.

Norabide ezberdinak

Aipatu, lehenik, haizeak brankatik jotzen duen norabidea dela, ontzia geldirik eta higitzeke mantenduko duen bakarra; norabide hau zerbait askatu bada lotzeko, edo ontziburu eta proelaren artean aldaketa egiteko, edota atsedean hartzeko soilik erabiltzen da; horretarako oihalak etenik utzi beharko dira.

Nabigaketa azkarrena, Luzerakoa izango da, hau da, haizea datorren aldetik 135-tako norabidean.

Nolabait ikusgarriena dena, berriz, «ceñida» edo Estua izenez ezagutzen dena da, haizearekiko 45-tako norabideaz.

Nabigaketa errazena eta seguruena bestetik. Zeharkakoa dugu, haizearekiko 90-tako norabidean.

Eta bukatzeko, haizeak txopatik jotzen duenean, itxuraz nabigaketa azkarrena izan behar duela dirudien baina benetan ez den honetan, oihalak

erabat irekirik mugitu ahal izango gara. Beraz, nabigaketa eta norabide desberdin guzti hauen artean hautatuz eta konbinatuz, norberak aurkitu beharko du berak aukeratu duen helbidera iristeko biderik azkarrena eta egokiena.

Haizeari buruz

Haizeak jotzen duen aldeari Haizalde deritzaio, eta haizearen aurkako aldeari Haizabehera.

Haizeak ontzian zein aldetatik jotzen duen ulertzeko, eskuineko aldeari Eskuinalde deituko zaio eta ezker aldeari, Ezkerralde.

Sekula itsas kirol edo itsas giroarekin harremanik izan ez duenarentzat gauza konplexua badirudi ere, esan beharra dago, interes pittin bat izanez gero, berehala ikasten dela eta edonor izan daitekela epe labur baten barruan oihaltze bat gidatu eta nabigatzeko gai.

Adina

Optimist ontzietan, 7-8 urterekin, gaztetxo bere ontzia gidatzeko gai izatera kapazitatua dagoela kontsideratzen da, eta ezin zalantzarik jarri, hainbat itsas-ertzetako uretan gaztetxo makina bat horretan gustora eta erraz ari denean.

Ontzietan ere 12-13 urtetakoek gaitasun osoa izango dute marinel on izateko.

Eta azkenik, 4,20 eta 4,70-ekoetan 15-16 urtetatik aurrera nabigatu ahal izango da.

Eta noski, adinak ez du mugarik, edonor izan daiteke gai honelako ontzixoren baten buru izateko.

Nora jo?

Azken urteetan eragin handia izan duen kirola denez, klub pribatueta ez ezik, Eusko Gobernuak Kirol sailak, Diputazioaren eskutik antolatzen dituen ikastaroetan eman daitezke lehen pausoak.

Gipuzkoan, Donostian eta Hondarribian egiten dira. Bizkaian kostako hainbat herrialdeetan eta Iparraldean ere, Baiona, Donibane, Miarritze eta Hendaian.

Beraz aukera zabala da eta azken aldiak nahiko merkea ere. Ekin eta izan zaitez zeu ere marinel!

Amaia ELOSEGI

GAZTE GINEN

Zabiltza kontuz, Rosa

Koldo IZAGIRRE

IRAKURRI dizut «El Pais» en abokatu horri gertatuari buruzkoa, zeure gainerontzeko guztiak bezain zorrotza, arantzauna, Rosa.

Abokatua bazihoan kalean barrena, non eta ikusten duen polizia bat indibiduo bati segika. Preso altza du sujetoa, esku-lotu du interfektoa, eta gaizkilea lurrean duela hor hasi zaio kolpeka. Abokatua poliziari jazartzen zaio, ausaz detenitu ororen eskubideak aipu. Poliziak abokatua zafratu. Kerella bat ondorioz.

Juzgatuak, ordea, ez du bidezko hartu polizia enkausatzea, eta aldiz, abokatuaren jarrera delitu ez ote den aztertzeari eman dio, kontuan harturik poliziak urratu bat jaso zuela abokatuaren boligrafoa medio.

Harritu egin zara. Okerrago, mindu egin zara. Eta artikulua borobil bat egin duzu armarik nobleenaz. Inuzentea zara, Rosa.

ZATOZ Nortea diozuen Hegoalde honetara, eta ikasiko duzu, arrazoizko salaketak tramitean ez hartzea eguneroko gauza dela, juez independenteak eta fiskal ausartegiak gaiez eta lekuz ere aldatzen direla zergatikorik gabe, aurrez-aurrekoak ezin eginak direla sarri, salatuak «zerbitzuan ari direlako une horretan» hain zuzen, lekukoak arbuia egiten direla frogarik gabe, eta frogak onartzen ez. Eta salaketak, Rosa, salatzailearen aurka bihur daitezkeela goizetik gau. Hegoalde honetan. En este Sur.

DIOZU abokatuak Carlos duela izena eta beharbada, nazioarteko terrorista ospetsu baten izen berbera izaki, susmagarria bihurtu dela. Eta ahortzi duzu, nolatan ordea, Aguirre duela abizena, eta Carlos ez baina haren abizena irakurrian sutuko zela errazago polizia eta aztoratuko jueza. Norteko sindromea.

Poliziari aurre egitea? Delitua. Detenitu bat ezin menderaturik eta atenzioa ekarri? Justiziari traba egitea. Eta Aguirre abizenarekin? Terrorista seguru. Baina ez zaizu bururatu. Hona etorri behar duzu. Hegoaldeko sindromera.

ROSA: Gaixoa zu inoiz nortasun agiria eskatzen badizute! Ez zenuen uste baina, zeurea baino abizen susmagarriagorik! Zure izena ez dute, zuk nahiago zenukeen bezala, Luxemburg harenarekin konfundituko ez, baina bai zure abizena, Montero, oso kausa susmagarriak defendatzen dituen beste abokatu batenarekin. Zabiltza kontuz, Rosa.

Edo bestela, zatoz hona, Hegoalde honetara, a este Sur, al otro Sur. Te trataremos como a una reina.

Futbolaren montaia harrigarria

Besteen ahuldadeak: harrokeria, diru gosea, chauvinismoa etab. esplotatzea izanen da gizona munduan dagoenez gero zenbaiten negozio bikaina, baina ez dut uste sekulan inor heldu denik futbolaren inguruan dagoen montaia lortzera. Aspaldiko kontua izanen da gobernariek zenbait joku erabiltzea gobernatuak tontotze asmoz, beste arazoaz ahazturik, baina gaur egun futbolarekin lortu dutenak, marka guztiak hautsi ditu. Esaidazue bestela ze espektakulo mota ikusteagatik ordainduko luken Donostian jendeak, eta ez bakarka batzu soilik, bi mila pezetatik gora? Baina montaiak, hain ona izanik horrela sinistu arazi bai digute aukian eserita, ala gradan zutik zutik gaudenok jokoan parte hartzen dugula. Irabazi edo galdu dugu, esango du edozein ikustatzaile erren ala tripa haundik partidua amaitu ondorenean. Zalantzan ez dugu jartzen probintziaren edo Euskadiren ohorea jokatzeko dutela zelaian ostikoka ari diren txuri urdin, ala txuri gorri ala gorri bakarrekoak. Maila batetatik bestera ekipoa jeistea, desgrazia nazionalaz jotzen da.

Galde iezaiozue bestela zenbait bilbotarri zer ote den okerragoa, «Euskalduna» ixtea ala Athletic bigarren mailara jeistea. Ia jo egin ninduten lagun batzuk, azken urte hauetan Real eta Athletic txapeldun geratu badira, «Madri»ko antolatzaileei komeni zitzaielako izanen dela esateagaitik.

Gauza bat da noski antzematea Real Madriden liga garaipenak programatuak zegoela konturatzea, baina ezin gauza bera irentsi hemengo talderen bat irabazle

geratuz gero. Esango al lidake norbaitek zenbat milioiren galera suposatzen dion Madrili Athletic ez kopa finalera heltzea? Hori, lehen aipatutako entretenimendu gaiaz aparte. Aitortu beharra dago, abertzaleok ere erabili dugula futbola komeni izan zaigunean, baina nik hemen garbi utzi nahi nukeena, zera da, ez dela txarra ala ona —beste zenbait gauzeekin bezala—, tresnaren erabilpen modua, itsu-itsu ibiltzea baizik, joko zein den nabari gabe. Daramagun borroka latzean ezin bait genezake horrelako hutsik jasan.

ATEARI

Nork eginak dira «TXT» komikiak?

Aurreko alean aldaketa nabariak ikusi nituen ARGIA astekari horretan, eta benetan asko poztu nindutela berrikuntzok (batik bat itxura aldetik asko irabazi du azken aldian), baina aitortu beharra daukat ideiarik onena «TXT» gehigarri berriarena izan duzue. Benetan ideia ona! Hemendik aurrera bertako komikiak aldizkariako parterik irakurriena izango delakoan nago. Ea horri eusteko aski dirurik lortzerik daukaguen!

Dena dela, hutsune nabarmen bat izan du lehenengo «TXT» horrek: ez da inondik ageri komikiak norenak diren, zeri buruzkoak... batere izenbururik gabe aterata bait dira. Nork itzuli dituen ere ez dakigu. Ea hutsune txiki baina inportante hori konpontzen duzuen eta segi aurrera.

J.M. ARRIETA

Oharra: «Irakurleak mintzo» sailean ahalik eta gutun gehien argitara ahal izateko, hogeitahogei lehenengo gutunak baino luzeagoak ez idaztea eskatzen dizuegu. Luzeagoak izanez gero idazkaritzak erabakiko luke laburtzea, lekuri egonez gero osorik argitaratzea ala, bestela balitz, ez argitaratzea.

Zer gertatzen da egunkariarekin?

Kaixo: beste hainbat gauzetakoa bezala, zeun aldizkari horretako irakurlea nauzue eta galdera labur bezain inportantea —nire ustez— egin nahi dizuet: Zer arraio gertatzen da euskarazko egunkariarekin? Eta barkatuko duzue ageribitate tonuarekin baina dagoeneko asuntorrek kirats dezente haundia baduela pentsatzen dut.

Duela pare bat urte hasi zen egunkaria gora eta behera mahai-inguruak antolatuz eta makina bat artikulu idatziz. Urtebete buru, euskal kulturaren gai garrantzitsuenazela zirudien, ez zegoela hori baino lehenasun haundia egitekorik. Oraingoan, berriz, dena isildu dela dirudi. Zer dago guzti horren atzean? Zergatik ez dira jasotzen lehenago ere horren alde jaso ziren ahotsak eta eritziak?

Zeuok ere, ARGIAkook, auzi horretan erdi erdian ibili zineten, eta asuntuan zer ikusirik eta zer esanik baduzuela pentsatzen dut. Mila esker argitaratzekotan.

TXANTREAKO EROA

ALDAI

Klaustro iskanbilatsua, Barberáren lehena.

Otsailaren 6an UPV-EHU-ko klaustroak Emilio Barberá jaunaren errektoretzarako izendapena ontzat eman zuen. Halere proposamenik izan zen Eusko Jaurlaritzatik heldutako errektore izendapena atzera botatzeko, unibertsital autonomiaren aldeko erreibindikazioa aldarrikatzu. Baina proposamena, nahiz eta boto bakar baten aldeagatik, ez zen onartua izan, gisa honetan Barberá jaunaren hautaketa gubernamentalari inplizitoki baiezkota ematen zitzaionlarik. Errektore berria lehendabiziko aldiz buru egon zen klaustroan, bere izendapenaren aurkako hitzezko eraso ugari izan zen, eta zer esanik ez «hau farsa bat da» esaka protestatzen zuen ikaslegoaren partetik.

J.M. Gorordok Gorordok dioenez, eta CIES merkatu eritzien ikerketetaz arduratzen den en-

ETBri buruzko datuak presak egindako inkestaren datutan oinarrituz,

jakinerazi zituen 1985eko azken hilabetetik ETB-k TVE-ko bigarren katearen ikus-entzulegoa gaintitu du lehendabiziko aldiz. Arrazoaien artean, egitarauaren planifikazioa eta hizkuntzaren higikortasuna jarri zituzten Gorordo, Iriondo, Lejarza eta Julian Pérez-ek: estraineak, kultur gaien kontzeptua folklore hutsetik areago zabaldu delako ei da; eta bigarrena, 400 ordu gehiago emititzen delako, eta horietako hizkuntzarekiko ikuspuntua ere irekiago (edo kastellanoago) bihurtu dutelaren kausaz. Bestalde ere, Gorordok zera iragarri zuen, RTVE-rekin akordio bat burutzekotan zirela elkarren arteko kolaborazioa segurtu dezan!

Euskadiko Orkestra Baionan emango dio hasiera Euskadiko Orkestra Sinfonikoak, Jesus Guridi euskal konposatzaileari egingo zaion kontzertu-omenaldi zikloari. Baionan eta jira berrian otsailaren 25ean hasiko bada, geroa Gasteiz, Donostia eta Bilbon emango zaio jarraipena segidako hiru egunotan, aurten ospatzen den Guridi musikoaren jaiotzaren urtehurrenean. Kontzertu hauek Manuel Galdur-ek zuzenduko ditu eta ehun urte betetzen dituen beste elkarte baten laguntzarekin egingo du: Bilboko Koral Elkartearekin, alegia.

Loiolako Pasatu berria den asteartean, Loiolako Herri Irratiak 25 urte egingo du airera

Herri Irratiak irten zenetik. 1961eko otsailean hasitako irrati honek, bere his-

25 urte bete torian zehar ixteko makina bat mehatxu jasan izan zituen arren, eta hain zuzen 1965. urtean mututu behar izan, halere Gipuzkoako bost mila bat familien laguntza zela medio frekuentzia modulatura itzultzea lortu zuen indartsu. Hain indartsu, ezen 1971ean Gotzaiak Loiolako zuzendariari eman bait zion Donostiako Herri Irratiaren kargua ere. Ordudanik bi irratiek elkar-lanean ekin diote gaur arte, nahiz eta Batallón Vasco Español zelakoaren bezalako atentatuak ere nozitu zituen, beti ere herri fededunaren laguntza mantenduz oinarritik.

Euskara Unibertsitateko Euskal Taldeen Koordinakundeak kexu gogorak bota zituen

bazterturik omen joan den astean, Euskal Herriko Unibertsitatean

Unibertsitatean euskarak jasaten duen bazterketagatik. Egoera hau nolabait gaintzeko asmoz, hainbat ekintza burutu dira dagoeneko, horien artean 1.500 istantzien aurkezpena Fakultate eta irakaskuntza Zentrutan. Geroztik ordea, ez dute zentzuren bat izan ezik Unibertsital agintarien erantzunik jaso, eta istantziak ezerezean gera ez daitezkeen epeak ipinitzeko erabakia hartu da: agiri eta iragarki ofizialak gutxienez elebidun bihurtu daitezkeen, datorren ikasturtea euskal irakasleren faltagatik atzera ez dadin, eta Unibertsitatea euskalduntzeko funtsezko plangintza orokorra moldatzeko.

EKKO Datorren 17an, Euskal Kulturaren Kontseilu Orokorra biltzekoa da, sortu berria

martxan denetik aurrenengo aldiz. Kultur arloan Euskal Gobernuari kontseilu eta laguntza

aurki emateko organu den EKKO, segidako ordezkariak osatuko omen da: Manuel Legarreta, Xabier Lete, Armando Llanos, Pello Salaburu, Jose Manuel Lopez de Juan Abad eta Edorta Kortadi. Aurrenengo batzar honetako gai-ordenak Kontseilaritzaren eraketa, departamenduak eramango duen kultur politika eta bertako langintza planez ihardungo du, bere eremua artea, musika, antzerkia, zinea, eta orohar kultur zabalkundera mugatuko delarik.

Xabi Otero argazkilaria eta «Bernatenea» bere azken liburua

«Kolore kolpeak ematea gustatzen zait, ez dena suabizatzea»

Xabi Otero ezaguna da grafismoaren munduan. Batik bat egindako kartelek eta argazki-liburuek ezagutarai digute bere izena. Eritzi interesgarriak eman zezakeela susmatu eta harengana jo genuen.

Iruñean bizi da (Iturrama auzoan) eta bere etxean alaitsu jaso gintuen. Bertan aritzen da argazkiak eta kartelak egiten etengabe. Grafismoaren munduan sarturik, aipagarriak dira «Oihan bat, murgildurik», «Anastasio Otxoa, Ikazkina», «Bernatenea» eta «La laguna de Pitillas» liburuak, berriki egin dituen kartelen artean nabarmenena «Bardeetako Eguna»ri buruzkoa aipa genezakeela. Bere jatorriaz galdegin genion lehenik.

XABI OTERO.— Hemen sortua naiz, nahiz eta kanpoan, eta bereziki Madrilén, bizi izandu 1975. urtea bitartean. Hemengo jende bat ezagutu nuen orduan eta etorri egin nintzen. Punto y Hora hasi nintzen lanean, gero Egin-en, kartelak egiten, eta Madrilgoekin kontaktua galdu gabe hango aldizkarietan ere parte hartuaz. Argazki eta kartel kontutan batez ere.

A.— Horrezaz aparte zine-man ere hartu duzu parte kortoren bat egiten...

X.O.— «Carboneros de Navarra» egin genuen Montxo Armendariz, Larraquert eta Txomin Artolaren artean. Aspertu egin nintzen. Ohituta nago bakarrik lan egitera. Oso klasikoa bezala iruditzen zitzaidan. Bainazkenean Montxoren kontu-

zen. Berea zen. Zerbait egitekon neronek egingo nuke. Nire kasa.

A.— 1983.ean «Oihan bat, murgildurik» liburua aterazenuen...

X.O.— Urte askotan barrera ateratako argazkiak pilatu egin nituen, aukeratu eta atera. Erakutsi ahal izateko ia modu bakarra nuen.

A.— Ondoren «Anastasio Otxoa, Ikazkina»...

X.O.— Asmo baten hasiera izan zen. Galtzen ari den hainbat ofizioren argazkiz osatutako liburuak ateratzea pentsatu genuen. Ikazkinak, haizkoragileak, usategiak... Materiala prest daukat beste bi liburu ateratzeko. Norbaitek lagunduko banindu... Neri gehiago kostatzen zait liburuak ateratzeko dirua bilatzea behar dudana materiala osatzea baino.

A.— Beste lanen bat baduzu dirua ateratzeko?

X.O.— Ez, ez, honetara dedikatzen naiz. Argazkiak, kartelak, diseñoa, anagramak, liburuak maketatu... Aurrera tira ahal izateko ateratzen dugu ta!

A.— Kuriosoa da. Madrildik etorri, Iruñean bizi, eta zure argazkitan galtzeaz dagoen mundu bat ikusten da. Nekazal giroa, baina aintzinakoa, nahiz eta gaur ateratako argazkia izan.

X.O.— Bai, ez dakit, igual da horretaz ez dela gehiegi egiten eta hori egin beharra dagoela ikusten dudala. Ma-

drilgoak behintzat ez nau batere erakartzen. Hemen jende asko egoten da Madrilgo mobidari begira. Hura arina da ordea, pasa egingo da.

A.— Hemen ez da oso normalea argazki-liburuak ateratzea, ezta?

X.O.— Igual da ez dagoela batere argi gero salduko denik. Beldurragatik agian. Diruaren liada handi xamarra da. Saltzen ez bada...

A.— Horrezaz gain kartelak ere egiten dituzu.

X.O.— Asko gustatzen zait kartelak egitea. Grafismoaren mundu guztia gustatzen zait. Lehen oleoak egiten nituen. Kartelak ordea askoz ere gehiago gustatzen zaizkit. Egiten dituzu eta komunikazioa ziurtatua dago jendearekin. Kalean ikusten dituzu jarrita. Ez da koadro bat bezala, erosten dizute eta ez duzu berriro ikusten. Kartela ordea hor dago paretean jarrita. Polita da hor ikustea.

A.— Iruñeako mobidaz behin baino gehiagotan entzuten da. Ba al da zerbait?

X.O.— Pub eta moda kontutan dabilen jende horren mobida? Beste mobidarik? Mobida baldin bada gauza txiki asko dira elkarrekin. Gaur egun promozionatzen diren mobidak sekula ipurdia busti ez duen jendearenak dira, orain gobernuaren inguruan dabilen jendearen mobidak. Hemen egon zen mobida bat Iruñean moda sortu eta diseñatzen zela zabaldu

nahi zuena. Iruñea Donostiararen mailan jarri nahi zuena nolabait. Baina kristoren aldia dago. Hau herri kaxkar bat da. Donostian normalagoa da. Ohitura handiagoa dago.

A.— Zure argazkitan atentzioa deitzen duen gauzetako bat kolorearena da. Oso indar handiko koloreak dira. Naturari begira normalean begiak ikusten ez dituen koloreak. Nola egiten duzu hori?

X.O.— Ba ikusita bezalakoak dira. Kolore errealak dira, benetazkoak, nik ikusi ditudanak. Kolore saturatuaren obseso bat naiz ni. Ez dago trukorik. Zenbaitetan muntaiak dira. «Oihan bat, murgildurik» liburuan esaterako muntaia asko zegoen. Argazkietan zegoena baino gehiago sugeritu nahi nuen bi edo fundituz.

A.— Laboratorio lan gehiago...

X.O.— Ez. Ez dago misteriorik. Bi argazki hartu eta gero hortik atera fotolitoak biak elkartuta. Lagunek eta galdetzen didate, ea ze filtro edo zer erabili dudana... Ez dago ezer.

A.— Batzutan ordea badi-rudi horrelako koloreak eta ez ditugula argazkietan baino ikusten. Trukoren bat dagoela...

X.O.— Truko bakarra zeu zara.

A.— Eta argia...

X.O.— Bai, argia oso garrantzitsua da.

A.— Zuri-beltzean ez dituzu egiten?

X.O.— Zuri-beltzak ez nau batere erakartzen. Beste gauza bat da koloretan atera eta koloreak zuri-beltzak izatea. Baina zuri-beltza limitazio bezala... ez dut atsegin.

A.— Dena dela, horietako argazki bat ateratzeko, ordu asko pasatzen dituzu, karrete asko botatzen... nola da prozesua?

X.O.— Askok aldatzen da. Pitillas-eko argazki horietan esaterako, han bertan bizitzeko ez zaizu ezer kostatzen. Hemendik ordea joan beharra daukazu. Hogeita hamar aldiz joan nintzen liburu horretan agertzen direnak jasotzeko. Joan karrete tira...

Bernatenea

"Bernatenea", azken aldian argitaratu duen liburu berria.

batzutan asko aprobeztatzen dituzu, bestetan gutxi. Materiala jaso eta gero aukeratzeko duzu.

A.— Zenbaterainoko eragina dauka kasualidadeak?

X.O.— Kasualidadeak uste dut markatzen duela azken finean. Azal horretako argazkia ezinezkoa litzateke seguruen berriz ateratzea, nahiz eta mila bider joan berrirori toki horretara.

A.— Argazki-kazetaritzak ez zaitu sekula tentatu?

X.O.— Lehen gustatuko litzaidake. Etxetik aldegin nahi nuenean. Baina horixe zen. Etxetik joateko gogoia. Ipar-Irlandara, Ekialde-Erdi-... ra...

A.— Eta joan al zara?

X.O.— Ez. Erreportaia modura pare bat egin ditut. Bata Saharan eta bestea Canadianan. XVI. mendean han hondoratu zen Pasaiaiko itasuntzi bat zela eta.

A.— Nola dago hemen argazkilaritzaren kontua?

X.O.— Afizio handia dago. Elkarre bat ere badago Iruñean. Ni ez naiz elkarrekoa. Iaz Zarautzko eta Elgoibarko eta beste zenbait argazkilarirekin izan nituen harremanak. Hori bai, nik ez dakit zenbateraino dedikatzen diren argazkilaritzara.

A.— Hemengo argazkitan, diruetxeen kalendarioen eraginez agian, askotan aipatzen da «euskal-argia» zerbait berezi bezala...

X.O.— Nik ere entzuna nuen zerbait horretaz. Bruma hori, pinporta horiek... Hori da argazkia nola egiten den. Enpalagatu egiten nau horrek. Neri gehiago gustatzen zait kolore kolpeak ematea dena sube suabe agertzea baino. Bakoitzaren estiloa da hori.

A.— Madrilgo mobidan argazkilaritzak ere izan du bere garrantzia. Ouka Lele-ren argazki arraro horiek... Hemen ikusten al da horrelakorik?

X.O.— Ez, nik behintzat ez dut ikusi. Nik neronek ere baditut horrelako gauzak, «arraroak»... Baina ezin dituzu argitaratu, ezinezkoa da. Editorialetara baldin banoa argazki horiekin, orain lan egiten dudana editorialek ere ezetz esango didate. Autsartegiak direla esango dute. Dokumentoa nahiago dute.

A.— Argitaratzearen posibilitateen aldetik izango da orduan ez diréla ikusten...

X.O.— Bai, Madrilen posibilitate gehiago dituzu, bitarteko gehiago daukazu, erosle posibleak...

A.— Kanpoko eragina nolakoa da argazkilaritzan? New York izango da nagusi...

X.O.— Bai, zeren eta Parisetik datorrena ere New York-ekoaren eraginaren pean dator. Garbi dago guztion eragina hangoa dela. Bitartekoek ere askotan ezartzen dizute hangokoen eragina.

Peru UNZUETA

Saran saio bikainak goiz eta arratsalde

Goizean Egaña nagusi eta arratsaldean Mendizabal

Hilaren 9an, final laurdenetako bigarren saioa jokatu zen Saran. Goizetik Egaña nabarmendu zen, eta arratsaldean Mendizabal, Zaldubik bere kronikan kontatzen digun bezala.

Goizez zortziko nagusian Euskitze eta Alkatek egin zuten lehen saioa Euskitze zen urtean hilabete oporrak zi-

tuena eta Alkat urtean hila-bete bakarrik lana egiten zuena.

Bigarren bikotean Arriola zoologiko batetan eskale zebilena zen, eta Xanpun ximinoari kakahueteak ematen ari zena.

Ondoren Zeberio la mendira joan eta leizera erori zena zen, eta Telleria laguna zulo-tik atera ezin duena.

Azkenik Narbaiza ikaslea zen eta Egaña berandu heidu den irakaslea.

Zortziko txikian Euskitze eta Egaña biak emakumeak ziren, senarrak ihes egin ziona Egaña eta Euskitze ezkontzeko aukerarik izan ez zuena.

Alkat baserriko nagusia zen eta Narbaiza morroia. Honek horma bat botatzen ari dela poltsa urrea aurkitzen du, baina nagusiak ikusi egin du.

Arriola itzai jarri zuten gurdia eta guzti, baina bidean doazela behiak kaka egin eta txirrindan zihoan Telleria erori.

Azkenik Xanpun sendagilea zen eta Zeberio la mekanikoa, kotxea konpondu ondoren mekanikoak pasa dion faktura ikustean aurpegi txarra jarri zion.

Puntako saioan lehenik Euskitze eta Zeberio lak bien artaideak nahasi egin ziren eta bereisi beharrean aurkitu ziren.

Alkat eta Telleria biak anaiak ziren eta larrandan ibili ondoren etxeko gitarra ahaztu zaiela konturatzen dira.

Arriola eta Narbaiza chun laguntzat bazkia prestatzen jarri zituzten.

Xanpun eta Egaña iragar-ki bat ikusi zuten torero bat behar zela ziona.

Bakarka Euskitzek, ezagutzen ez zituen gurasoei abestu zien.

Alkatek neska bat maite zuen, baina neskak ez zekien maitasun horren berri.

Arriolak berriz iparraidean ere badago ikastola zuen gaia.

Xanpunek gai honi bota zizkion: goizaldera atea jo ditzute, atea ireki artea abestu behar zuen.

Zeberio la itsasora joan behar zuena zen sei hilabetetarako eta familiari azken agurra egiten jarri zuten.

Telleria hil kutxaren barruan aurkitzen zena zen, eta lurrez estaltzeko lurra botatzen ari zirela esnatu zen.

Narbaizak herritik alde egin beharrean aurkitu zen bat bertsoak entzuten bere

aurrean zegoenari bota zizkion.

Eta azkenik Egaña Euskal Herrian bizi arren euskara ikasteko obligaziorik ez dutela esaten duen erdaiidunari bota zizkion.

Saio honetan puntuazio handiena Egaña jaso zuen 771,5, Telleriak 761, Euskitzek 753, Narbaizak 734,5, Xanpunek 724, Antton Arriolak 681, Zeberio lak 680 eta Alkatek 661.

Arratsaldetik

Arratsaldean lehen bikotea Josu Arriolak eta Mendizabalek osatzen zuten. Biak itsasoan aurkitzen ziren Arriola mareatuta eta Mendizabal geiditu gabe lanean.

Ajuria Europako elkartean lana aurkitu zuena zen eta Larrañaga lanik gabe geiditu den kontrabandista.

Laka soldata guztia gastatzen zuena zen eta Goiburu dena aurreratzen zuena.

Otamendi bere herriko festetarako euskal kirolak ekarri nahi zituela zen eta Xalbador egunez io eta gaur rock taldea ekarri nahi zuena.

Ondoren lehen puntua eman eta bertso bana osatu zuten eta azken puntua emarik bertsoa moidatu.

Ondoren zortziko txikia egin zuten saioa. Lehenik Xalbador semearen paperean eta Arriola aitarenean biak erreserbatu batetan aurkitzen dira neska banarekin.

Hurrena Mendizabal sendagilearengana joan zen flakatzeko asmoz, baina gizendu egin zen. Otamendi zen sendagilea.

Goiburu txoferra zen, baina kotxea bidean geiditu zitzaion. Ajuria bere kotxearen paperean jarri zuten.

Larrañaga Donostiako kontxan barandilan begiratzen ari zena zen, eta Laka kaka egin zion usoa.

Kartzelako lanean lehenik oinak emanda bertsoa osatu behar zuten: Bidasoa, osoa, itsasoa eta basoa. Gaia berriz doinu eta neurri librean botatzeko: Bizi osoa bere herriaren askatasunaren alde borrokan ibili arren askatasunik lortu ez duen batek hilaurrean kantatu behar zituen.

ZALDUBI

Donostian, Pasaian eta Hondarribian
burutu berri dira lehen lanak

«Petit Casino» laburmetraia, errodatzen ari

**Donostiako
zinemak,
Pasaiaiko portua
eta
Hondarribiako
aireportua dira
filme labur berri
honen
eszenarioak.
Bertan ari dira
«Petit Casino»
filmatzen.**

Kalean ihau-
terri giroa da
nagusí. Leku batzuetan jaia
egin nahi denean, beste bat-

zuetan lanean ari izaten dira. Honela gertatu zen Juan Luis Mendiaraekin izan ginenean. Bera talde zabalago baten burua da, taldearen izena "Lakamila Zine Produktzioak". Ofizina "Txalupa"koekin daukate. Bi mahai, aulkiak, paper asko eta telefonoa. Lakamila kasik telefono hutsa da, erabiltzen dutenagatik diogu. Elkarriketa hau egin genuenean, bi egun falta ziren errodatari hasiera emateko. Otsailaren 10ean ziren hastekoak Astoria antzokiko komunetan.

ARGIA.— Lehenengoz kontaguk, zein bide ibili duan labur hau egin arte?

J.L.M. — Istoriaoa azken finean irudiarena duk, horrekin zerikusia duena. Hasi gogoetatik, gustatzea-gatik, gero bideratzea edo, lehen kontaktoak oso mugatuak izan hituen.

A.— Esaterako, zein pelikula ikusi huen lehena?

J.L.M. — Aurreneko pelikula «Ben-Hur» izan huen, gero «El Tercer Hombre» Urretxuko zineman, aitak eramanda. Hor gusto bat hasten duk irudiarekin nola-bait, gauzatuz joango dena. Gaur egun Zinema Industrian egiten dudan lehen gauza duk, super-8ak eta fotografiak tartean.

A.— Inon ikasi al duk?

J.L.M. — Bai. Bartzelonan. Joan eta han topatu nian dena oso teknika zela. Eta hemen mobidak, Franco hil ondoren, ikaragarriak zeuden orduan. Hara joan nintzenezan katalanek historia honi begira zeuden. Han berriz dena oso teknika

huen, hain diru gutxikoa, hotza, beno, ikasketa mailan erreferentzia bat izan huen, bai, ba... ikasi nian fisika pisika bat, eta horrelakoak.

A.— Gero hona etorri hintzen.

J.L.M. — Ezin izan nuen zinematik egin, edo ez nuen kontaktatu. Gogoan dut Euskal Zinemagileen Elkartea orduantxe sortu zutela. Etorri eta urte batzutura, baina artean ere Oteiza zegoela uste diat. Hasierak ziren eta nik ez neukan hor sartzerik. Igual bai, ez? Ez dakit. Orduan, ba, fotografiak egin nituen. Eta hemen teatroarena azaltzen duk. Aktorearen istorioa banian, bainan kamara atzetik. Eta halako batetan nirekin bizi zenak Antzertin apuntatu ninduen. Eta han sartu nintzen. Batez ere aktore bat zer den jakiteko. Kamara atzetik erreza duk esatea: sartu eta jezarri. Gero hori egiteak zenbat kostatu izan duen, hori duk, orain barrutik ikusita beste zera bat ematen zidak kamara atzean jartzera-koan.

A.— Aipatutako zine Industria horren barruan funtzionatzeak ze neurritan mugatu hau?

J.L.M. — Ez, ni ez nau mugatu. Nik ez nekien zer zen zine egitea, 35ean egitea behintzat, zer zen.

A.— Zelan gertatu zen gidoi aukeraketa? Bazegoen istorio gehiago?

J.L.M. — Kasualidadeagatik. Kasu honetan ideia ona huen. Baneuzkan gidoi gehiago, baina beste gidoiak aurrera ateratzeko ez diat

izan honekin izan ditudan laguntzak, edo kasualidadeak sortu diren bezala sortu dire-lako.

A.— Zer esan nahi duk kasualidadeak esaten duanean?

J.L.M. — Destinoa. Bizitzak. Beste gidoiak egiteko ez dut nik orain dudan sarrera diru kopurua. Ez nuen infraegitura hainbeste ezagutzen. Nire inguruan ez zegoen jenderik orain adina zinearekin edo teatroarekin zerikusia duena. Askoz urrunago nengoan. Euskarazko klaseak etxekoandreei ematen eta EGArako, lehen D titulua zena. Zinegileak zine sarretan eta horrela ikusten nituen.

A.— Cine Vasco delakoak infraegitura errazten al zio lehen laburra egin nahi duenari?

J.L.M. — Beno, dinamika bat sortzen ari duk, eta dinamika horretan sartuz gero aukera gehiago daude, edo nik dauzkaten lehen baino gehiago, azken finean ez dakit zergatik. Neurri batetan dinamika batzutan mugitzen duk asuntua, eta ez dakit zenbat labur egingo diren aurtan, baina nirea bezala beste hogeit bat bazeuden.

A.— Nola ikusten duk prentsa bidez batez ere azaltzen dena Euskal Zinema dela eta ez dela.

J.L.M. — Ba «Nuevo Cine Vasco» ikusten diat. Uste diat bi gauza berezi behar direla: hizkera bat eta produkzio bat. Eta bi horien arteko konbinaketan zego gakoa. Zein den konbinaketa? Ez dakit.

A.— Produktzioa aipatu duala, zenbateko presupos-tua duzue?

J.L.M. — Ez dakit, egia esan. Bakarrik esango diat gobernutik 700.000 hartu behar dugula, eta jadanik gastatu dizkiagu.

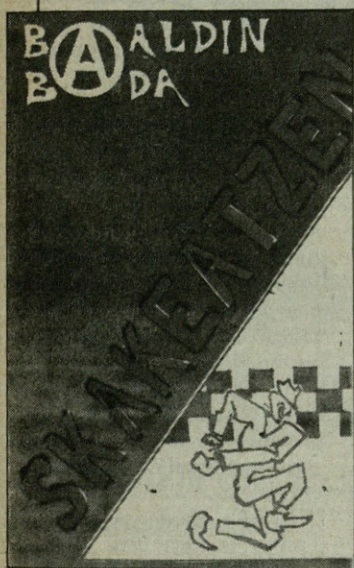
A.— Bukatzeko: Ze jendek osatzen du ekipoa?

J.L.M. — Kamara Kalo duk, Agirresaroberen laguntzaile izandakoa. Mariasun eta Sandra produkzioaz arduratzen dituk, eta jende gehiago. Hogeitamar lagunetik gora parte hartuko du, esperientziadunak eta gabeak nahastan direla.

Julen MARKINA

Nafarroan eta Gipuzkoan dira ezagunak batik bat

"Baldin Bada" Irungo istoriak peñari garbi azaldu nahi zaizkionean

*Beste asko bezala
plazara agertu
ziren beren
puzkarrak
erakutsi nahian,
jendeari kaña,
baina ongi egina
eta euskaraz, hori
garbi. Aurki
ezagunagoa
izango dugu
taldea.*

Zaile dago gaur egun edozein mobidatan hastea, are gehiago euskarak atek zeharo ixten dituenen, baina Irungo talde honek bide hori hartu du. Nafarroan oso ezagunak dira, Donostia, Maule, Gasteiz, Garazi, Baiona nahiz Bizkaian ez dira ezagunak. Irungo beren lokal zarpailan elkartu ginen. Seguru asko entzun duzue «Bizi nahi dut ahal baldin bada» edota «Xoxo beltz bat banuen» dioen hori.

ARGIA.— Argituko Baldin Bada zer den eta zergatik?

Baldin Bada.— Baldin Bada istoria bat da, gure roila ez da hau gitarra da, beste hau baxua e.a. Baldin Bada asko dira. Norbait istoria bat bururatzeko zaio, letra bat egiten da, hona geroz, musika bat egiten dugu eta gero kalean jo egiten duzu istoria hori. Baten bat igo egiten da tauladira, dantza egiten du, besteak oihu egiten du e.a. Burruka era bat da nahi baduzu, lehen harriak tiratzea zen agian, orain ez-nariora igotzen zara edozein putasemerekin sartzen zara eta dantzatzeko.

A.— Zenbat baska zarete Baldin Bada?

B.B.— Batzutan hogeiera ere iristen gara, kotxerik baldin badago edo denek sartzen uzten baldin badietete tira! Egia esan asko gara.

A.— Eta zer egin duzue?

B.B.— Barre aunitz. Hau duela urtebete sortu zen, iaz-

ko urtarrilean. Bitarte horretan 27 edo 28 kantu egin dugu, ez da makala.

A.— Kantu motzak ezta?

B.B.— Ez pentsa, maketa zaharrean adibidez kantu luzeak genituen, sarrera eta guzti. Dena den kantu motz eta zuzen asko dugu, oldarrezkoak, zuzenean jotzen dugunak bereziki. Askotan, letra gutxirekin gauzak zuzenago sartzen dira, ejertzitoea zabarra dela esateko aski da hori. Oso kantu zuzenak ditugu, gainera denak arras ezberdinak dira beren artean, ez ditugu bi kantu antzeko, lau toke eta letra pixka batekin aski da zerbait ongi egiteko. Baditugu ere gehixeago landutako kantuak, «Ahal baldin bada» kantua esate batera landuago dago, denetarik dugu.

A.— Teknika eta, ari al zarete ikasten?

B.B.— Bai, bai. Denak ikasten ari gara, Txomin Artolaren gitarrajolearekin, beste bat Donostiako Jazz aulako horretan...

A.— Badago perspektibarik beraz.

B.B.— Bai, jakina, garbi dago gainera lau akorderekin oso gauza majoak egin daitezkeela, eta ikastea beharrezkoa dela. Talde bezala kaña sartzea garbi daukagu, kaña sartzen duzu eta jendeak deputamadre pasatzen du, kurrotik emanaldia entzuterako datorrenari kaña eskeini behar zaio, barruko malaostia guztia kanporatu behar du, oihu egin, mogitu e.a. Mugierazten duzu rollo eska bate-

kin, edo kaña asko askorekin, akorde azkarrekin e.a. Dantza egin, nekatu, zerbeza edan eta abar.

A.— Maketak eta?

B.B.— Maketak beti landuagoak atera ohi dira, xubeago doa dena, zuzenean gehiago mugitzen zara, peña aurrean duzu eta horrek bere eragina du zuregan. Guk bi maketa atera ditugu, aurrea landuagoa zegoen, bigarrena zuzenagoa eta mugituagoa atera zaigu, jendeak kantu gehiago eskatzen zigun eta bigarren maketa honekin erantzun diogu, kalitateari hainbeste begiratu gabe. Maketak asko saldu dira, dena den maketekin diru asko galtzen duzu, zeharo defizitarioak dira, ezagunagoa izatea lortzen duzu, baina maketekin diru asko galtzen duzu.

A.— Ez al duzue hobeto grabatutako maketa serioagorik egiteko asmorik?

B.B.— Baina ez al zarete enteratu Gipuzkoako Diputazioaren roloaz?

A.— Ez, ez dakigu deus.

B.B.— Isteria bat da, Gipuzkoako Diputazioak majo itxurak egiteko eta, Gipuzkoako taldeen proiektu diskografiko batzuren %60 subentzionatuko zuela esan zuen, baziren baldintza batzuek bete beharrekoak, hoge emanaldi edukitzea, ez dakit zenbat paper euskaraz betetzea ielkopen, kurrikuluna eta beste gauza pila. Subentzioa euskaraz jotzen zuten talde gipuzkoarrentzat zen. Guk egin genuen proiektua, bost folio be-

te genituen euskaraz guay guay. Emanaldiak behar ziren, eta guk 27 bat genituen pentsa, hori asko da. Ez da ofiziala baina enteratu gara ez gaituztela subentzionatu. «Okey corral» eta «Sal de bolo» aukeratu dituzte, letrekin bat ere kañarik ematen ez duen jendea, agian normala da guri ez ematea, letretan beren kontra sartzen gara ta, baina proiektuaren aurrean nahi-taez subentzionatu behar gintuzten, ezetz esan dute eta kitto, kurrikuluna ikusita deskarau beste bi talde horiei eman aurretik guri eman behar zigutela, baina ez die gogoak gu subentzionatzea eman, eta hala da. Kontua da Xabier Leterekin sartzen ari zarela eta jakina berari goikoa datorkionean berak amore eman behar, ez dira deus kor-tatu.

A.— Eta horretaz gain?

B.B.— Grabatze mailan, orain halaxe gaude, baina oso garbi dago uda aurretik borobilen bat kalean dugula, era batera edo bestera.

A.— Eta Irungo udalak zer?

B.B.— (deskopono nagusia) Irungo udalak egin zuen hala-ko rollo bat bertako taldeak bultzatzeko. Bilerak e.a. Barreak ere ugari. Han ginen denak, Vomito, Regimen e.a. Atera zituzten iragarki izugarri orterak eta guzti, baina azkenean ezer ez, 20.000 pta basterik ez ziguten eman. Itoiz ere egon zen tartean, baina hark ez zituen 20.000 pta eraman, promozionatzeko omen zen, gezur horietaz baliatzen dira, gero zuk istoria montatzen diezunean txapuz horren aitzakiarekin dena zuritzeko. Pentsa ze promozioa Itoiz tartean egonda.

A.— Lokalak?

B.B.— Irungo udalak agian ezin digu dirurik eman, baina lokal bat bai. Lokal bat bage-nu pentsa, ez genioke inori molestaturiko, ez genuke ordu-arazorik edukiko, talde askok jo lezakete bertan, baina berdin die guzti honek. «Zinez aluzinantea da ikustea zer nolako lokala duten, ez dira bertan hamabost lagun kabitzen». Irungo udalean gazte-riaren batzordean dagoenak ez du asmo txarrez egiten, baina ez da jaiaz enteratu ere egiten, behin kalean ikusi nin-

duen, kristoren mozkorra ze-raman, eta esan zidan alka-tearekin hitz egingo zuela baina lehen bezala gaude.

A.— Nolatan aditzen dira hainbeste Iruñean zuen maketak eta Donostian ez?

B.B.— Kolega asko dugu Nafarroa inguru horretan, han emanaldi gehiago eman dugu, eta gainera Irungo jendeak nahiko pasatzen dugu Donostiaz. Donostian ez dira bat ere mugitu maketak eros-teko, Iruñekoak aldiz bai. 150 maketa atera genituen baina astebete iraun zuten.

A.— Eta letrak?

B.B.— Letrak istoriak dira, zerbait ikusten duzu eta idatzi egiten duzu. Batez ere radika-lak, ez zara txoriei buruz idaz-ten hasiko. Ska dela, regee dela, nik zer dakit! Letrak sentitzen duzun zerbait izan behar du, eskutartean dара-bilkizun zerbait, eta jakina, gaur egun Irunen kalean zoa-zela maderoak basterik ez di-tuzu ikusten, eta aurki ert-zantzak ekarriko dituzte. Le-trak hortik doaz.

A.— Eta emanaldietan no-la?

B.B.— Nahiko guay, jen-deak asimilatu egin du guzti

Irungo Mosku auzoko tabernazulo batetan ikusi genuen elkar "Baldin Bada"koekin.

hori, jendeak badaki zertara doan jaialdira. Behin agure batek 2.000 pta eman zizkigun trasteak jasotzen ari ginen batean. Jendea asko enroi-latzen da. Beste behin «Ger-nika kokakola» kantua dela ta, arras haserretu zen baska-zo horietako bat gure kontra, holako inozoak ere badira.

Beste batean «Tudela meca-guen Cristo» esan nuelako izugarrizko moskeoa harra-patu zuen zahar batek.

A.— Ze baska juntatzen za-rete?

B.B.— Normalean izaten ditugu kolega batzu, eta ho-riek asko laguntzen digute, beti dantzatzen direnak baiti-ra, asko giroten dute, eta gu ere girotu egiten gaituzte. Batzuetan kontzertoa anto-latzen dutenek ez diete sart-zen uzten, baina ez dira kon-turatzen berak ez datozela ez ordaintzeagatik, berak asko giroten dutela.

A.— Non ibili zarete?

B.B.— Batez ere Nafarroan, eta Gipuzkoan ere, baina Biz-kaian oso gutxi. Garagen izan gara, baina Bizkaian zeharo ezezagunak gara. Dena den Iruñea eta Nafarroa alde ho-rretan oso gustora jotzen du-zu. Jimmy-k esan zigun La Granja-n jo behar genuela. Dena dela lagunengana deko-lega joan behar duzu, askotan ez duzu kobratzen, jotzen du-zu eta gero ez duzu kobratzen, eta dekolega zoazenez ez zara haserretzen hasiko, baina kriston marronzoa da, eta roilo guztia mozten dizu ho-rrek.

A.— Entsaioak eta?

B.B.— Ordu erdi egunero tio, ez bait digute orduak kointziditzen, batek kurroa duela ea. Kantu berria egiten dugunean bai, orduan asko entsaiatzen dugu.

Han utzi genituen Baldin Badako morroiak, Irungo Mosku auzoko tabernazulo-tan. Kontrataziarako fono zenbaki hau eman ziguten: 611397.

GUSeta Iñaki CAMINO

HIRU KANTU HIRU, "BALDIN BADA"REN PARTETIK

Lorolololo

Kaixo abeslari famatua!
Itxura horrekin nora zoaz?
Sistemaren aurkako abestiak non daude?
Zure herriko «showa» non dago?
Atzo adiskide bat zinen,
orain irudi bat,
Atzo presoentzat abesten zenuen,
orain?

LOROLOLOLO...

Lur azpian

Ahaztuko zaidala uste duzue?
Eskolan «Cara al Sol»
soldaduska hiltzailea
sistema zapaltzailearen pisua?
Lur azpian bukatuko duzue!!

Buitraker

Zer da azken finez
Gin-tonik bat gehiago
denentzat berdin da eta
kaka mordo bat
hilobi azpian
erre ezak porro bat
Buitraker!
Horregatik esan ezak,
Buitraker edan!
Engrasa hire motorra!
Engrasa gibela!

Belodromoan hautsi zuen bere euskarazko marka

AGIAN Gipuzkoako kaleetatik ibili ez direnek ez zituzten hormetako afixak ikusiko, baina zenbait egunkaritan ere iragarkiak argitaratu direnez, pentsa liteke «*Euskara hautsi zure marka*» izeneko kanpaina jendearen begi-belarritara, nolabait helduko zela honez gero. **Gipuzkoako Foru Diputazioak** bultzatuta, kanpaina honek kirolariak hartu ditu mezulari bezala, **Arkonada, Lopez Ufarte, Felipe Uriarte** eta beste batzu karteletan agertaraziz bakoitzak bere euskararen maila adieraziz eta bere marka hausteko agindua emanaz. Oihartzun haundia izan bide du kanpaina honek, *bizkaitar egunkari batek* gipuzkoar kanpaina honi buruz editoriala egitera ere ausartu dela kontutan hartzen badugu.

Halere, kanpaina horren emaitzarik politena hilaren 8an Belodromoan eman zela lirudike, **Euskadiko Sei Orduak**. ETBtik zuzenean ematen ari zirenean, telebista horretako kazetari batek ohizkoari eutsiz **Pello Ruiz Cabestanyri** galdera erderaz

egin ondoren, ziklista euskaraz erantzuten hasi zitzaionean. Euskara desastrea, hori bai, bigarren edo hirugarren mailakoa, baina euskaraz. «*Erdi ordua...*» eskapatu zitzaion, eta «*Orduerdia...*» lokutoreak lagundu zionean, gure Pellok ezin izan zuen haur bihurri lotsatuaren keinua ebitatu. Txarrena, berau ezagututa, ez dugula uste Pello Ruiz Cabestanyk kanpaina horregatik euskaraz erantzun zuenik, baina tira: marka hautsi zuen, ETBko elkarrizketetarako izaten den hizkuntz planteiamenduak erridikuluan utziz.

EUSKARAREN KONTRAKOEI KULTURAZ AHOLKU ESKE

Iadanik badakigu nortzu izango diren **Euskal Kulturaren Kontseilu Orokorra** delakoaren partaideak: **Manuel Legarreta, Xabier Lete** eta **Armando Llanos**, hiru Diputazioetatik; **Pello Salaburu**, Euskalt-

zaindiatik; **Jose Manuel López de Juan**, RSBAPetik; **Juan Abad**, UPV-EHUtik; eta **Edorta Kortadi** Eusko Ikaskuntzatik, EAJ, nola ez, jaun eta jabe, baina horretara dagoeneko ohituegiak gaude. Kezkagarriena, elemendu disidente fuerteenak izen zerrenda labur horren dauden euskararen etsai amorratu biak ikustea da.

Jose Manuel López de Juan, *Real Sociedad Bascongada de Amigos del País* delakoaren buru bezala duela denbora gutxi **Juan Carlos I** erregerekin izan zen bisita egiten, eta beste batzuren artean ondoren transkribatzen ditugun hitz emozionatuok bota zituen: «*La lealtad que os ofrecemos no nos permite silenciar la grave situación que vive nuestro pueblo y que se polariza fundamentalmente en dos coordenadas relacionadas: el deterioro económico que nos consume y la violencia que nos convulsiona y cercena la libertad. Estos dos tristes fenómenos marcan al pueblo que enraecen las relaciones personales y sociales incidiendo negativamente en la vertiente cultural y creando una situación de desánimo general*».

Noski eboluzio politikoaren garai haue-
tan ez dugula galdegingo ea zein formula

atrebentzia ez bada*Bertsolariek ez dute, gaitzerdi, golik sartzen*

BETIDANIK pentsatu dut irratietako lokutoreek bi gisatako bizioak izan ohi dituztela (bizio profesionalak, noski): tonu intimistarena eta golaren sindromea. Lehena diskoak etengabe pintxatzen aritzen direnei dago-
kie, eta bigarrena, aldiz, zamalkatze erritmoko kirol erretransmisioei. Irrati saioak, askotan, bi polo horietarako joera nabarian jausten dira sarritan.

Horietako estremo batetan jausi dira Bertsolari Txapelketa Nagusiaz egin diren zuzeneko erretransmisio batzu, batik bat epai-mahaikoen puntuaketari dagokion alorrean. «Zaila izango du Mañuortak Gorrotxategik lortutako puntuaketa gaindijzea... Ikus dezagun... hoge, hoge gehi hogeitabat berrogeitabat, berrogeitabat gehi hemezortzi berrogeitamerezi...» eta horrela emozioa futbol partidu batetan geundeeen bezalaxe mantenduz, agian jendeak bertso emanaidit batetatik espero duenetik dezentu urrundu egiten da. Eskerrak bertsolariek golik sartzen ez duten. Bestela, Pello Zabaletaren ordeiz Iñaki Elorza jarri, eta askoz hobe. Kritika konstruktiboa egitearrean, eta kirol saioen kopia eginez, agian mobiolarena asmakizun polita izan liteke bertsoen zuzeneko erretransmisioetarako, zenbait bertso berriz entzun ahal izateak denbora bete behar-
raren traizioak apur bat gehiago alboratzen lagundu lezake eta.

Dabid ZUAZALDE

Pedro Olea-ren hurrengo filma, errodatzen hastekotan**“Euskal kanta berria”, telebistarako sail posiblea**

PAKO Aristi urtestillar idazleak duela gutxi plazaratutako «Euskal kanta berria» liburuak ETBko sail batetarako gaia eman lezake, baldin eta egileak berak aurkeztu duen proiektuak aurrera joko balu noski. Hamahiru kapitulutan banatuko litzateke lana, eta presupostu prolemekin atzeratzeko arriskuan egongo litzateke. Aurrera ateratzekotan, 35 milioi kostatuko litzateke.

GAi aski bitxia bezain aktuala hartu du pedro Oleak bere hurrengo filme luzerako «Izarra» itsasuntzia eta Pe-
ña kapitaina. Nigerian preso dagoen kapitainaren istoria jasoko duen filmeal «bandera beltza» eramango du izentzat, eta aktoreen artean izen ezagunak topa-
ditzakegu: Imanol Arias, Alfredo Landa eta Virginia Ma-
taix. Hilaren 17an hasiko omen da errodaia, eta Bilbo, Madrid eta Guinea Ecuato-
rialeta lekutuko dira bertako eszena-tokiak. Gutxienez zazpi astetako iraupena izan-
go du filmaketak.

txutxumutxuka

formal erabili duten Kontseilu horretan ezker abertzaleko inor ez egoteko, are gehiago euskararen etsaiei aholkua eskatzeko, batik bat betiko umekeria entzun nahi ez dugulako: «Zeuon eritzia kontutan hartzea nahi duzue? Ba etorri Parlamenturatu!».

PARISEN ERE BADA AHOLOKU BATZORDERIK

Eta gobernuetan asmatzen diren intsig-nia moduko Aholku Batzorde horiek toki guztietan daudela frogatzearen edo, Parisen osatu den «Mintzaira eta Kulturen Aholku Batzordea» delakoan Jean Haritschelar euskaltzainburuordeak 37 partaideren artean euskaldunon ordezkaitza eramango duela jakin ahal izan dugu. Ezin da Haritschelarren figura zalantzatan ipini, bistan da, baina bere izena ikusita duela gutxi Iparraldeko hauteskundeen aktualitateak ekarri zigun berria ere ezin burutik kendu: Jean Haritschelarren semea, Eñaut Haritschelar, EMaren zerrendaburu aurkeztuko dela eta —hauxe da gehien harritu gintuena— euskaldunberria dela. Familia barruan gurasoengandik semealabengana euskara transmititzea zein zaila izan ohi den guztiok dakigu, baina paradajikoa gertatzea ezin eragotzi.

Josu LANDA

"Araba Euskaraz" Amurrioren eta maratzaren 25ean

BADAGO data finikorik aurtengo «Araba Euskaraz» egunerako: maiatzaren 25a. Eta lekua, aurretik ere bagenekiena, Amurrio izanen da. Ez da lehenengo aldia Aiara bailaran tokatzen dela (duela hiru urte Laudion izan zen), baina Amurrio Araba barruan herri populatuenetakoa dela kontutan hartuta eta da batere harrizketotan «Araba Euskaraz 86»rako herri hau aukeratua izana.

Aurten ez da maskaradarik egon, ezta egongo ere

ASKOTXO izan dira azken al-dian aurtengo maskaradei buruz hortik zehar ibili diren zurrumurruak, eta agian inor gutxi dakien gauza zera da: aurten ez dela maskaradarik antolatu, ezta antolatuko ere. Zuberoako parajetan. Esan izan da agian tokatzen zaitzaion herrian gazterik ez zegoelako izanen zela, baina hori ere ez omen da egia. Izan ere, maskaradak ez dira urtero bihalakoan antolatzen, baina azken urteotan beti antolatuta izan denez, Hegoaldeko askori aurtengoa nolabaiteko hutsegitea izan zitekeela pentsaerazi dio. Ea, bada, hurrengo urtekoan suete piska bat gehiago dugun!

Sabin

TXAPELKETA

Eskualdeka

antolatze horrek garrantzi handia eduki du, bertako eskola eta bert-sozaleak lanean abiatzerako orduan. Ondorioz, jende berri askok hartu izan dute parte antolakuntzan, horrek dakartzan abantailekin. (...) Publikoari dagokionez, gazteen portzentaiaren gorakada azpimarratu nahi nuke, etorkizunari buruz dakarren baikortasunaz; katea ez dela eten, alegia".

J.R. Etxebarria, "Aizu", 43. zbka. 86-11

ANTZERKI-ZIRKUITOA

Balantzeek berdin jarraituko dute Gobernuaren eskutik datozenean, bere politika guztia dirura eta jendearen erantzukizunera murrizten denean. Diruaren poderioz bakarrik antzerki taldeek aski balute bezala, eta horrekin konpon euskal antzerkiaren arazoa oro. (...) Azken lau urteotan "Antzerki" antzerki zirkuitoei trabak besterik ipini ez dizkienean, orain aldiz, "Antzerki" bera eta hau bezalako zirkuitoak hartzen dira politika ezaren salbaidastzat, oraintxe itotzeko zori larrian dagoenean".

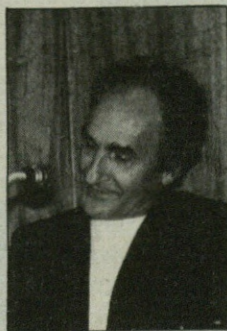
Gorka Calicó, "Punto y Hora", 422. zbka. 86-11-7

ARTISTAK

Artistek esaten

dituzten gauzei ez zaio kasurik egin behar. Artistak obrak sortzera dedikatu behar du eta kitto. Bere deklarazioek jendea obrak hobeto ezagutzera eraman dezakete, baina horrek ez dio obrari kaliterik kentzen edo gehitzen. Maila horretan ez litzateke arteari buruz hitzegin behar. Obrak berak dira lekukorik onenak".

Eduardo Chillida, "Euzkadi", 228. zbka. 86-11-6

ETB-EUROVISION

ETB ez badago EUR delakoaren barruan, batez ere TVEk oneritza ematen ez duelako da, EUREn integraturik dauden telebista guztiak konforme egotea ezinbesteko baldintza bait da telebista berri bat sartzeko garaian. TVEk oneritza emango balu, ez dirudi prolema praktikorik egongo denik. Dena dela, erabaki politikoa ere badago, oinarria Estatutuan daukan telebista honi bere zilegitasuna aitortzea baino ez da bait litzateke beharko horretarako. Horrezaz gain, ez dago lege arrazoirik ETB EUREn ez egotea justifikatu dezakeenik".

Nora Abasolo, "Deia", 86-11-8

ZINEMA EUSKADIN

Eusko zinemaren «boom» hori, dudarik gabe, hamarkada honetako euskal kulturen orain arte eman den agerkizun inportantea da. (...) Historian zehar euskal zinemak Euskal Herriaz eman duen imajina, 1970. urte, Pierre Lotiren «Ramuntcho»ren bitartez defärmaturik agertu da, herri bukoliko eta kirolzale bat bezala azalduz. Hortik aurrera, berriz, Euskal Herria espazio siniestro eta biolento bezala agertu da, terroristentzat eta drogazaleentzat baino lekuri egongo ez balitz bezala".

Jose Maria Unsain, "El Correo Español-El Pueblo Vasco", 86-11-6

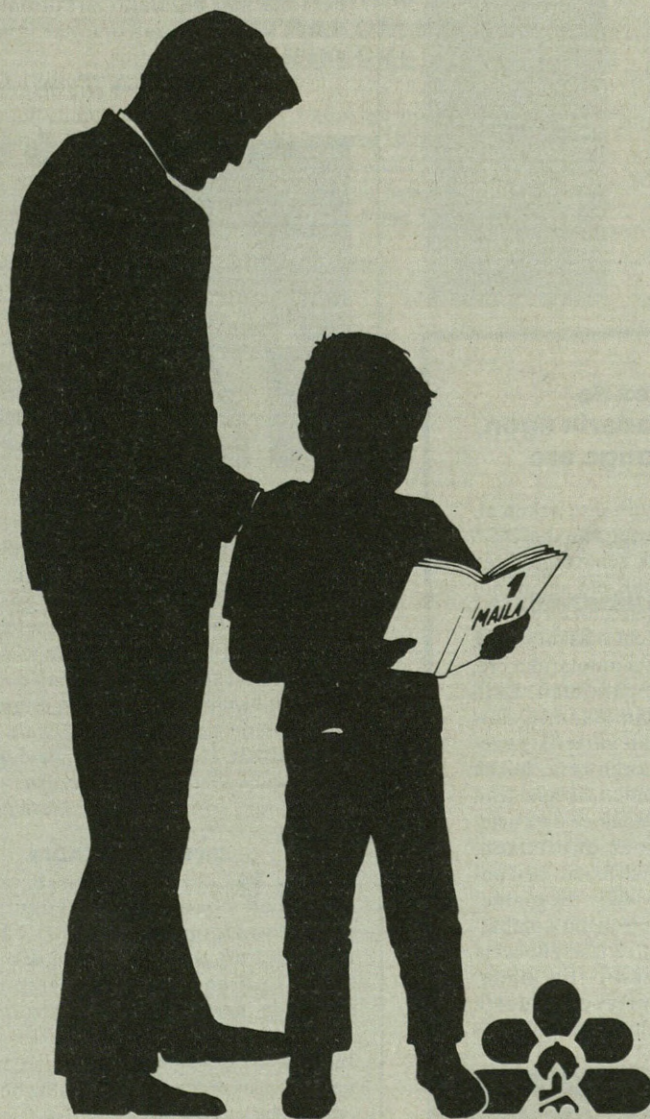
1
MAILA

Euskarari bideak
argitzeko eta
zabaltzeko, arlo
guztiera heldu dadin:
etxera zein eskolara,
lantegira zein kalera.

Horrexegatik egiten dugu
berba hain argi Bilbo
Aurrezki Kutxan, euskarari
laguntza emanda, gure
sorterri osoan erabili eta
zabaltzeko dadin. Gure
berezko hizkuntza delako.

ARGI EGITEN DUGU BERBA, EUSKARA ARGITZEKO.

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA

Manuel Artasororen bertsoak

Palenkan goraintziak
utzi ditut, Patxi
gure banidadeak
bera dira jetxi;
gauza ortatik dator
alebio gutxi,
oraindik nai nioke
txapelari eutsi.

Orain sei urte neukan
estimaziua,
Patxiri erakusten
nere apiziua;
maiz artutzen genduen
ejerziziua,
orain azaldu degu
operaziua.

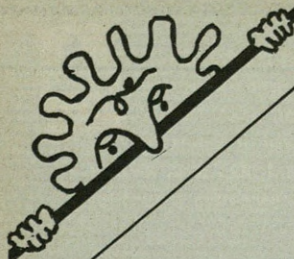
Manuel Artasoro
askok dakiguna,
iru aziotara
berrogei ta launa;
ontz erdi baten faltan
izango da juana,
arroako palenkak
neurtzen du gizona,
badauzka indarra ta
egokitasuna.

Markiñera jua da
giñanean asi,
suerteak emanik
a pecho lenbizi;
ogei ontza bentaja
nezkion ereki,
ortaraño zer naizen
ez naute ikusi,
bajoan uste zana
irten da nagusi.

Mutrikotik joan ziran
musika ta guzi,
asi baño len zuen
ustez irabazi;
ikusi duanean
Manuel nagusi,
zortziko eder asko
ez digue asi,
nunbait ark bezela nik
ez nuen merezi.

A median genduan
urrengo asia
artan ereki nion
bentaja bizia;
irabazten nuela
neukan ekusia,
ankabe ori nuen
erretxo utzia,
ogei ta zazpi ontza
bentaja guzia.

1868. urtean Markinan bi palankariren artean jokaturako desafio baten berri ematen digute Antonio Zavalaren azken liburuan datozen bertso hauek. Palankariak bata Frantzisko Olabarrieta zen, Mutrikukoa, eta bestea Manuel Juaristi «Artazo» Elgoibartarra. Bigarrenaren ahotan jartzen dira honako bertsook. Koldo Izagirre eta Agustina Pontesta beren polemikan horretaz ari ziren, nonbait.

jo... adarra

Aste honetan irakurritakoak

Donostiako jatetxe batetara joan eta menuan hau irakurri ahal izan genuen:

3. platera: Hizkuntza saltsan.

Eta Bilboko Corte Inglesera sartzen bazarete honako perlak ikusi ahal izango dituzue:

1. landarea, 2. landarea, 3. landarea (solairuak alegia -erdaraz, plantas)

argi ibili

Lau mendizale amorraturak eskaera bana presentatu dute Euskal Herriko Mendigoizaleen Elkarteak, subentzinoa eman diezaien. Baina, mahai gainean zeudela, paperak nahastu egin dira eta orain inork ez daki norentzat, nora joateko eta zenbat lagunentzat prestatu behar diren laguntzak. Zuek, datu hauen bidez, koadroa osatu eta ordenatu behar duzue, eta lehen bait lehen, lauek presa dute eta.

- 1.- AKONKAGUArako espedizioan BI lagunek hartuko dute parte.
- 2.- JON MANUEL ez da bakarrik joango.
- 3.- KORTA eta ENDIKA lagunak dira oso.
- 4.- LOPEZek KILIMANJAROra joan nahi du.
- 5.- MIRENTXU eta ZELAIA ez dira elkarrekin joango.
- 6.- BEITIAk joan nahi duen mendia CHO OYU dugu.
- 7.- XABI beste bost lagunekin abiatuko da.
- 8.- NANGA PARBAT ez da LAU lagun espedizioaren helburua.
- 9.- ZELAIAk bere emaztearekin joan nahi du, izan ere, ezkontz bajea aprobetxatuko dute-eta.
- 10.- Espediziorik handiena KORTA-rena dugu eta txikiena, berriz, neska bakarrarena.
- 11.- BEITIAk eta ENDIKAk ez dute KILIMANJAROra joan nahi, duela bi urte elkarrekin joan bait ziren.
- 12.- CHO OYUrako espedizioan jende gehiago dago LOPEZen baino.

Harotza Parisen

Ordiziako harotz bat joan omen zen Parisera eta zeharo harrituta gelditu zen hango neskek zekitenarekin. Itzulitakoan hala kontatzen zuen:

Ez dakizue, zein inteligenteak diren Pariseko neskak. Begira banindoa, jende asko dabilen kale batetik eta halako batetan neska batek keinua egin zidan. Inguratu eta frantsesez hasi zitzaidan. Nik nola edo hala adierazi nion frantsesez ez nekiela eta orduan, hartzen du berak papera eta boligrafoa eta jatetxe bat marrazten dit:

Honek gosea dik! pentsatu nuen.

Hartu eta afaltzera eraman nuen.

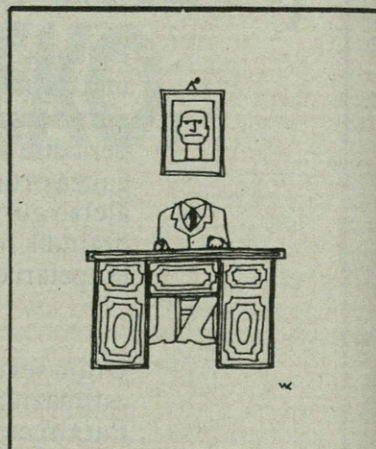
Ondo afaldu eta gero, hartzen du berriro papera eta boligrafoa eta bikote bat dantzan marrazten.

Honek dantza nahi dik. Hauek dituk pertsona inteligentia. Elkarrekin ezin

hitzegin eta nola adierazten dituzten gauzak!

Joan ginen diskoteka batetara eta nahiko dantza egin ondoren hartzen du berriro papera eta boligrafoa eta ohe bat marrazten du.

Pentsa ezak zein inteligenteak diren. Eta nola zekien hark ni harotza nintze-la?

soluzioak

Ezetz asma

- Alfabetoa.

- $888 + 88 + 8 + 8 + 8$

- Cain.

- Zuloz.

- Bizi baldin bada, nola lurperatuko dugu, bada?

- Ahoan, noski.

Gosez

Ama, ogia!

Ez, jan egiten duzu eta!

Kontzertuan

Kontzertu garrantzitsu horietako batetan hasten dira jotzen eta bapatean tronpetajoleak egiten du:

orrrrrrrrr

Eta publikoaren artetik entzuten da: Tronpetajoleeeee! Txotxoloa!

Zuzendariak berehala jira eta esaten du:

Nork deitu dio tronpetajole txotxolo honi?

soluzioak:

Zenbat	6	Xabi	Korta	Nanga Parbat
Izena	4	Jon Manuel	Betia	Cho Oyu
	2	Endika	Zelaia	Akonkagua
	1	Mirentxu	Lopez	Kilimanjaro
Abizena				Mendia

osasunaren arduraz

Nolakoa da gure osasuna? (1)

Europar sartuak omen gaude. Hala diote behintzat. Baina benetan horrela ote da? Eta bizitzaren arlo guztietan gertatzen ote da gure + europar — egite hori? Zer gertatzen ote da osasunaren arloan?

Gaurko eta ondorengo saioetan gure osasun-mailari begiradatzeko bat botako diogu, ea Europako biztanleen parean gauden ikusi nahiz. Ondorioak norberak ateratu bitza.

O sasun-Ministrariarentzat, Osasunaren Munduko Erakundearekin batera egindako ikerketa baten arabera gure ahoaren osasuna Europa barnean okerrenerikoa bat da.

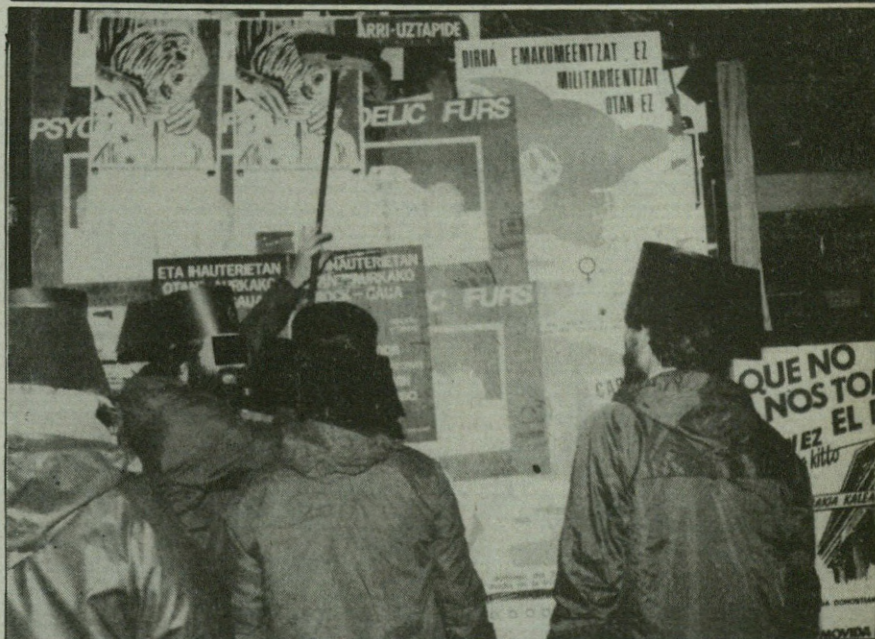
Azken 10 urteotan hortz-txantxarren kopurua %50-80 bat jaitzi den bitartean Europa mailan, gure artean ia %100 igo zen. Zifra hauen arabera, hamar umetatik zortzik eta pertsona helduetan %90 baino gehiagok dituzte txantxarrak (karies deituak).

Eta ez da hori arazorik kezka-garriena, urteak aurrera doazen neurrian txantxarren maiztasun eta kopurua ere aurrera doazela baizik: horrela 6 urteko umeetan, %75ek txantxarrak dituzte, batez beste 3,6 txantxar (edo 3,6 hortz edo hagin gaitzak jota), 12 urterekin %90,8 dira umeak, eta batezbestekoa 4,2 txantxar da. Eta 34-35 urterekin, pertsonen %98,8k txantxarrak ditu, batezbeste 11,8 txantxar edukirik (ia 12 hortz edo hagin erasoak).

Zifra horiek benetan ikaragarriak dira, osasunarentzat dakarten galaragatik eta luzarora bestelako tratamendu gogor eta garestiagoak eskatzen dituztelako. Txantxarrak jaitzi daitezkeen neurri egokienetako bat eskoletan irakasten den aho-higiene zuzena da. Txiki-txikitatik ohitura egokiak indartzen ez badira, gure ahoak jai du.

Xabier AGIRRE

a ze flasha!

Intxaurrondokoak Jestoren txartelak erasten

A RTURO argazkilariak ezin zuen sinetsi bere begiek erakusten ziotena. Zalantzan segundu baten hamarrenik ere ez zuen eman, ordea, eta argazkilari on bezala, taka!, argazki bat eta segidan, taka!, beste bat, bazpare.

Normalean berdezkoak ikusi ohi diren baino irrifartsuago ikusi zituen, eta ezin izan zuen berengana hurbiltzeko tentaldia agoantatu. «Na, hombre, que zomo de la coordinadora eza de guardiah de Inshaurrondo y venimoh aqui a eshá una mano a loh colegah de la heztora». Galantak ikusteko jaioak gaituk. Eta zein ongi astintzen duen eskoba alu horrek?

Aurreraxeago joan eta non hasten diren ostatu batera sartzen. «Herria» atean. Ai, ai, ai, hemen jesukristorena pasa behar dik... Eta denetan berritsuenak gure Arturori, aurpegi sinpatikoa ikusi nonbait, «e, uhté, zi, er fotógrafo, ze venga con nozotroh a tomá un cubatiya, que hay aqui un shorbo de Zumaya que ze loh prepara como diogh...»

Arturo gizarajoari ez zion barrenak agindu sartzea, eta «ez, bueno, hor beste batek beste erretratu pare bat eskatu dit eta» aitzakia zuzenik aurkitu ezinik urrundu zen handik. Argazkilari onaren errelejoz, protsiakaso karretearen berehala ateratu zuen makinatik. Parte zaharra kokoteraino, mundu guztia disfrazatuta. Arraioa, hi, eta pentsa denen buru zihuan potolo kaskazuri hura ezaguna egiten zitzaidala...

Biharamonean, jaiki bezain pronto, argazkiak errebelatzeari ekin zion. Kopia ateratu eta leiho ondoan ipini zituen, artean harrituta. Eta pentsa pikoletok autentikoki zirela, e? Ongi gogoratzen ez zuena zen zein txartel kolatzen zuten ihauteri gau hartan berdeek. «Tortura, etengabeko tortura»? Ala «Dirua emakumeentzat, ez militarrentzat»? Ala «Que no nos tomen el pelo?»

ezetz asma

— Asmatuko al zenukete lau silaba eta hogeita zazpi hizki edo letra dauzkan zera hori?

— 8 zenbakia zortzi aldiz erabiliz, 1.000 nola osatu osatu?

— Historiak dioenez, izan da mundu honetan hiltzaile bat beste edozein baino gogor eta bihotz gabeagoa. Bere odol-aletxuna ase ezina izanik, kolpe batez giza-terriaren laurdena berak bakarrik garbitu zuen. Nor izan zen?

— Huts-hutsik dagoen pitxarra, zere beteko genuke arinagoa izan dadin?

— Galdera hau bereziki Zuzenbide ikasketak egiten ari direnentzat. Donostian bizitzen gizon bat lurpera al daiteke Tolosako hilerrian?

— Oraingo hau berri Medikuntza ikasketak egiten ari direnentzat. Haur bat Donostian jaiotzen bada eta urtebete baino lehenago Tolosara bizitzera ekartzen badute, non aterako zaiatzio hortzak?

GASTU MILITARRAK ETA EKONOMIA

B. BAKAIKOA

BEHIN eta berriz azpimarratu dugu krisialdi ekonomikotik irtezeko estatu kapitalistek birrarmaketari heltzen diotela, era honetan eskari agregatuari bultzada bat ematen bait zaio eta honek produkzioa goratze-bidean ezartzen bait du, Keynesiar teoriaren arabera, langabezia urrituz, e.a. Hau dena egia izan daiteke, baina zehaztasun ugari egin behar da.

Egia izan daiteke EEBBtan, Bretaina Haundian, Alemanian eta beste zenbait tokitan II. Mundu Gerrate aurrean birrarmaketa-politikaren ondorioz ekonomia berpiztea eta enplegu beteruntz joatea posible izan zela, baina gaurregun gauza bera gertatuko dela pentsatzea ez da bidezkoa, are gutxiago estatu guztietan. Baliteke EEBBek, Frantziak, Bretaina Haundiak eta Alemaniak etekin interesgarriak lortzea armamentu-produkzio eta -salmenten bidez, baina armamentu-industria hedatzen den eran abaintailak eskuratzen dituzten estatu hauek urrituz joango dira, armamentu-produkzioa ere konzentratzen ari bait da.

EUROPA eta EEBBtako konplexu militar industrialeko agintariek ez dute inongo jaramonik egiten, batipat, Europako Elkarte Ekonomikoan eraiki diren militar eta militargintzaren aurkako ahotsi. Konplexu militar industrial horretako zuzendariek pentsatzen duten estrategiari irmo eta trinko eutsi diote, mundu guztia desafiaturik. Hau dela-ta, Europako zenbait estatutan (BH, Holanda, Belgika, e.a.) misil pilo bat ezarri da, lehenetik zeudenak batera kentzeke. Halere, Mendebaleko European ipini behar duten 572 arma nuklear berriak Iparrameriketaren ehuneko 0,73 besterik ez du suposatzen. Kontuak atera non gau-den!!.

Reaganek eramaten ari den birrarmaketa-politikaren bidez «Mendebaleko» ekonomiak, egia esateko EEBBtakoak, gorakada handia izan du, batipat 1984an, baina orain jaisten ari da. Antzeko zerbait gertatu da Alemanian eta Japonian, hazkunde-tasa guztiak behera joaten ari bait dira estatu kapitalista «aurreratuetan» eta Iparrameriketarako txikia bait du bigarren mailako

ekonomietan; Espainiako Estatuan esate baterako non hazkunde-tasa ehuneko 1,7 inguruan egongo den 1985ean eta hurrengotan ere honelako zerbait izango omen da OCDEren azterketak ikusi ostean eta hau oso eskasa da ekonomiak ongi funtzionatzeko, langabezia urritzeko posibilitateak uxatu egiten bait ditu honelako tasa apalak.

I983rako zenbait datu badago eta geroen berauekin. Urte horretan munduan zehar egin ziren gastu militarren kopurua 800 mila milioi dolarretakoa izan zen (x150 pezetar dolarreko - 120 bilioi pezetar, hau da Estatu espainoleko Barne Produktu Gordina 4 bider!). Gastu guzti hauetatik ehuneko 48,2 NATOKo Estatuak egin zuten; bienbitartean, Varsoviako Hitzarmenekoak ehuneko 23,7. Behin «izarratako gerra» martxan jarritz gero, erlazio hau NATOren alde gehitu egingo da.

1979tik 1983ra Sobiet Batasunak munduko arma-salmenten ehuneko 37 zuen eta EEBBk ehuneko 35. Orduz gero, Reaganen politikaren ondorioz EEBB lehen saltzailea bilakatu da. Eta erosleen artean, garrantzitsuenak Ekialde Hurbileko estatuak dira, zeren munduko arma-salmenta guztien ehuneko 45 osatzen bait dute. Beraz, potentzia handi hauen diru-iturri bikaina gerra da eta hortik hainbeste zirikatzeara eskualde horretan.

BIRRARMAKETA eta ondorioz konplexu militar industrialaren politika defendatzen dutenek, behin eta berriz gogoratzen digute esanez gastu militarrek gutxitzen baldin badira langabezia izugarri igoko dela. Hauen ustez, Iparrameriketean 35 mila langile gehiago izango omen litzateke mila milioi dolar defentsa-aurrekontua gutxituko balitz; bi mila milioi gutxituko balitz plangabeen kopuru hori bikoitza izango litzateke, e.a. Baina diru guzti hori beste eginkizunetan erabiliko balitz ez da esaten zenbait lanpostu sortuko litzatekeen. Gogoratu beharra dago ere, Bigarren Mundu Gerrate aurretik ostean defentsa-gastuak asko urritu zirela eta egoera ona ezagutu zuela ekonomia zibilak EEBBtan.

Arazo honi buruz W. Leontief (Nobel Saria eta EEBBtako hiritarra) EEBBtan egindako azterketa ostean iristen den ondorioa defentsako idazkaria den Wienberger jaunaren bestelakoa da. Alegia, desarmaketak arazoak sortu baino gehiago ekonomia zibila konpontzeko posibilitateak ekarriko omen ditu.

Bretaina Haundian egin dira zenbait ikerketa defentsa-gastuak urrituz zein ondorioak izango liratekeen aztertuz eta gauza interesgarriak irten dira. Bretaina Haundiako defentsa-gastuak bere Barne-Produktu Gordinarekin ehuneko 5etik 3,5era jaitsiko balitz, BPGk ehuneko 0,57 igoera esperimentatuko luke urtebete buruan eta 100 mila lanpostu berriak sortu litzateke, kontutan izenez, noski, gastu horiek urrituz galduko liratekeenak eta dirutza horiek ekonomia zibilean sortuko litzatekeenak; efektu netoa gututz positiboa lehenengo urtean eta epe luzeagoan oraindik ondorio hobea izango litzateke. Hau Bretaina Haundian. Espainiako Estatuan era antzeko zerbait gertatuko litzateke, jakinez gainera hemen kapital-lanaren erlazioa han baino apalagoa dela eta beraz lanpostu gehiago aterako litzateke.

NATO-KO zuzendaritzak bere estatu partaideei urtero ehuneko 3 hazitzeko eskatu zien, zenbaki errealetan noski. Zentzu honetan, espainiar Estatuak agindu hau ongi betzen ari da hazkunde-tasa ehuneko 4,6ra iristen bait da, bakar-bakarrik, Turkia eta Greziaren atzetik joanez. Bestalde, hemengo BPG urtean ehuneko 1 edo 2 baino gehiago ez da igo eta datozen urtetako OCDEk egin dituen aurreikusiak ere antzeko zifrak ematen ditu eta ondorioz ekonomia zibilarentzat BPG horren zatia txikiagoa izango da.

Espainiar Estatuan ez dago konplexu militar industrialik eraikita, nahiz eta defentsarako zenbait materialaren horniketa hemendik egitea posible izan. Material garrantzitsuenak kanpotik ekarri behar da, azken momentuko aparatuak behar bait dira eta hauek EEBB, BH, Alemania edo Frantziaren bakarrik egin bait ditzateke. Beraz, hemengo gastu militarrek eragin gutxi izango dute Estatu honetan eta bai gorago aipatu estatuetan.

Euskaldunok ere okerrago egongo gara gastu militar hauek finantzatzeko Madrilerik Kupo handiagoa ordaindu beharko bait diogu.

Hau dena ikusita, NATOKo partaideak bilakatzen baldin bagara, garbi dago, herria txirotu egingo dela eta errepresioa handitu, baina noraino?

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekuri, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrik. Eta badakigu.

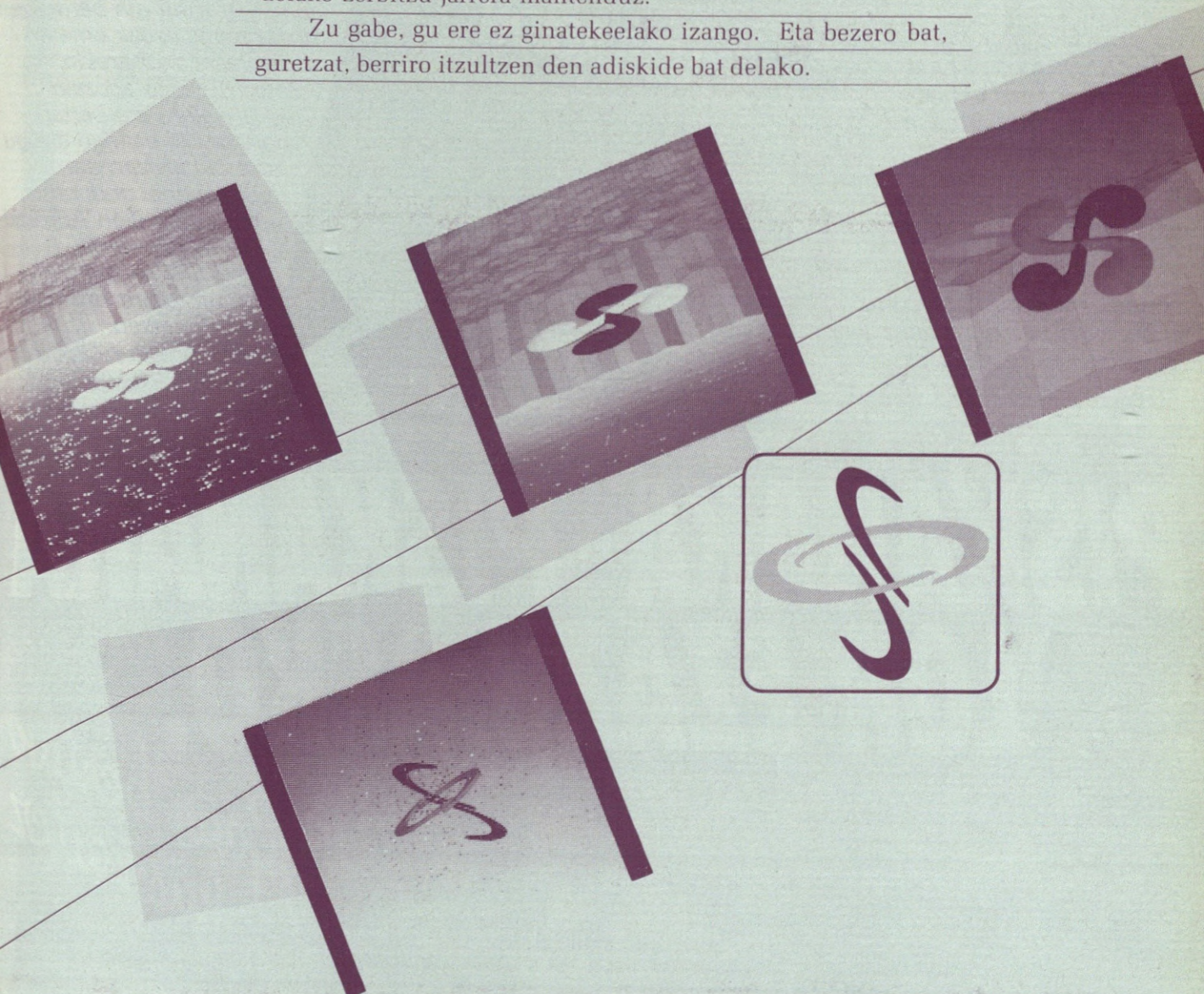
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainera, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

Erretirorako Aurrezki-Plana.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala ERRETIORAKO AURREZKI-PLANA eskaintzen du. Hauxe da hilez-hile etorkizun oriontsuago bat preparamatzeko modurik errazena. ERRETIORAKO PLANAK abantaila interesgarriak eskaintzen dituelako. Eta inolako konplikaziorik ez. Geroko lasaitasun-urte horiek aseguratzen modua da, horixe bait da guztiok nahi duguna. Bakoitzak erabakitzen du nileen zenbat diru aurreratu, zenbat urtetan aurreratuz joan eta, Plana bukatzean,

metatutako kapitala nola berreskuratu.

Aurrezki-Plan baten harpidetza ere egin daiteke zergarinketa fiskalarekin.

Eta, honela, bizi-aseguru bat lortu dohan.

Eta guzti hau zure dirua Gipuzkoako Kutxak administratzen eta bermatzen duela pentsatzeak ematen duen lasaitasunarekin.

Zatoz Kutxako edozein sukurtsalera eta bertan pertsonalki esango dizugu zure beharrian eta igurikapenei ondoren erantzuten dien Aurrezki-Plana zein den.

Oraintxe bertan has zaitez zeure Erretiroa preparamatzeko.

Piskariaka-piskanaka, asko lortuko duzu.

PISKANAKA - PISKANAKA LOR EZAZU ASKO.

*Gaur bertan
has zaitez*

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GUIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA